

ASSOCIACIÓ CULTURAL COMPARSA MORA BEDUÏNS DE TORRENT

CAPITANIA MORA 2025

ASSOCIACIÓ CULTURAL COMPARSA MORA BEDUÏNS DE TORRENT

CAPITANIA MORA 2025

CRÉDITS

El llibre ha participat en la convocatòria dels premis de la Generalitat per a la promoció de l'ús del valencià de l'any 2025

Edita:
Associació Cultural Comparsa Mora Beduïns de Torrent

Coordinació:
Patricia Cañadas Cerrillo

Fotografies:
© Associació Cultural Comparsa Mora Beduïns de Torrent
© Ajuntament de Torrent

© dels textos:
els i les autors i autores

© de les imatges:
els i les autors i autores i propietaris i propietàries
© de la present edició

L'Associació Cultural Comparsa Mora Beduïns de Torrent no es fa responsable, ni comparteix necessàriament les opinions dels seus col·laboradors.

Depòsit Legal:
V-1351-2020

SUMARI

06 **Protocol**
Pròleg
Salutació del president
Salutació del capità moro 2025
Junta directiva
Festers i festeres
Entrevistes als càrrecs
Ambaixades
Records gràfics 2025

68 **Continguts culturals**
Espai literari

328 **Himnes**

330 **Recursos i elements per a l'accessibilitat de persones amb diversitat funcional**

332 **Anuncis**

PRÒLEG

Per Patricia Cañadas i Cerrillo

Un any més, ens posem en marxa per a realitzar la nostra publicació cultural festiva anual, en aquesta ocasió, amb més il·lusió i estima si és possible, ja que en aquest 2025 vivim l'any de la nostra capitania!

En aquesta publicació, en primer lloc, podreu trobar la part protocol·lària on no podia faltar el saluda el nostre president Hèctor, a continuació trobareu el saluda el capità moro de 2025: Christian!, seguit dels festers i festeres que formen part de la família Beduïna.

Com cada any, no podia faltar l'entrevista a les persones que han sigut els verdaders protagonistes de les festes de 2025: els càrrecs!

Continuem deixant constància escrita i gràfica de les ambaixades d'aquest any, part fonamental de la nostra festa que no podem oblidar incloure per a no perdre-les mai recordeu... Les paraules volen... però, l'escrit queda!

Arriben a la part més cultural de la nostra publicació, on de la mà de Daniel, Maria i Conrado descobrirem *el batec sonor de Torrent*, estudi que forma part del projecte Música festera a Torrent.

Tot seguit, gaudirem dels *sons de la identitat festera*, un escrit realitzat per Ana María on complementarem l'estudi de la música festera.

A continuació, trobem una extensa investigació i recopilació de les peces i composicions torrentines lligades a la festa de Moros i Cristians de Torrent així com dels compositors i marxes feta per Bernardo.

Per últim, però no menys important, trobem els himnes, el programa de festejos en pictogrames per a garantir la utilització en les festes de recursos i elements que garantisquen l'accessibilitat de persones amb diversitat funcional així com els nostres anunciants.

D'aquesta forma, podreu gaudir, estimats lectors, de tot un contenidor cultural de qualitat i que esperem que valoreu! Animeu-vos i llegeix-lo!

Benvolguts festers, festeres i amics.

En aquest any tan especial, en el qual els tambors ressonen amb més força i les dunes del desert brillen amb més intensitat, és per a mi un honor dirigir-me a tots vosaltres com a president de la Comparsa Beduïns de Torrent. Un any més, ens hem reunit amb la mateixa il·lusió i el mateix esperit festiu que caracteritza a la nostra gran família.

La nostra comparsa no és només tradició, sinó també unió, amistat i orgull de formar part d'aquestes benvolgudes festes de Moros i Cristians. Gràcies a l'esforç de tots, continuem escrivint junts la història dels Beduïns.

Començant pel pregó, encara que passat per aigua, això sí que vam gaudir d'un sopar espectacular.

La entraeta infantil amb la seva ostentació i vestits de les xiquetes i xiquets (espectacular).

Recorde un comentari que deia: (si l'ostentació infantil és així, no vull pensar com serà el del dia 29). He d'agrair a aquesta comissió pel seu bon fer perquè tot haja sortit perfecte.

La conquesta, primera Trabucà i Parlament en què la Torre, el nostre major baluard, és nostra. La reconquesta, segona Trabuca i Parlament en el qual perdem la nostra benvolguda Torre.

El teatret interpretat per la nostra Ambaixadora i Ambaixador i com no pel nostre Capità que el van fer més ben impossible.
I per fi el més esperat de les nostres festes. La Gran Baixada amb l'ostentació en el qual van participar: Dromedaris, Ballets, músics... i per descomptat les esquadres de la nostra comparsa BEDUÏNS acompanyats per esquadres convidades. Les carrosses que acompanyaven a l'ostentació i la gran carrossa del nostre capità.

També vull agrair a la comissió d'ostentació pel seu esforç, treball i nits de perdre somni perquè tot un poble admirés als Beduïns.

Que la música, la pólvora i la germanor omplin els nostres carrers d'alegria.

Que la Capitania Mora 2025 siga testimoni de moments inoblidables, d'emocions a flor de pell, de somriures i abraçades que quedaran marcats en la nostra memòria per sempre.

Benvolguts companys i amics de la Comparsa Mora Beduïns,

Hui, amb el cor ple d'emoció i gratitud, m'acomiade d'aquest honor que m'ha estat concedit: haver estat President d'aquesta gran família, d'aquest col·lectiu que batega al ritme del tambor i brilla amb la força de la nostra tradició.

HÉCTOR FRANCISCO CASES I PAYÁ

PRESIDENT DE LA COMPARSA BEDUÏNS 2025

Durant aquests anys, he tingut el privilegi de caminar al vostre costat, de compartir riures, esforços, desafiaments i, sobretot, moments que quedaran gravats en la meua memòria i en el meu cor per sempre. Cadascun de vosaltres ha estat una peça fonamental en aquest viatge, i sense el vostre suport, sense el vostre esperit incansable, res d'això hauria estat possible.

Ser President dels Beduïns no és només un càrrec, és un compromís amb la història, amb la cultura, amb cadascun de vosaltres. I encara que el meu temps al capdavant de la comparsa arriba a la seua fi, el meu amor per aquesta festa i per cadascun de vosaltres no té fi.

Gràcies per confiar en mi, per donar-me l'oportunitat de liderar, d'aprendre, de créixer al costat de tots vosaltres. No oblidem mai que som una gran família, unida per la passió i l'orgull de ser Beduïns. I, encara que ara el meu rol canvie, seguiré al peu del canó, sempre disposat a secundar, a aplaudir i a gaudir de la màgia de la nostra festa com un més.

Que visca la Comparsa Mora Beduïns de Torrent! Que visca la nostra festa! I, sobretot, que visca l'esperit de germanor que ens fa únics.

Amb tot el meu afecte i gratitud,

Héctor Cases

Conta una antiga llegenda del desert que, quan la lluna està alta i les estreles canten en el cel, els esperits dels grans genets beduïns cavalquen sobre el vent, murmurant les seues històries a aquells que saben escoltar.

Diuen que en les nits càlides del mes de juliol, quan l'arena brille com una mar d'or i el foc danse en els campaments, un guerrer beduí s'alçarà entre el seu poble, amb la mirada fixa en l'horitzó i el cor encés per la passió dels seus ancestres. Este any 2025, eixe honor em pertanyerà, i amb humilitat i orgull, prendré l'estendard de la nostra tribu per a guiar-la en esta celebració.

Durant estos dies, els nostres campaments s'ompliran de música i riures, i de l'alegria dels qui saben que, ací i ara, estem creant una llegenda que els nostres descendents comptaran amb orgull. Els beduïns i les beduïnes som fills del desert, on el vent porta els somnis dels quals van partir i les estreles guien i guarden els noms dels quals encara lluiten. Com els nostres avantpassats, que creuaven dunes interminables confiant només en el cel, nosaltres continuarem avant, guiats per la germanor, la lleialtat i l'hospitalitat eterna del nostre poble.

I així ens preparem per a viure una setmana de festes que serà fidel reflex de la nostra grandesa passada i present. Este mes de juliol, quan el sol brille amb la força de mil guerrers, ens reunirem per a celebrar no sols la nostra història, sinó també el present que estem forjant, proclamant que som un poble que sap celebrar la vida com a pocs. Serem els fills del desert que, sota la seua llum, demostren al món la força del seu esperit indomable.

Poble del desert hereus del vent i l'arena, guardians i guardianes de la mitja lluna!

Que la pólvora esclate com el rugit del *simún*, que el ritme dels tambors ressone com el batec del desert, que l'aire s'òmpliga d'aromes i cants, i que la mitja lluna, testimoni etern de la nostra grandesa, es vista amb els colors de la nostra festa.

Hui, més que mai, portem amb orgull les nostres vestimentes, les nostres armes i el nostre esperit fester, demostrant que el llegat dels nostres avantpassats continua viu en cada un de nosaltres.

Esta nit, les estreles ens miren amb orgull, perquè saben que els Beduïns no són només una tribu, sinó una llegenda viva que mai s'apagarà.

الله اكبر

Allahu Akbar!!

CHRISTIAN TRIGUERO I GABALDÓN

CAPITÀ MORO 2025

JUNTA EXECUTIVA

Alcalà Cervera, Maria Salut
Xarxes socials

Cañadas Cerrillo, Patricia
Tresorera

Carrillo Plaza, Ana Belén
Infantils

Carrillo Plaza, Mª Jesús
Loteries

Cases Payá, Héctor Francisco
President

Gómez Soriano, Sonia
Vocal

López Caballero, Mª Angeles
Infantils

López Gimenez, Sandra
Membre de la Federació

Rodríguez Torrecilla, Milagros
Vocal

Triguero Gabaldón, Christian
Secretari

Viciano Mercé, Christian
Vicepresident

FESTERS I FESTERES

Alcalà Cervera, Maria Salut
Cañadas Cerrillo, Patricia
Carrillo Plaza, Ana Belén
Carrillo Plaza, Mª Jesús
Cases Payá, Héctor Francisco
Celma García, Albert
Cosme Llópez, Enric
Gómez Soriano, Sonia
González Carratalà, Victor
Llópez Torrent, Isabel
López Caballero, Mª Angeles
López Gimenez, Sandra
Lozano Bueno, Angela
Lozano Bueno, Sergio
Mompo Madrigal, Amparo
Mora Almerich Verónica
Olivares Hernández, Marina
Padilla Lozano, Alba
Rodríguez Torrecilla, Milagros
Ruffener, David
Triguero Gabaldón, Christian
Tolosa García, Laura
Viciano Mercé, Christian
Vida Fuentes, Jose Antonio
Vizuete Plaza, María

Infantils
Garcia Carrillo, Vega
Martin Viciano Gómez
Marina Martinez Lozano
Martina Naranjo Vizuete
Guillem Martinez Lozano

ENTREVISTES ALS CÀRRECS DE LES FESTES

CHRISTIAN TRIGUERO, CAPITÀ MORO 2025

“Aquest any m’està marcant per sempre”

Christian Triguero Gabaldón, advocat de professió, és l’encarregat d’encapçalar les tropes mores en les festes de Moros i Cristians de Torrent 2025. Des del seu ingrés a la comparsa Beduïns l’any 2017, ha viscut aquesta festa intensament, i en els últims anys ha exercit com a secretari de la comparsa, un paper clau en l’organització.

Amb orgull, Christian assumeix enguany el càrrec de Capità Moro, una responsabilitat que ell mateix defineix com “un honor que va més enllà del personal”. Per a ell, és una mostra de compromís amb la seua comparsa, però també amb la història i la tradició festiva de Torrent.

Les festes de Moros i Cristians de Torrent, assegura, estan guanyant cada vegada més pes dins de la Comunitat Valenciana. Aquesta identitat pròpia fa que estes festes torrentines no només siguen una cita obligada per als locals, sinó també un atractiu per a tot aquell que s’hi apropa.

Christian destaca com ha evolucionat la festa des dels seus inicis fins a convertir-se en un autèntic espectacle de llum, so i emoció, sense perdre mai l’essència: “Continuem desfilant amb el cor, i això no canviarà mai”.

Entre tots els moments esperats d’enguany, n’hi ha un que ell viu amb especial intensitat: la Gran Entrada del 29 de juliol. Eixe instant en què encapçalarà les tropes mores és, per a ell, “indescriptible”: el ritme dels tambors, l’expectació del públic, la força del boato... Tot això, combinat amb l’emoció dels parlaments i la responsabilitat que comporta, fa d’aquesta vetlada una de les més esperades de la seua vida festera.

Pel que fa al boato, Christian guarda el secret, però avança que serà un autèntic homenatge a la força i elegància del bàndol moro i, en especial, dels Beduïns. Música, danses i una gran posada en escena faran vibrar Torrent en una nit que promet ser inoblidable.

Aquest any de Capitania és per a ell una experiència intensa i inoblidable: una muntanya russa d’emocions plenes de reunions, nervis, preparatius i molta il·lusió.

“Tot està sent un regal. Ser Capità Moro en 2025 és una cosa que cal viure, no es pot descriure amb paraules. Aquest any m’està marcant per sempre”.

PAU BERMELL, ALFERES MORO 2025

“Aquest any m’està marcant per dins i serà inoblidable”

Pau Bermell Morera viu enguany un dels moments més especials de la seua vida festera. Membre de la comparsa mora Sumayl’s, des de ben menut ha crescut envoltat

de pólvora, tradició i emoció. “A casa meua, els Moros i Cristians sempre s’han viscut amb molta passió”, recorda. Aquest amor per la festa li ha estat transmés des de la infantesa, i ara, en 2025, té el privilegi i l’orgull de ser el segon alferes en la història de Sumayl’s, i el cinqué càrrec festiu que ha tingut la comparsa.

Per a Pau, ostentar el càrrec d’Alferes Moro no és només una responsabilitat, sinó també un somni complit. “És una combinació d’orgull, responsabilitat, emoció i gratitud. És difícil descriure-ho amb paraules, però cada pas que done, el faig amb el cor ple d’il·lusió”. Pau es mostra especialment agraït a la seua comparsa per confiar en ell, i es declara hereu de l’exemple de figures com Sibe, antic capità i referent per a ell dins de Sumayl’s.

El creixement de les festes de Moros i Cristians de Torrent és, segons Pau, imparable, que les ha convertides en referent dins de la Comunitat Valenciana, i gràcies al treball col·lectiu de totes les persones implicades”.

Tot i la seua joventut, Pau ha viscut de prop l’evolució de la festa: “S’ha fet més moderna, més inclusiva, i més connectada amb la societat actual, però l’essència continua intacta”.

De tots els moments que l’esperen aquest any, l’Entrada de Bandes i la Gran Entrada del 29 de juliol són, sense dubte, els que més desitja.

Pel que fa al boato de l’entrada, Pau revela que serà molt especial, i el descriu com a místic, amb “una aura única, que transmeta emoció i conte una història.”

En aquest viatge festiu, Pau està envoltat de grans companys: Christian, Merce i Julio, amb qui ha creat una gran complicitat.

I per descomptat, el seu agraïment va dirigit també a la seua comparsa: “Sumayl’s és casa meua. Compartir aquesta alferecía amb ells i elles és un dels majors regals que m’han fet”.

Amb els ulls ben oberts, Pau viu cada moment amb intensitat i agraïment: “És un any que m’està marcant per dins. Sé que serà un dels més bonics de la meua vida, i el recordaré sempre amb emoció”.

JULIO PALOP, ALFERES CRISTIÀ 2025

“Una festa que transforma desconeguts en amics”

Julio Palop Andreu, mestre de Primària i torrentí de soca-rel, afronta enguany un dels reptes més especials de la seua vida festera: representar la Filà Els Comilitons com a Alferes Cristià en les festes de Moros i Cristians de Torrent 2025. Amb 45 anys, pare de tres fills i gran amant de les tradicions locals, Julio viu aquest moment amb emoció, responsabilitat i una gran estima per la convivència i la germanor que caracteritzen aquesta celebració.

La seua vinculació amb la Filà ve de lluny, ja que molts dels seus fundadors són amics i familiars. Tot i això, no va ser fins a l’any 2006 que es va unir com a fester actiu. “És una festa que costa descriure amb paraules, però que es basa en la convivència, l’amistat i les ganes de passar-ho bé”, afirma.

Convertir-se en alferes era una idea que rondava el seu cap des de feia un parell d’anys. Finalment, quan acabaren les festes de 2024, Julio va presentar la seua candidatura i la seua Filà va confiar en ell per a representar-la.

Des d’aleshores, l’experiència ha estat inoblidable: actes, trobades, coneixences i, sobretot, conéixer la resta de càrrecs festers, que ha convertit desconeguts en amics de veritat.

Julio destaca també l’impacte creixent de les festes de Moros i Cristians de Torrent dins del panorama valencià.

Des d’aquells inicis improvisats de fa tres dècades per part dels clavaris dels Sants Patrons, la festa ha crescut fins a esdevenir un dels pilars fonamentals del mes de juliol a Torrent.

Amb emoció continguda, Julio espera amb ganes la setmana del 24 al 30 de juliol, especialment actes com la Entraeta Infantil, les tradicionals “Trabucades” amb els seus parlaments i, per descomptat, la Gran Entrada del dia 29, on tindrà lloc el seu boato. “No puc desvelar res... és top secret!”, comenta entre rialles, però assegura que serà molt fidel a l’estil de la seua Filà, amb algun detall que sorprendrà el públic i homenatjarà la ciutat de Torrent.

Amb humor, emoció i molta humilitat, Julio resumeix aquest any amb una sola expressió: “Im-pressionant”. Un any que, sens dubte, quedarà gravat en la seua memòria i en la història de la festa cristiana torrentí.

MERCEDES MORA, CAPITANA CRISTIANA 2025

“És un gran regal que visc amb intensitat i alegria”

Mercedes Mora Navarro és torrentina de naixement i de cor. Vinculada des de sempre a les tradicions, és una d’aquelles persones que viu amb passió tot allò que fa poble: moros i cristians, falles, Setmana Santa, clavaries o folklore valencià. Enguany, té l’honor de ser Capitana Cristiana 2025, representant la seua estimada filà Les Ballesteres de l’Amagada de la Ploma en la seua tercera capitania.

Aquesta torrentina, implicada des dels inicis de la festa en 1991, sempre ha mantingut una forta connexió amb els Moros i Cristians, primer com a espectadora, després com a participant activa i ara com a protagonista: “estem fent poble, i això m’encanta”.

Per a ella, ser Capitana és un gran privilegi, un càrrec que assumeix amb orgull i amb una gran dosi d’il·lusió. “Representar al meu poble i als festers és un regal que visc al màxim”, reconeix emocionada.

Mercedes té molt clara l’evolució de la festa, que ha crescut de manera sostinguda i ha sabut mantindre un ambient de germanor: “Hem passat d’unes poques filaes a dotze cristianes i dotze mores, amb molta diversitat: unes formades només per dones, altres mixtes, però sempre amb bon ambient”. També destaca l’entrada dels joves, que asseguren la continuïtat d’una festa ja consolidada a Torrent.

Tot i que assegura que gaudix de tots els actes, Mercedes espera amb especial emoció la Gran Entrada del 29 de juliol: “És el moment cim, un encontre amb Torrent, amb la festa i amb la seua gent”.

Pel que fa al boato, avança que tindrà un marcat missatge d’unitat entre cultures. “La capitania cristiana farà un gest simbòlic cap a la diversitat de pobles, representada per ballesteres d’orígens diversos. A més, apostem fort per la música, que serà fonamental”.

El balanç que fa d’aquest any no pot ser més sincer:
“Està sent un any especialíssim, molt intens, ple d’activitats, de vivències i també de preocupacions perquè tot isca bé. Però sobretot, és un any carregat d’alegries i emocions que no oblidaré mai”.

AMBAIXADES 2025 PRIMER DIA: CONQUESTA DELS MOROS

BÀNDOL CRISTIÀ:

MARISCAL BALLESTERA

AMBAIXADORA BALLESTERA

CAPITANA BALLESTERA

ALFÈRES COMILITÓ (Porta la bandera)

SOLDAT COMILITÓ

BÀNDOL MORO:

EMIR BEDUINS

AMBAIXADORA BUDUINS

CAPITÀ BEDUINS

ALFÈRES SUMAIL'S (Porta la bandera)

SOLDAT Sumayl

ACTE PRIMER
INTRODUCCIÓ A LA TRABUCÀ

(Sona una música solemne. El públic s'agita. La MARISCAL BALLESTERA entra en escena amb pas ferm, alçant la mà al públic com qui saluda una vella amistat.)

MARISCAL BALLESTERA: Ja estem com cada any... torna-li la trompa al xic! Els moros ja s'acosten! Però... què no saben que sempre perden? No fan cas a la història, ni als llibres ni a la memòria!

(Apareix el SOLDAT COMILITÓ, amb l'espasa carregada de fervor i alguna taca de mistela.)

SOLDAT COMILITÓ: Xe! I on van? Encara sort que tenim aquesta Torre que tot ho veu i ens permet avançar-nos als qui ens volen destruir. No saben que este poble és més tossut que una porta vella i més solidari que una cassola de fang?

MARISCAL BALLESTERA: (Mira cap al cel, dramàtica) Mare de Déu, tornen a sonar tambors de guerra... Deurem estar preparades!

SOLDAT COMILITÓ: Preparades estem! Som un poble d'homes i dones valentes, fets per a defensar allò que estimem. La creu que portem no és de guerra, sinó de responsabilitat. I junts, com sempre, estarem a l'altura del temps.

MARISCAL BALLESTERA: És l'hora de reunir les tropes, de recuperar la Fe, però no per a condemnar ningú, sinó per ajudar als més dèbils. Ens organitzarem per protegir les nostres famílies i la nostra gent de qualsevol barbàrie.

SOLDAT COMILITÓ: Ballestera, ací tens l'exèrcit Comilitó! De barrejat en barrejat, més cassalla que mistela, però amb el cor clar i la mà forta. No venim sols a protegir una Torre, venim a defensar els valors que ens fan poble. Ningú es quedarà arrere!

(En eixe moment, entra amb pas elegant i determinació l'AMBAIXADORA CRISTIANA. Porta una faixa amb l'escut i una veu clara que imposa.)

AMBAIXADORA CRISTIANA: Un moment,

Els dos: l'Ambaixadora!!!

AMBAIXADORA CRISTIANA: Soldat i mariscala! Que la pressa no ens faça perdre la raó. No oblideu que abans de qualsevol batalla, cal saber qui som i per què lluitem.

MARISCAL BALLESTERA: (Assentint, amb un somriure) Tens raó, AMBAIXADORA. Però que no obliden tampoc que és la nostra tercera capitania! Sabem el que fem. A Torrent lluitem com vivim: amb dignitat, germanor i una miqueta d'ironia.

SOLDAT COMILITÓ: Sí, senyora. Ací, les tropes cristianes no deixem a ningú de costat. Som com una paella ben feta: amb ingredients variats, però units pel foc de la convivència.

AMBAIXADORA CRISTIANA: Doncs que siga una paella i no un arròs caldós! Mantingueu la força, però també el cap fred. Que la nostra lluita siga justa, i que la nostra veu arribe a cada racó del poble amb respecte.

MARISCAL BALLESTERA: Endavant, amic Comilitó. Crida als nostres, que s'apropen dies d'alçar el cap, de defensar la Torre, de cridar que Torrent no es rendeix!

SOLDAT COMILITÓ: Cridem a la nostra Capitana! Que la guerra —si ha de vindre— ens trobe desperts, units i amb el cor preparat.

ELS TRES (a una veu): Enceneu les atalaies! Que s'alcen els estendards!

Preparem-nos... per a la trabucà!

(Sona música. El públic esclata en aplaudiments.)

ACTE SEGON

(Silenci tens baix música de tensió. Els moros han acostat la Torre. L'Emir s'avança als peus de la Torre.)

EMIR BEDUÏNS: A de la Torre! Ja estem en Torrent els Moros!

MARISCAL BALLESTERA: Els moros... no esperàvem cap visita per estes terres cristianes. Però moltes gràcies, molt agraïdes per la vostra visita. Alé, ja us en podeu anar.

EMIR BEDUÏNS: Però que no sabeu qui som? Aviseu al responsable. Seran cinc minuts, que estem de festes i no podem perdre temps. Crida la teua ambaixadora i digues-li que té unes tropes amb set de batalla.

MARISCAL BALLESTERA: XE MIRA, SI ÉS PEPITO PISCINAS! Heu muntat ja la TOY, o què? Mala gorrinà, moros havíeu de ser. Ja vos ho he dit: el millor és que torneu pel mateix carrer!

EMIR BEDUÏNS: Calla, insensata! Mira qui parla, una Ballestera... Com que tenim Capitania hem Muntat la TOLL i L'ALBERCA! Crida a qui hages de cridar, però ja: la meua AMBAIXADORA ve a negociar els termes de la vostra rendició!

SOLDAT COMILITÓ: No vos confieu Emir, que els moros parlen dolç, però darrere del somriure s'amaguen ganivets. No oblideu que, qui venia amb tambors, ha fet sonar al vent amb trabucs.

MARISCAL BALLESTERA: Ens posem a la feina i vos demostrarem que esteu ben equivocats. (Gira i crida) Sra. AMBAIXADORA! Vinga vosté per favor, que ací hi ha un moro en veu de Marisol que no para de xiular!

(Entra l'AMBAIXADORA cristiana, amb el seu caràcter fort i decidit.) AMBAIXADORA BALLESTERA: Però, quines veus són estes? Vaja, vaja... però si veig els moros traïdors!

AMBAIXADORA BALLESTERA: (Ventant-se amb un palmito) Crida a qui hages de cridar, que jo no parlaré a un simple soldat.

(Entra l'AMBAIXADORA Beduïns.)

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Bona vesprada, cristianeta! Tota esta parafernàlia... és tot el que teniu? M'estic tremolant, creia que éreu l'enigmàtic i invencible exèrcit cristià; molta cerveseta, molta festa... però de forment ni un gra.

AMBAIXADORA BALLESTERA: Ara sí que m'has tocat la figa. Que no m'has vist bé? Si vols unes ulleres, te les tinc a bon preu!

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Aspaiet, xiqueta... Nosaltres estem ací per tornar a esta terra coneixements, bones pràctiques de cultura, agricultura, gastronomia i llengua... vinga, feu-vos la foto en la Folgado per a Instagram i fora de la Torre.

AMBAIXADORA BALLESTERA: Però, què m'estàs contando? Si vols millorar alguna cosa, arregla el pont de vora séquia, que ja és hora!

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Mira'ns bé i posa't a tremolar, perquè este exèrcit que veus ací ben plantat... és el dels Beduïns i Sumayl's, que hem vingut per conquerir Torrent i oferir-los la fe de l'Islam. Un Islam modern, a l'altura dels temps. I patireu com a dones la força i l'opressió d'altres dones que tenen la mitja lluna com a força i inspiració en batalla.

AMBAIXADORA BALLESTERA: Però moniato, què dius de dones? Si nosaltres fórem les primeres dones que conformàrem una filà! Ja ho diu el nostre crit de guerra: Ballesteres, les primeres!

EMIR BEDUÏNS: Deixa't de ximpleries. Què haurà de veure? Mira els guerrers beduïns: joves i valents, amb més ganes de batalla que totes vosaltres juntes!

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Volem que la gent d'este poble visca en llibertat i pau sota la fe musulmana.

MARISCAL BALLESTERA: Llibertat i pau? Ací tenim la llibertat del nostre Senyor i no volem cap altre Déu... Saps contar síl·labes? MO-NIA-TA!

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Però què dieu de moniato... Caureu com els arquets de Torrent, i encara estem plorant la seua pèrdua. Si no voleu pitjor destí, ja sabeu què heu de fer.

AMBAIXADORA BALLESTERA: Continua parlant, xiqueta... m'estàs entretenint la vesprada, però d'ací no m'has de baixar, ni Déu!

AMBAIXADORA BEDUÏNS: PROU DE PARAULES: si no eixiu de la Torre, us tirarem per la força!

AMBAIXADORA BALLESTERA: (rient-se) Crec que el millor serà que vosaltres —que sou molt nòmades— agafeu totes les maletes, i tots el modelitos que porteu, que pareix que vos ha tocat la loteria... i que us pireu! Y tanta Paz dejes como Paz dejes...

MARISCAL BALLESTERA: El un xafardeig de ballestera... Cal reconéixer que estil tenen... Banderí nou i tot! Vinga va... aneu-vos-en per on heu vingut!

ALFERES SUMAYL'S: Eixiu a poc a poc de la Torre i rendiu-vos ja! No jugueu amb la mort, no sigueu insensates.

AMBAIXADORA BALLESTERA: Ja sé qui eres: Pau Bermell. Esta és la teua única artilleria? Quina decepció...

SOLDAT COMILITÓ: No ens fa falta artilleria quan tenim memòria, coratge i el millor exèrcit que ha parit la Festa.

ALFERES SUMAYL'S: Si estàs decebuda, és problema teu... jo em trobe molt ben acompanyat. Escolta el que et direm.

(Arriba el moment culminant: l'AMBAIXADORA mora es dirigeix a les tropes i nomena comparses amb solemnitat.)

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Mira amb els teus ulls les nostres tropes, covard. Mira-les i cau d'esquena, perquè porten els ulls plens de ràbia i les mans plenes de sang. Mira com venen de ponent els exèrcits moros: per allà estan arribant. Les meues paraules no són paraules buides, són paraules de la força del poble.

Et SONA ESTÀ EXPRESSIÓ? LA VEU DE TOT UN POBLE perquè ací la tens, tota junta.

Tenim la dels Almohades, també la dels Abbàssies, els Alfaquies, els Almoràvits, les Benimerines, els nostres amics els Berberiscos, els Buadins, els Muladins, els Omeies, els Califats Sarraïns. Al capdavant tancant l'exèrcit musulmà Els SUMAYL'S, amb el nostre ALFÈRES Pau Bermell i Morera. Tots junts amb Al·là. Ens envia el nostre Califa i en nom d'ell exigim la vostra rendició immediata. I ara preparen-se per a rebre al nostre Califa. El Gran Capità moro Christian Triguero i Gabaldón dels BEDUÏNS.

CAPITÀ BEDUÏNS: Ací soc! Capità Beduí i Califa de totes les tropes mores! Que isca aquella que anomeneu Capitana que vull parlar amb ella!

(Entren la Capitana i l'Alferes cristià.)

ALFERES CRISTIÀ: Mira... en estos volia parlar! Perdó per la nostra tardança, jo estava fent-me el monyo, i la Merce, ja la coneixeu!

CAPITANA BALLESTERA: Christian! Que remudat i ben plantat! Però, si vens de debò per la Torre, hauràs de lluitar. Entre tanta tela no s'encerta massa a veure't... Vols que encarregue que et posen un cadafal? Pedro Amores i Emilio fan meravelles en un tres i no res...

ALFERES MORO: Parla amb respecte pel que fa al meu capità!!! I no patisques, si no el veus bé, graduat la vista que ho tens ben fàcil!

CAPITÀ BEDUÏNS: Merce Mora, té gràcia, MORA de debò? Ja tenia ganes de veure't eixir de la Torre. Pensava que encara estaves de festa... que no et perds ni la nit d'ànimes!

CAPITANA BALLESTERA: Xe... té gràcia que el Gran Califa tinga per nom Christian! Fes-te Cristianito! (Rises) en fi, ja saps que no hi ha festa a Torrent que jo no presidisca.

ALFERES MORO: Ni que fores l'alcaldessa. Volem la vostra rendició immediata, les terres i, per descomptat, esta Torre.

ALFERES CRISTIÀ: Aspaiet xaval i coneixement, practica el mateix respecte que sol·licites. Per Déu que trauré la meua espasa si continues per Eixe camí...

CAPITÀ BEDUÏNS: Venim en intenció de pau, la pilota està al vostre teulat... Us donem dues opcions: una rendició honrosa i la meua paraula de respectar-vos la vida... o una cruenta lluita a sang i a foc! Escolliu!

CAPITANA BALLESTERA: No saps el que dius. Esta és la nostra tercera capitania. Rendir-se mai és opció. Nosaltres no som un poble que s'agenolla. Soc filla de la resistència, hereva de tres capitanies i mil batalles! I hui, davant del vostre orgull armat, vos dic ben clar: si voleu passar, haureu de lluitar!

No lluitem només per una Torre... Lluitem per una història, per unes arrels que no heu volgut entendre! Este poble no es ven, no es rendeix, no oblida! Cada pedra d'esta muralla guarda el nom dels nostres, i cada braç que ara s'alça coneix el pes de la dignitat i la força de la memòria. Torrentins! Filles i fills d'esta terra nostra! No deixeu que us facen creure que tot està perdut!

Mentre hi haja una dona amb una ballesta alçada, mentre el record de les nostres lluites bategue en este poble... seguirem a peu dret! (S'acosta al Capità Beduí, amb orgull i mirada decidida)

Vols la Torre? Vine i guanya-la... Però que sàpies, pel meu honor i pel meu llinatge, que el teu cap, rodarà per terra!

CAPITÀ BEDUÏNS: Hordes beduïnes! Guerrers del vent i del foc! Fills i filles de l'arena ardent i de la lluna que mai s'apaga! Ha arribat l'hora! L'hora sagrada, l'hora somiada, l'hora que el vent del desert ens ha anunciat durant segles... Mireu la Torre! Ací s'alça, orgullosa. Hui, no lluitem només per un símbol. Hui, el nostre crit ressonarà a les muntanyes del Vedat, a cada racó del terme de la ciutat.

No temeu les espases cristianes!!! No sols conquerirem una Torre... Sinó que escriurem amb l'or de la glòria una nova pàgina per al nostre poble! Per la Torre! Per la nostra història i per Al·là! A LA BATALLA!!!

(Música de batalla. Combats simbòlics. El Capità Moro puja dalt de la Torre.) CAPITÀ BEDUÏNS: Beduïns, moros tots! En nom d'Al·là, hem conquerit esta plaça i esta Torre per al poble musulmà. Amics torrentins, ja ho heu vist: els moros hem guanyat. Vos oferim la Pau. A partir d'ara, recordeu este dia: LA TORRE ÉS MORA! LA TORRE ÉS BEDUÏNA!!!

AMBAIXADES 2025 SEGON DIA: RECONQUESTA VICTÒRIA DELS CRISTIANS

BÀNDOL CRISTIÀ:

MARISCALA BALLESTERA

AMBAIXADORA BALLESTERA

CAPITANA BALLESTERA

ALFÈRES COMILITÓ (Porta la bandera)

SOLDAT COMILITÓ

BÀNDOL MORO:

EMIR BEDUINS

AMBAIXADOR BEDUINS

CAPITÀ BEDUINS

ALFÈRES SUMAYL'S (Porta la bandera)

Soldat Sumayl

ACTE PRIMER
INTRODUCCIÓ A LA TRABUCÀ

Els moros estan dalt de la torre, Entra corregent el soldat Sumayl

SOLDAT SUMAYL'S: He de veure a l'Ambaixadora urgentment!! **EMIR BEDUÏNS**: A l'Ambaixadora no se li pot molestar...

SOLDAT SUMAYL'S: Cal que la veja, és necessari que parle amb ella.

EMIR BEDUÏNS: Sense audiència a la nostra ambaixadora no se li pot molestar. (Ix l'ambaixadora)

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Quina discussió és aquesta?

SOLDAT SUMAYL'S: Senyora, que Al·là em permeta gaudir de la seua infinita bondat, només vull informar-vos d'uns esdeveniments que crec que són molt importants.

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Parla.

SOLDAT SUMAYL'S: Els Cristians volen recuperar la torre, tenen un campament pels afores de Torrent i és imminent la seua entrada.

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Vols dir, soldat, que no tingueren prou i que en vindran per mes? Que tornen, que tornen, que de hui no eixiran en vida.

SOLDAT SUMAYL'S: Es comenten coses entre els soldats, que podrien vindre les Ballesteres reforçades amb més tropes i que s'estan fent cada vegada més fortes, en dir-te que ja han assetjat el descampat de l'Encarna Puig...

EMIR BEDUÏNS: Guardem la calma...

SOLDAT SUMAYL'S: (*Mira en direcció al carrer del convent*) Sentiu això? Em bat el cor... Hem de cridar els nostres germans i avisar-los per tal que es preparen per a lluitar en batalla! (Ix).

EMIR BEDUÏNS: Els cristians ja estan venint! Hem d'organitzar-nos per a defensar esta torre! Mira que són cabuts aci a Torrent, cada any ha d'haver-hi batalla.

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Para un moment, primer farem ús del diàleg i la paraula. I si no funciona anirem a la guerra, però mai deixarem caure esta Torre!

EMIR BEDUÏNS: No patisques, estimada Ambaixadora, si cal hui escriurem la història de Torrent amb lletres de sang.

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Que així siga, si ha de ser! Abans eixirem de la Torre amb els peus per davant que ens rendirem sense lluitar. Agarreu els vostres trabucs i que comence l'espectacle!

ELS DOS: Enceneu les Atalaies!!!! Enceneu les Atalaies!!!!!! Que comence la trabucà!!!!

Sona l'avís de la batalla i comença la trabucà

ACTE SEGON
PARLAMENTS

Els cristians ja han arribat a la Torre i comencen a proposar un pla de pau per als moros.

MARISCAL BALLESTERA: A de la Torre!

EMIR BEDUÏNS: Qui parla?

MARISCAL BALLESTERA: No has aprés res de les lliçons de la teua ambaixadora? No reconeixes la creu que du el nostre Alferes?

AMBAIXADORA BALLESTERA: Som les Ballesteres i sota les ordres de la nostra Capitana Merce Mora, hem vingut a conquerir de nou esta torre, esta plaça i este poble de Torrent!

EMIR BEDUÏNS: Qui sou vós per a vindre en tal pretensió?

MARISCAL BALLESTERA: Ja saps, amic de la mitja lluna, que no és amb tu en qui volem parlar.

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Bona vesprada, Conxa, ja sabia jo que els cristians tornaríeu a molestar-nos...

EMIR BEDUÏNS: I torna-li la trompa al xic... que sí... que sí... que ja sabem que sou LES PRIMERES. Patricia, que podem fer a este grapat de cristianes?

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Fotre, sí que són un bon grapat! Heu vingut molt prompte, no? Huit segles, vora 800 anys, comprimits en un dia... m'ha passat volant!!!

AMBAIXADORA BALLESTERA: M'encantaria fer un bon esmorzaret i xarrar, però no podrà ser... el meu encàrrec és molt clar. Vinc a recuperar esta torre!

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Saps molt bé que hem construït assuts i séquies que han donat prosperitat als conreus i hem calmat la fam d'un poble, poble que agafarà les armes sense dubtar per a defensar el nom d'Al·là i la seua fe.

ALFERES SUMAYL'S: No deixarem que vingueu a fer baralla a este poble i a molestar a la nostra gent. Així que tingueu trellat i aneu a fer la mà!

AMBAIXADORA BALLESTERA: No tinc el xixi pa' farolillos... Ja feu tard pa' arreplegar la maleta i posar dins tant de modelito!

ALFERES COMILITÓ: Un dia la torre a les vostres mans és massa! A l'any que ve menys... al matí mora i a la vesprada cristiana.

MARISCAL BALLESTERA: Quina raó tens! Aneu fent lloc que en no res estem pujant celebrant la Victòria Cristiana!

ALFERES SUMAYL'S: Pugeu, pugeu, i tastareu el sabor de la nostra espasa.

ALFERES COMILITÓ: Ja heu escoltat! Vos ho torne a repetir? Vinga que ja feu tard, són més de les cinc i no he dinat!

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Home l'Alferes Comilitó. Julio Palop. Com va la Truita de Creïlla? Se vos ha cremat? Vosaltres l'únic que feu és fartar. D'on són eixos ous?? Pareixen de Tinosaurus Rex.

SOLDAT COMILITÓ: A veure si ens entenem: que si ous de dinosauri, que si truites... Açò no és Masterchef, és la reconquesta!

ALFÈRES COMILITÓ: Pareix que estàs nerviosa i dispares a tot Crist.

T'equivoques amb mi, jo no soc qui mana, la causa de la meua presència ací és el poble de Torrent i la seua gent, els que demanen la nostra ajuda. Per això hem vingut a lluitar! Em dec a l'Ambaixadora, la capitana i a tot un exèrcit de germanes en la fe.

AMBAIXADORA BEDUÏNS: Com no pareix que anirem a cap lloc, crideu a qui hàgeu de cridar que nosaltres farem el mateix, el nostre capità Christian Triguero i Gabaldon triarà el futur del seu poble.

(Entra el capità)

AMBAIXADORA BALLESTERA: Contempla les nostres tropes: Contempla els Cavallers Hospitalaris, els Contrabandistes, Les Dames de Na Violant, els Guardians, els Forquers, l'orde de Santa Maria de Montesa, Els Cavallers i Dames del Cid, els Almogàvers, Els Templaris, els Conqueridors... I per fi, el nostre ALFÈRES Julio Palop Andreu, dels COMILITONS, que va custodiant el gran exèrcit de les Ballesteres de l'amagada de la ploma!!

I per posar ordre en primera línia, ELLA, la nostra gran i estimada Capitana MERCE MORA I NAVARRO

(Entra Merce)

CAPITANA BALLESTERA: Com podeu comprendre i per tal d'evitar un riu de sang vos convide a abandonar el territori en seguretat i en pau. O bé convertir-se a la fe cristiana i quedar-vos com a moriscos al nostre terme. Si vos negueu passareu per les nostres armes i no hi haurà pietat.

CAPITÀ BEDUÏNS: Vos estic sentint i m'està bullint la sang. Merce les teues amables paraules no fan més que cabrejar-me. Com podeu pensar que ens rendirem tan fàcilment, nosaltres, el Beduins, que hem tornat a nàixer de les nostres cendres més d'una vegada, deixarem esta torre sense lluitar? Vingueu per nosaltres si és el que voleu, però sapigueu que mai xafareu esta torre sense que la vostra sang estiga estesa per esta plaça.

ALFÈRES SUMAY'LS: Al·là és gran i misericordiós i em prega vos faça una doble recomanació: pegueu mitja volta i aneu a fer-la mà i ACÍ PAU "i allà la Mora". I LA TORRE CONTINUARA SENT NOSTRA.

CAPITÀ BEDUÏNS: Escolteu, gent de Torrent! No som ànimes d'un passat. Som fills i filles de l'arena i de la lluna, de la pólvora que udola en la nit i del crit que no es doblega. Hem alçat murs on només hi havia runa, hem regat camps amb suor quan la pluja ens negava clemència, hem sobreviscut a pactes trencats, a promeses buides i a governs de paraula feble.

No demanem permís per existir. No preguem per la pau: la conquerim. Si veniu per la Torre, sapigueu que no l'entregarem ni per or, glòria o bandera. Esta Torre guarda el cor del nostre poble. No som hostes ni ocupants. Som la resistència que no s'anomena als llibres, però que fa tremolar les pàgines de la història.

Si ens voleu derrocar, haureu de passar per damunt el nostre honor. I això, ni Déu ni l'espasa ho han aconseguit mai.

Prepareu les armes... No claudicarem! A LA LLUITA!

CAPITANA BALLESTERA: Capità Beduïns, t'escolte... i t'honore. Has parlat com parla qui defensa la terra amb les ungles, però jo vinc amb el pes de la història i l'alé de mil ànimes que mai oblidaren esta Torre.

Som les hereves d'un poble que no claudica, que es lleva la por i s'arma de paraula, de força i de justícia. Venim per la memòria de les que foren silenciades, de les que cavaren trinxeres amb els somnis i alçaren murs amb les mans.

Tu parles d'honor. Nosaltres som el batec del seu cor. Esta Torre és símbol. I hui, tornarà a ser del poble. Per cada promesa trencada, per cada vida sembrada en la guerra, per cada dona que lluità sense espasa, però amb coratge... hui recuperem el que mai hauria d'haver-se perdut.

Alça't, Capità, amb tota la teua glòria i el teu orgull. Però sàpigues que la tempesta ja ha arribat. I en esta batalla, Torrent cridarà el nostre nom. Cristians, Cristianes, Ballesteres... A LA LLUITA I A LA VICTÒRIA!

So de lluita *Els cristians pugen a la torre i expulsen els moros.*

Finalment, la CAPITANA BALLESTERA es dirigeix al poble.

CAPITANA BALLESTERA: Torrentins i torrentines, hem vençut i ja estem ací. Hem tornat a casa per a instaurar un regnat de pau, prosperitat i misericòrdia humana. Com vos vam prometre la torre és cristiana!!! La torre és BALLESTERA!!! I bé saben en el cel que hi ha una estrella nova per a il·luminar la nostra Torre.

(*Trau l'espasa i la mostra en alt i al moment els altres cristians que l'acompanyen fan el mateix*)

FI DEL SEGON DIA

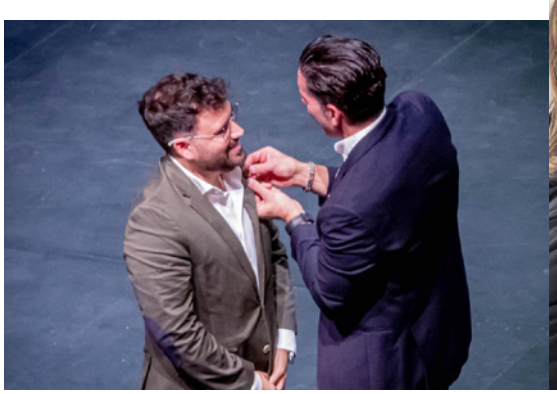
RECORDS GRÀFICS DE LES NOSTRES FESTES

2025: L'any de la nostra capitania!

FALLA de
LA PLAÇA
FALLA
DE LA PLAÇA

STEWARDS

Bedarius

Bodegas
Ballesteros

CAPITANIA

EL BATEC SONOR DE TORRENT: VALOR SOCIAL I CULTURAL DE LA MÚSICA EN LES FESTES DE MOROS I CRISTIANS

Daniel Català Pérez; Blanca De Miguel Molina; María De Miguel Molina i Conrado Carrascosa López
Departament d'Organització d'Empreses, Universitat Politècnica de València

1. INTRODUCCIÓ

Parlar de Torrent és parlar de tradició i de festa popular en les seues múltiples manifestacions. Entre elles, les festes de Moros i Cristians. I parlar de les festes de Moros i Cristians és parlar, indubtablement, de música.

Cada any, durant el mes de juliol, la localitat es transforma en un gran escenari a l'aire lliure on veïns i veïnes es converteixen en protagonistes d'una tradició que combina història, identitat, emoció i convivència: les Festes Patronals, i dins d'elles, les de Moros i Cristians. En este context, la música és un element que travessa tots els actes, que connecta generacions i que dona sentit a la celebració. Una música que no és simplement acompanyament, sinó ànima i essència de la festa.

Des d'esta perspectiva, el present capítol se centra en un dels actes més emblemàtics de les festes de Moros i Cristians de Torrent, com és la *Gran Entrada*[1]. Este esdeveniment s'ha consolidat com una fita cultural i social no només per a la ciutat, sinó per al conjunt de la comarca. En ell, la música festera ocupa un lloc central, tant des del punt de vista artístic com identitari. Però, què sabem realment del valor que té esta música en la vida de les persones que l'escolten, que la interpreten o que la senten com a part del seu llegat cultural?

Eixa és la pregunta que tractem de respondre a través d'un estudi pioner realitzat a Torrent en l'estiu de 2023. La iniciativa forma part del projecte europeu *Music360*[2], finançat pel programa *Horizon Europe*, que té com a objectiu desenvolupar una visió integral (una perspectiva de 360 graus) sobre el valor de la música en les nostres societats. El projecte reunix universitats, entitats de gestió de drets d'autor, empreses tecnològiques i associacions artístiques de diferents països

1 En les localitats on se celebren festes de Moros i Cristians seguint l'esquema fester propi del Llevant espanyol, les Entrades són la gran desfilada que simbolitza l'entrada de les tropes mores i cristianes a la ciutat. Les Entrades s'han convertit en l'acte més multitudinari i central del calendari festiu en la gran majoria dels casos, arribant a congregar diversos milers de persones entre participants i públic assistent.
2 https://music-360.eu/

europeus. En el cas de la Universitat Politècnica de València, l'equip investigador al qual pertanyem ha assumit el repte de dissenyar un model que permeta analitzar el valor no econòmic de la música, és a dir, el seu valor cultural, social i també terapèutic. Per això, un dels instruments metodològics més potents emprats han sigut els anomenats *Living Labs*: experiments socials realitzats en contextos reals, amb la participació directa de les persones implicades.

Elegir Torrent com a escenari d'un d'estos *Living Labs* no va ser una decisió casual. La ciutat reunix unes condicions excepcionals per a analitzar el paper de la música en contextos festius en comptar amb una programació variada, una implicació comunitària molt elevada i, sobretot, una tradició musical profundament arrelada. Les societats musicals de Torrent, les bandes que acompanyen les desfilades i actes, les composicions originals per a Moros i Cristians, etc. Tot això, forma part d'un ecosistema cultural que convertix l'experiència sonora en una cosa més que un simple entreteniment i la transforma en un vehicle de transmissió de valors, d'identitat col·lectiva i de cohesió social.

En este capítol presentem els resultats d'una enquesta realitzada a 180 persones assistents a la Gran Entrada de Moros i Cristians de Torrent, celebrada el 29 de juliol de 2023. Les persones enquestades, de diferents generacions i gèneres, respongueren un qüestionari dissenyat per a mesurar la seua percepció sobre el valor cultural i social de la música que forma part d'este acte. Les preguntes estaven organitzades al voltant de dos grans blocs: d'una banda, la dimensió cultural, amb ítems relacionats amb la singularitat de l'experiència i el coneixement que aporta; de l'altra, la dimensió social, amb qüestions centrades en la interacció, la pertinença i la connexió amb els altres.

Els resultats que es presenten en les pàgines següents són rellevants en diversos nivells. En primer lloc, perquè permeten constatar que la música de Moros i Cristians és percebuda com una cosa més que una tradició estètica i és valorada com una experiència única, que canvia cada any i que convida a descobrir, aprendre i sentir-se part d'alguna cosa més gran. En segon lloc, perquè mostren que esta música no sols unix generacions, sinó que també genera espais de trobada entre persones diverses, actuant com un vertader «pegament social», en paraules de Levinson (2014). I, en tercer lloc, perquè demostren que este tipus d'estudis poden ser molt útils per a les pròpies localitats, en oferir evidències que ajuden a prendre decisions informades en matèria de polítiques culturals, promoció patrimonial o planificació festiva.

Este enfocament, que combina la investigació acadèmica amb la participació ciutadana i el compromís institucional, resulta especialment pertinent en un moment en què la cultura, i la música en particular, necessita noves ferramentes per a visibilitzar el seu impacte real en les nostres comunitats. Moltes vegades es valora allò que genera ingressos, el que és rendible, el que es pot comptabilitzar en euros. Però, com es mesura el valor d'una marxa mora que emociona al pas d'una comparsa? Com es quantifica el somriure del públic en escoltar el pasdoble o la marxa cristiana amb què desfila una filà? Com es traduïx en xifres el sentiment de pertinença que es desperta en festers i festeres quan sonen els primers compassos de «la seua» música a *Monte-Sión*?

El treball que ací es presenta no pretén donar respostes definitives, però sí aportar evidències i obrir preguntes. Perquè entendre el valor de la música en contextos locals com el de Torrent no només és important per a preservar el patrimoni, sinó també per a reforçar els llaços que ens unixen com a comunitat. En definitiva, es tracta de reivindicar la música de Moros i Cristians com un bé cultural, sí, però també com un bé comú.

Torrent, amb la seua Gran Entrada, amb les seues bandes i compositors, amb els seus festers i festeres, amb la seua gent als vorals vibrants al ritme de tambors i timbals, ha mostrat al projecte *Music360* una mostra del que significa fer comunitat a través de la música. Este capítol vol retornar a Torrent, en forma de coneixement compartit, una xicoteta part d'això. Perquè si alguna cosa hem aprés en este procés és que quan la música forma part de la nostra vida quotidiana, de les nostres festes, dels nostres records, etc. Llavors ja no és només música: es convertix en memòria, identitat i futur.

2. TORRENT I LES SEUES FESTES DE MOROS I CRISTIANS:

MÚSICA, TRADICIÓ I COMUNITAT

Torrent, la capital de l'Horta Sud, acull cada estiu una de les celebracions més emblemàtiques del seu ampli calendari festiu: les Festes Patronals en honor als sants Abdó i Senén, coneguts també com els Sants de la Pedra. En el marc del seu programa festiu, ampli i divers, la celebració de les festes de Moros i Cristians s'ha consolidat en les últimes dècades com un dels elements centrals, atraent tant veïnat com visitants i dotant la ciutat d'un segell festiu propi.

L'elecció de Torrent com a escenari per a este estudi sobre el valor cultural i social de la música no va ser, per tant, casual: es tracta d'una ciutat amb una notable trajectòria en l'organització de festejos populars i on la música exercix un paper vertebrador de l'experiència col·lectiva, reforçant vincles identitaris, emocionals i comunitaris.

Les arrels de les festes patronals torrentines es remunten al segle XIX, quan els sants Abdó i Senén substituïren oficialment Sant Lluís Bertran com a patrons de la ciutat. A partir d'eixe moment, la dimensió devocional va donar pas progressivament a un model festiu més ampli, integrador i participatiu. Este procés s'accelerà amb l'arribada de la democràcia i la progressiva secularització de la societat, transformant les festes majors en una celebració multifacètica, oberta a noves formes d'expressió cultural, artística i lúdica (Almerich, 2014).

És en este context de transformació festiva on s'inscriu l'arribada de les festes de Moros i Cristians a Torrent. Des de la seua aparició a finals dels anys huitanta, amb la fundació de la primera comparsa mora i, posteriorment, de l'Associació d'Amics de les Festes de Moros i Cristians, fins a la seua conversió en la Federació de Moros i Cristians de Torrent en 2004, esta celebració ha viscut un creixement sostingut en participació, organització i reconeixement. Actualment, més de 1.500 persones participen activament en la festa, distribuïdes

en dotze filades cristianes i dotze comparses mores que, any rere any, convertixen els carrers de Torrent en l'escenari d'una celebració espectacular i profundament sentida.

L'acte central de la festa, *la Gran Entrada*, se celebra la vesprada del 29 de juliol, vespra de la festivitat local dedicada als Sants Patrons. Al llarg d'un recorregut que travessa el cor històric de la ciutat, des del Convent de *Monte-Sión* fins al col·legi de les Trinitàries al Raval, les filades cristianes i les comparses mores desfilen amb ostentació, colorit i teatralitat. Esquadres de gala, cavalls, carrosses, ballets i efectes visuals construïxen una experiència sensorial d'alt impacte. Però si alguna cosa dona ànima a este desfile és la música: mitjançant les marxes mores, marxes cristianes i pasdobles festers interpretats en directe per les bandes que acompanyen cada formació, establint una banda sonora única que marca el ritme del desfile i el pols emocional del públic.

Esta dimensió sonora no és merament ornamental. La música exercix un paper central en la construcció del relat festiu: diferencia els bàndols, emmarca les escenes, acompanya el moviment de les esquadres i evoca emocions compartides. És habitual que cada comparsa o filà dispose d'una, o de diverses, peces pròpies, ja siga compostes expressament o bé adoptades com a signe identitari.

Més enllà de la *Gran Entrada*, el calendari festiu de les festes de Moros i Cristians de Torrent inclou nombrosos actes que enriquixen l'experiència i amplien l'impacte de la música. L'ofrena, el pregó, les trabucades, els parlaments, l'entradeta infantil, la missa major, la processó o els tradicionals sopars de germanor s'articulen amb una infinitat d'activitats promogudes per les pròpies comparses, com ara cercaviles, festes temàtiques o concerts. Estes pràctiques, sovint espontànies i no institucionalitzades, reforcen la dimensió participativa de la festa i consoliden un ecosistema cultural dinàmic i en constant evolució.

Este ecosistema no només afavorix l'expressió artística o la recreació històrica, sinó que actua com a espai de socialització, aprenentatge intergeneracional i construcció comunitària. Tot això reforça el sentit de continuïtat, pertinença i transmissió de valors. La festa es convertix així en un espai on la tradició i la innovació conviuen: on es respecten els rituals, però també s'exploren noves formes d'expressió.

Tal com veurem en les seccions següents, l'anàlisi permet oferir una mirada empírica al vincle simbòlic, emocional i social que la música establix amb aquells que participen en la Gran Entrada, siga com a festers o com a espectadors. Un vincle que, més enllà de l'espectacle, s'inscriu en una tradició cultural sofisticada i en contínua renovació, la dimensió sonora de la qual és tant profunda com visible. Per a comprendre'n l'abast i el significat, convé aturar-se en algunes claus culturals i socials que s'exploren a continuació.

3. ALGUNES CLAUS PER A ENTENDRE EL VALOR DE LA MÚSICA FESTERA

3.1 EL VALOR CULTURAL I SOCIAL DE LA MÚSICA EN LA TEORIA

La música ha sigut, des de temps remots, una de les formes d'expressió cultural més universals i persistents de la humanitat. Lluny de ser un simple ornament o entreteniment, constituïx un fenomen complex que articula experiències estètiques, vincles socials, valors simbòlics i identitats compartides. Esta polivalència explica per què la seua anàlisi ha anat cobrant cada vegada més interés en disciplines tan diverses com la sociologia, l'antropologia, l'economia cultural, la gestió pública o la filosofia de l'art.

Des d'una perspectiva teòrica, una de les aportacions més influents en la classificació dels valors musicals és la de Levinson (2014), qui distingix entre valors intrínsecs, relacionats amb l'experiència estètica i emocional que la música proporciona, i valors instrumentals, vinculats als seus efectes en la societat, com ara la cohesió, l'educació, la salut, el turisme o l'economia. Esta dualitat permet abordar la música tant en la seua dimensió experiencial com en la seua capacitat per a incidir en realitats col·lectives més àmplies.

Altres autors han matisat i ampliat esta distinció. Per exemple, Behr, Brennan i Cloonan (2016) advertixen que, en el món de la música en viu, els discursos institucionals tendixen a emfatitzar els seus beneficis econòmics o socials, relegant sovint el seu valor cultural en sentit estricte: aquell que es manifesta en l'experiència subjectiva de gaudi, descobriment, connexió o elevació espiritual que la música provoca en intèrprets i oients.

Van der Hoeven i Hitters (2019), per la seua banda, proposen una taxonomia més detallada, en la qual el valor cultural es dividix en creativitat musical, vibració cultural i desenvolupament de talent; mentre que el valor social s'estructura al voltant del capital social, el compromís cívic i la identitat col·lectiva. Esta classificació, desenvolupada a partir de l'estudi de polítiques urbanes musicals en diverses ciutats del món, resulta particularment útil per a analitzar fenòmens com la música festera, on estos elements conviuen en un marc altament participatiu i simbòlic.

Des d'esta òptica, resulta plausible pensar que la música interpretada durant actes festius com l'Entrada de Moros i Cristians a Torrent posseïx un valor cultural que es manifesta no sols en el seu contingut artístic —la composició, l'execució, el repertori—, sinó en el context social en què s'inscriu. La seua escolta i vivència activa generen significats compartits, evoquen memòries col·lectives, reforcen vincles intergeneracionals i nodrixen una narrativa de pertinença que es transmet de generació en generació.

L'experiència estètica que genera esta música no és un acte passiu. Com assenyalen Heredia-Carroza et al. (2021) en relació amb el flamenc, el valor cultural d'una pràctica musical residix tant en la seua estructura com en la manera en què és interpretada, resignificada i viscuda per la comunitat. Este argument es pot traslladar perfectament a la música de l'Entrada: no es tracta només del que sona, sinó de quan, on, com i amb qui s'escolta.

D'altra banda, cal destacar que, en territoris com la Comunitat Valenciana, les bandes de música no són mers proveïdors de repertoris, sinó institucions profundament arrelades en el teixit social. Actuen com a espais de formació, socialització i participació ciutadana, generant un capital cultural i humà que repercutix en múltiples dimensions de la vida local (Rausell, 2018). En este context, la música festera pot entendre's com una expressió artística i, al mateix temps, com una pràctica social amb efectes educatius, emocionals i cívics.

Algunes investigacions recents han començat a explorar com els festivals i esdeveniments musicals contribuïxen a la vitalitat cultural i la cohesió social en entorns urbans. Saha et al. (2023) destaquen que este tipus de celebracions poden enfortir el teixit comunitari,

oferir un espai de representació per a col·lectius diversos i actuar com a plataformes de visibilitat cultural, sempre que es gestionen des de principis d'inclusió i equitat. En el cas de la música festera, estos elements poden resultar especialment rellevants, atesa la multiplicitat d'actors implicats (bandes, comparses, ajuntament, ciutadania, compositors...) i el paper central que la música juga en la construcció d'una identitat local compartida.

A més d'estos enfocaments, altres treballs recents permeten enriquir la comprensió del valor cultural i social de la música. Krause et al. (2021), en un estudi sobre estudiants universitaris, subratllen la capacitat de la música per a modular estats emocionals, acompanyar processos vitals i generar rutines identitàries quotidianes. Encara que el context és diferent, el seu plantejament convida a considerar com, fins i tot en entorns no formals, la música actua com a ferramenta de sentit i pertinença.

Des d'una altra perspectiva, Mulder i Hitters (2021) remarquen que els beneficis de la música en viu no es distribuïxen de manera homogènia, ja que factors com el nivell educatiu, la familiaritat amb l'esdeveniment o la identitat cultural de l'assistent poden condicionar la intensitat de l'impacte cultural o social percebut. Aplicat al cas festiu, això reforça la importància d'analitzar l'experiència musical atenent les diferències generacionals, de gènere o de grau d'implicació activa.

Chen et al. (2017), per la seua banda, proposen un marc d'anàlisi sobre el valor percebut de la música digital que distingix entre dimensions funcionals, emocionals, socials i d'autoexpressió. Encara que centrat en plataformes de *streaming*, este enfocament pot extrapolar-se al cas de la música festiva en viu, on les persones no només gaudixen d'una funció artística, sinó que construïxen una experiència de pertinença, d'expressió personal i de reconeixement mutu.

Finalment, el treball de Van der Hoeven (2022) sobre ecologies musicals urbanes planteja que el valor de la música depén tant de

l'objecte artístic com de les condicions de participació: l'accessibilitat, l'agència del públic i la capacitat d'apropiació simbòlica. En este sentit, les celebracions festives poden ser llegides com entorns privilegiats per a observar com es construïxen (o es limiten) estos processos d'apropiació, especialment quan la música funciona com a fil conductor de l'experiència.

Totes estes aportacions enriqueixen el marc conceptual des del qual s'aborda l'estudi que presentem en este capítol. Més endavant, es descriuran les ferramentes utilitzades per a observar com es manifesten estes dimensions culturals i socials de la música en el context concret de la Gran Entrada de Torrent de 2023.

3.2 MÚSICA PER A LES FESTES DE MOROS I CRISTIANS: UN GÈNERE AMB ÀNIMA PRÒPIA

La música festera no sols acompanya la festa de Moros i Cristians, sinó que la definix, l'estructura i li dona sentit. No és una música de fons, sinó un llenguatge sonor amb entitat pròpia, íntimament lligat a l'estètica, l'emoció i la identitat de qui participa o assistix als actes. Comprendre el paper de la música en l'Entrada de Torrent exigix, per tant, aturar-se en algunes de les seues claus històriques i organitzatives.

Des de finals del segle XIX, amb l'aparició de les primeres peces compostes específicament per a estes festes, s'ha anat consolidant un repertori singular, exclusiu per a banda de música, que inclou gèneres com el pasdoble fester, la marxa cristiana i la marxa mora. Este repertori ha sigut reconegut institucionalment com a part del patrimoni cultural immaterial valencià i constituïx un fenomen únic en l'àmbit europeu. Així, l'anomenada música festera és un gènere musical sorgit expressament per a una festa popular concreta, interpretat per bandes de vent i percussió, i profundament arrelat en la vida social de centenars de municipis (Botella, 2014; Catalá-Pérez, 2022).

En el cas valencià, este repertori s'ha desenvolupat en paral·lel a la consolidació d'un model festiu *moro cristià* específic, en el qual les desfilades de Moros i Cristians com a actes espectaculars —estructurats al voltant d'esquadres, càrrecs, ostentats i, especialment, música— són l'element central. A diferència d'altres territoris on la representació es centra en el contingut simbòlic o la narrativa històrica, en la Comunitat Valenciana la festa es construïx des de la forma, des del ritme del pas, la posada en escena i la coreografia sonora del desfile. La música no sols acompanya, sinó que marca el pas, guia els gestos, estructura el relat festiu i articula la vivència col·lectiva.

Un dels elements que millor il·lustra esta simbiosi entre música i forma festiva és la figura del cap d'esquadra. Hereu directe de l'estètica de la soldadesca i de les milícies populars del segle XVI, el cap és hui una figura performativa essencial. Se situa davant de la seua esquadra (la formació típica de festers i festeres en les desfilades), dialoga amb la música en un joc d'anticipació i sincronització, i es convertix en el punt de connexió emocional entre la comparsa, la banda i el públic. El seu gest, la seua cadència i la seua interpretació són inseparables de la peça que sona, i junts conformen una experiència estètica compartida que pot arribar a moments d'autèntica catarsi col·lectiva (Catalá-Pérez, 2022).

Esta evolució ha generat un model de festa en què la música té valor per múltiples raons: com a expressió artística, com a símbol d'identitat, com a canal de comunicació emocional, com a motor econòmic i com a eina de transmissió cultural. Les bandes no són només proveïdores externes de serveis, sinó que són part estructural de l'ecosistema fester, i el seu vincle amb les comparses és estable, actiu i co-creatiu.

Tot este entramat cobra especial rellevància en un acte com la Gran Entrada de Torrent. Ací es condensen moltes de les característiques del model festiu valencià, com ara la participació massiva, el desplegament estètic, la convivència intergeneracional, el protagonisme de les bandes i una música que és, alhora, fil narratiu i detonant emocional. És en este context on té sentit mesurar el valor que les persones atribuïxen a la música no sols com a entreteniment, sinó com a experiència cultural i social.

Este model explica, en part, per què la música festera genera un apegament emocional tan profund en qui la viu des de dins. I per què, també, pot resultar més difícil d'interpretar per a qui està més allunyat d'eixa vivència activa. Com assenyala Behr (2016), les experiències musicals que més valor generen solen estar lligades a contextos de participació directa i emocionalment intensos, especialment quan s'articulen al voltant de repertoris reconeguts com a propis.

Estem davant d'un gènere musical específic, amb una estètica pròpia, sorgit en un context concret com el de les entrades festeres, i que ha

desenvolupat característiques formals, simbòliques i emocionals que el diferencien clarament de qualsevol altre repertori per a banda. Les composicions que acompanyen les comparses mores i cristianes no són meres peces de desfilada, sinó que es convertixen en vertaders relats sonors, amb identitats diferenciades i un paper protagonista en la construcció de l'experiència festiva.

La música festera s'articula en diferents tipus de composicions, però, en termes generals, són el pasdoble fester (i les seues variants), la marxa cristiana i la marxa mora els subgèneres directament vinculats a les entrades i altres desfilades. Cadascuna d'elles no sols acompanya un bàndol distint, sinó que expressa una atmosfera i un èpic particular. La marxa cristiana transmet solemnitat i força; la marxa mora evoca exotisme i sensualitat a través dels seus modes i cadències envoltants; mentre que el pasdoble fester aporta energia, alegria i lleugeresa. Esta diversitat estilística permet que la música acompanye cada moment del desfile amb la seua pròpia lògica emocional i narrativa.

Des de finals del segle XIX, el nombre de composicions ha crescut de manera exponencial, fins a superar hui les dotze mil obres catalogades[3]. No obstant això, este *corpus* musical ha sigut històricament poc visibilitzat en els circuits acadèmics o institucionals. Davant d'eixa invisibilitat, el reconeixement de les societats musicals com a bé d'interés cultural immaterial (Decret 68/2018) i de les festes com a Bé de Rellevància Local (Orde 50/2015) suposa un avanç en la protecció d'este patrimoni sonor (Catalá-Pérez i Ponce Herrero, 2021).

A més, este gènere té un important impacte econòmic. Per a moltes bandes, els contractes amb comparses suposen una font d'ingressos essencial que permet el seu sosteniment. Però més enllà del vessant econòmic, la música festera en directe incrementa el valor de l'experiència per al públic i reforça el caràcter ritual de les desfilades.

3 https://www.musicafestera.com/obres

Com assenyalen Rausell (2018) i Van der Hoeven (2022), estes dimensions culturals i econòmiques són inseparables quan s'analitza el valor de la música en contextos festius locals.

A Torrent, esta relació entre música i festa arriba a una intensitat particular. Les bandes locals, com la Unió Musical o el Cercle Catòlic, participen activament en l'Entrada i en altres actes del programa. Compositors torrentins han enriquit el repertori amb obres que hui formen part de l'imaginari sonor fester de la ciutat. Esta producció local és part del que fa única la música festera a Torrent: la seua capacitat de reflectir i construir comunitat.

En definitiva, la música de Moros i Cristians constituïx un exemple de patrimoni viu, carregat de significats, que articula identitat, història, estètica i afecte. El seu estudi permet comprendre com una expressió cultural concreta pot generar valor en múltiples dimensions, des de l'artística fins a la comunitària. Encara que este capítol se centra en la percepció social i cultural de la música festera en l'Entrada de Torrent, els altres dos treballs inclosos en esta mateixa publicació amplien i aprofundixen aspectes clau: Ana María Botella Nicolás oferix una panoràmica rigorosa del gènere fester com a repertori específic per a banda; i Bernardo Mora Fandos analitza este repertori en el context local de Torrent, prestant especial atenció als compositors torrentins i al seu paper en la configuració de l'imaginari sonor fester de la localitat.

4. COM ES VA DISSENYAR I DUR A TERME L'ESTUDI

La investigació es va dur a terme el 29 de juliol de 2023, durant la celebració de la Gran Entrada. Aprofitant el context reial i multitudinari de la desfilada, s'aplicà un enfocament metodològic de tipus *living lab*, és a dir, un experiment social en un entorn de vida real. Les persones assistents foren convidades a participar voluntàriament en una enquesta en el mateix moment en què vivien l'experiència festiva. Per a això, es distribuí un codi QR en el programa de mà oficial de l'esdeveniment, que enllaçava amb un qüestionari digital accessible des del telèfon mòbil. Este disseny permeté una recollida de dades espontània, directa i adaptada al context, amb un alt grau de validesa ecològica.

El qüestionari va ser dissenyat expressament per a este estudi, prenent com a base instruments utilitzats en altres casos i vinculant-ho a les necessitats del projecte *Music360*, però adaptat al context festiu de Torrent. Estava estructurat en blocs temàtics que abordaven aspectes sociodemogràfics, motivacions, percepció cultural i social de la música, i experiència emocional de l'esdeveniment. En total s'obtingueren 180 respostes completes, suficients per dur a terme anàlisis comparatius entre perfils diversos i extraure conclusions amb validesa general.

Una de les claus interpretatives de l'anàlisi va ser la segmentació generacional de la mostra, seguint una classificació àmpliament acceptada en estudis culturals i sociològics. Esta segmentació no respon únicament a criteris d'edat, sinó que permet identificar diferències en les formes de consum musical, en la relació amb la festa o en els valors culturals predominants en cada grup. Les generacions considerades foren:

- *Baby Boomers*: nascuts entre 1946 i 1964. Es tracta de persones que visqueren la infància i joventut durant el desenvolupisme, en un context de canvis socials progressius. Solen tindre una relació tradicional amb la festa i amb les bandes de música, valorant especialment la continuïtat, la familiaritat i la ritualitat de l'esdeveniment.

- Generació X: nascuts entre 1965 i 1980. Es tracta d'un grup que creix en plena transició democràtica i consolidació de l'estat del benestar. És una generació pont entre els valors heretats i la modernització de les pràctiques culturals. La seua manera de viure la festa combina el respecte pel que s'estableix amb una mirada crítica o més pragmàtica.

- Generació Y o *Millennials*: nascuts entre 1981 i 1996. Foren socialitzats en l'era digital i en un entorn globalitzat. Solen valorar més l'experiència i l'autenticitat que la tradició com a tal. La música, per a ells, és sobretot un element de connexió emocional i expressió individual.

- Generació Z: nascuts a partir de 1997. És la generació nativa digital, per a la qual la immediatesa, la diversitat i la personalització són claus. Viuen la cultura de manera transversal i el seu vincle amb la música és molt fort, encara que sovint més centrat en el fet sonor que en el fet institucional. Per a molts d'ells, la música festera pot ser una novetat descoberta en el mateix context local.

Esta classificació permet observar amb claredat com l'experiència d'assistir a la Gran Entrada pot ser interpretada de formes molt diferents en funció del marc generacional. En este sentit, l'edat no és només una dada demogràfica, sinó una lent cultural que influïx decisivament en la manera de percebre el valor de la música en la festa.

Pel que fa a les variables recollides en l'estudi, poden agrupar-se en tres categories principals:

- El qüestionari recollí, en primer lloc, informació sobre el perfil sociodemogràfic dels participants, incloent-hi l'any de naixement, que permeté classificar-los per generacions, el gènere, la residència habitual (Torrent o una altra localitat) i la participació prèvia en altres actes festius. Estes dades permeteren identificar diferències en la

manera de viure l'Entrada segons l'edat, el gènere, el vincle territorial i el grau d'implicació en la festa.

- En segon lloc, s'inclogueren preguntes sobre les motivacions personals per a assistir a l'Entrada. S'exploraren raons com l'entusiasme general per l'esdeveniment, l'interés específic per la música, l'atractiu visual de la desfilada o el seu caràcter singular. Esta informació ajudà a comprendre quins aspectes desperten més interés o expectativa entre el públic.

- Finalment, s'incorporà un conjunt d'ítems dissenyats per a mesurar dimensions clau de l'experiència musical: aspectes culturals (associats a la diversitat, el coneixement o la imaginació), socials (relacionats amb la interacció, la pertinença i la identificació col·lectiva) i emocionals (centrats en el gaudi, l'evasió o el benestar generat). Estos ítems s'estructuraren per a construir indicadors robustos que facilitaren l'anàlisi comparada entre perfils diversos.

Les respostes es recolliren utilitzant una escala de tipus *Likert* de cinc nivells (de "totalment en desacord" a "totalment d'acord"), la qual cosa facilita tant anàlisis individuals per ítem com la construcció d'indicadors agregats per dimensió.

En termes analítics, les dades recollides es processaren i s'analitzaren mitjançant tècniques estadístiques de tipus descriptiu i inferencial. Es calcularen mitjanes i freqüències per a cada afirmació, cosa que permeté identificar les més valorades pel conjunt dels enquestats i aquelles amb un nivell més alt de consens. A continuació, s'aplicaren anàlisis comparatives per a detectar diferències significatives entre grups segons variables com el gènere, la generació o el vincle amb la festa.

A diferència d'altres estudis sobre música i cultura que es realitzen en espais controlats o mitjançant entrevistes posteriors, ací s'ha optat per captar la percepció del públic en el mateix moment de l'experiència. Açò aporta un grau d'autenticitat i validesa ecològica molt alt, especialment rellevant en un esdeveniment com l'Entrada de Moros i Cristians, on la música es viu de manera directa, immersiva i emocional.

Cal subratllar que l'objectiu de l'estudi no era mesurar el nivell tècnic de les interpretacions musicals ni realitzar una avaluació artística de les peces, sinó entendre com és viscuda i valorada la música per aquells que l'escolten i la senten com a part inseparable de la seua festa. En este sentit, este treball no pretén oferir una visió externa o acadèmica sobre la música festera, sinó recollir i analitzar amb ferramentes rigoroses allò que moltes persones experimenten de manera intuïtiva: que la música no sols sona, sinó que significa, emociona, unix i construïx comunitat.

5. QUÈ DIUEN LES DADES?

Després de contextualitzar la tradició musical festera i explicar el disseny metodològic de l'estudi, esta secció presenta els resultats obtinguts a partir de l'enquesta realitzada durant la Gran Entrada de Moros i Cristians de Torrent. L'objectiu no és només mostrar xifres, sinó entendre com valoren els assistents la música que acompanya la desfilada, des d'una doble perspectiva: el seu valor cultural i el seu valor social.

L'anàlisi es basa en deu variables específiques incloses en el qüestionari, sis vinculades a la dimensió cultural i quatre a la social. Estes variables recullen percepcions sobre l'originalitat de l'experiència, la possibilitat de descobrir músiques noves, el coneixement que aporta, la capacitat de generar interacció o el sentiment de pertinença que desperta. A través d'elles, es busca obtindre una radiografia del paper que exercix la música en la vivència festiva des del punt de vista de qui assistix a l'acte.

L'estratègia d'anàlisi utilitzada ha sigut de tipus exploratori, centrada en l'estudi de les diferències en la mitjana de les respostes segons dos criteris clau: la generació a la qual pertany la persona enquestada i el

seu gènere. Esta aproximació permet observar, d'una banda, quines afirmacions reben una valoració general més alta i, d'una altra, com varien eixes valoracions segons el perfil del participant. Encara que l'estudi no perseguix la generalització estadística a tota la població, els patrons identificats oferixen indicis significatius sobre les formes diferenciades d'experimentar la música festera en funció de l'edat o del gènere.

Abans de presentar els resultats, convé repassar breument les característiques de la mostra, formada per 180 persones (taula 1). Pel que fa a la variable generacional, més de la meitat de les respostes provenen de persones nascudes entre 1965 i 1980 (Generació X), que representen el 51,67% del total. Les seguixen la Generació Y o *Millennials* (21,67%), els *Baby Boomers* (18,89%) i, en menor proporció, la Generació Z (7,78%), cosa que permet realitzar comparacions intergeneracionals amb una base empírica clara.

Quant al sexe, la mostra presenta un predomini de participants homes (62,22%) enfront de dones (37,78%). Encara que esta distribució no va ser induïda, sí que oferix un punt de partida per a observar possibles diferències en la manera com la música és percebuda pels uns i per les altres durant l'Entrada. Esta desagregació permet analitzar si determinats elements musicals o socials són viscuts de manera distinta en funció del gènere.

Variable	Categorla	Persones (%)
Generació	Boomers	18,89
	Generació X	51,67
	Generació Y	21,67
	Generació Z	7,78
Sexe	Home	62,22
	Dona	37,78

Taula 1 Característiques de la mostra. Font: elaboració pròpia.

5.1 VALOR CULTURAL:

ORIGINALITAT, CONEIXEMENT I DESCOBRIMENT

La primera dimensió analitzada en l'estudi fou el valor cultural que les persones assistents atribuïxen a la música de la Gran Entrada (Figura 1). Esta dimensió recull percepcions sobre el caràcter únic de l'experiència musical, el seu potencial formatiu i la seua capacitat per a generar descobriment, diversitat i coneixement. Es mesurà a través de sis variables específiques, els resultats de les quals permeten observar tant el grau de valoració global com les diferències entre generacions i gèneres:

- **La Gran Entrada com a experiència única.** Una de les afirmacions més valorades pel conjunt de participants fou: "Assistix a esta Gran Entrada perquè és una experiència única cada any, no hi ha dues Entrades iguals". Esta idea obtingué una puntuació mitjana alta en totes les generacions, amb valors especialment destacats en la Generació Z (els més joves) i en els *Boomers* (els més majors). Esta coincidència intergeneracional suggerix una forta percepció compartida que l'Entrada mai no es repetix exactament igual i que la música contribuïx decisivament a eixa sensació de novetat contínua. Les puntuacions més altes s'observaren entre els hòmens de la Generació Z, seguits molt de prop per les dones de la Generació Boomer.

- **Cal veure la Gran Entrada almenys una vegada en la vida.** L'afirmació "Assisteix a esta Gran Entrada perquè cal veure-la almenys una vegada en la vida" també assolí puntuacions elevades, amb una mitjana general per damunt del 4.0. Curiosament, fou entre els hòmens de la Generació X on es detectà la puntuació més alta. Este grup pareix considerar l'Entrada com un fita o una referència obligada dins de les festes de Torrent, més enllà d'una vivència anual o repetitiva. Les dones de la mateixa generació i els joves, en canvi, oferiren una mitjana lleugerament inferior, encara que es mantingueren dins d'una franja positiva.

- **Descobrir la música cada any.** En esta variable, que mesura l'interés per assistir a l'Entrada per descobrir les diferents peces i versions que s'interpreten cada any, les puntuacions foren molt elevades, especialment entre les dones de la Generació Boomer i ambdós grups de la Generació Z. Esta dada indica que la novetat musical, la variació del repertori i l'expectativa per "escoltar què sona enguany" són elements que contribuïxen notablement a l'atractiu cultural de l'esdeveniment, sobretot entre aquells que valoren el component estètic de la música en directe.

- **Desenvolupar cultura musical.** Quan es pregunta si assistir a l'Entrada ajuda a "aprendre i desenvolupar la pròpia cultura musical", els resultats mostraren un patró molt consistent: *Boomers* i Z tornaren a obtindre les mitjanes més altes, tant en hòmens com en dones. Entre estos, destaca la puntuació particularment alta de les dones joves, cosa que suggerix que, per a una part del públic, la música de l'Entrada no és només entreteniment, sinó també una forma d'aprenentatge cultural. En contrast, la puntuació mitjana fou més baixa entre les dones de la Generació Y, la qual cosa pot estar associada a una vivència més instrumental o emocional de l'esdeveniment.

- **Cultura musical per a generacions joves.** L'afirmació "La Gran Entrada proveïx cultura i entreteniment musical a les generacions més joves" reflectix una valoració sobre el paper formatiu de la música festera. En este cas, els resultats mostraren una clara diferència generacional. Les puntuacions més altes tornaren a trobar-se en les persones enquestades de la Generació Z, seguides de prop pels *Boomers*. En canvi, els hòmens de la Generació X i les dones de la Generació Y oferiren les puntuacions més baixes. Este contrast suggerix que, encara que hi ha un consens general sobre la funció cultural de la música, el seu vincle amb l'aprenentatge de les noves generacions no és igualment compartit per tots els perfils.

- **Conéixer altres cultures.** La sisena variable del valor cultural mesurava fins a quin punt els assistents consideren que "assistir a la Gran Entrada pot augmentar el coneixement sobre diferents cultures". Les valoracions foren especialment altes entre els joves (Z) i tornaren a ser més baixes entre les dones de la Generació Y. Este patró pot indicar que els més joves són més sensibles al component intercultural de la música de Moros i Cristians, mentre que altres grups perceben menys directament eixe vincle entre música, història i diversitat cultural.

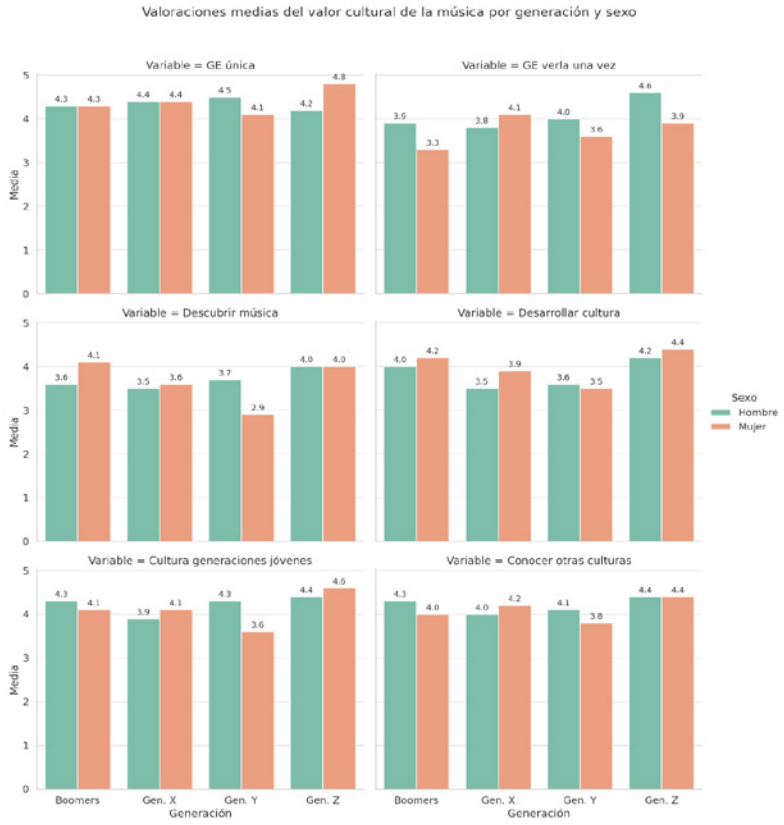

Figura 1: Valoracions mitjanes del valor cultural.

Font: elaboració pròpia.

5.2 VALOR SOCIAL:

VINCLES, PERTINENÇA I COMUNITAT

La segona dimensió analitzada fou el valor social atribuït a la música, entesa com a generadora de vincles, trobades, pertinença i interacció amb altres persones. Esta dimensió s'avaluà a través de quatre variables (Figura 2):

- **Estar amb amics i família.** L'afirmació "Assisteix a la Gran Entrada perquè és una bona manera d'estar en contacte i xarrar amb amics i família" obtingué una mitjana notable, especialment entre els hòmens de la Generació Z i Y, així com entre les dones de la Generació X. Estos resultats suggerixen que el component social més pròxim —compartir amb persones pròximes— està molt present en la vivència de l'esdeveniment per a bona part del públic, particularment entre aquells que ja el viuen com una tradició familiar o socialment arrelada.

- **Interacció amb persones afins.** La segona variable social, que valorava si les persones assistents acudien a l'acte "per a interactuar amb altres persones a les quals els agrada esta música", rebé la puntuació més alta entre els hòmens de la Generació Z. Este grup és el que atorga un pes més gran a la dimensió comunitària de l'esdeveniment, entesa no sols com una trobada amb coneguts, sinó també com un espai de connexió amb altres que compartixen l'afició per la música festera. La resta de generacions també valorà positivament este aspecte, encara que amb una intensitat menor.

- **Conéixer més persones.** A l'afirmació "Assisteix a la Gran Entrada perquè puc conéixer més persones", respongueren de manera especialment positiva els hòmens de la Generació Z, seguits pels hòmens de la Generació X. En canvi, la mitjana més baixa correspongué, de nou, a les dones de la Generació Y. Açò suggerix que no tot el públic viu l'Entrada com un espai obert a noves relacions o contactes, la qual cosa pot dependre tant de factors generacionals com de la manera en què cada persona es relaciona amb la festa.

- **Sentir-se part d'un grup.** Finalment, s'avaluà si les persones assistents se senten "part d'un grup amb interessos similars" gràcies a la seua participació en l'Entrada. De nou, els hòmens de la Generació Z mostraren la puntuació més alta, mentre que les dones del mateix grup generacional obtingueren la més baixa. Esta diferència interna dins de la mateixa cohort d'edat podria estar indicant una bretxa en la vivència col·lectiva de l'esdeveniment entre xics i xiques joves. En termes generals, esta variable confirma que la música actua com un element d'identificació per a una part significativa del públic, però no de manera homogènia.

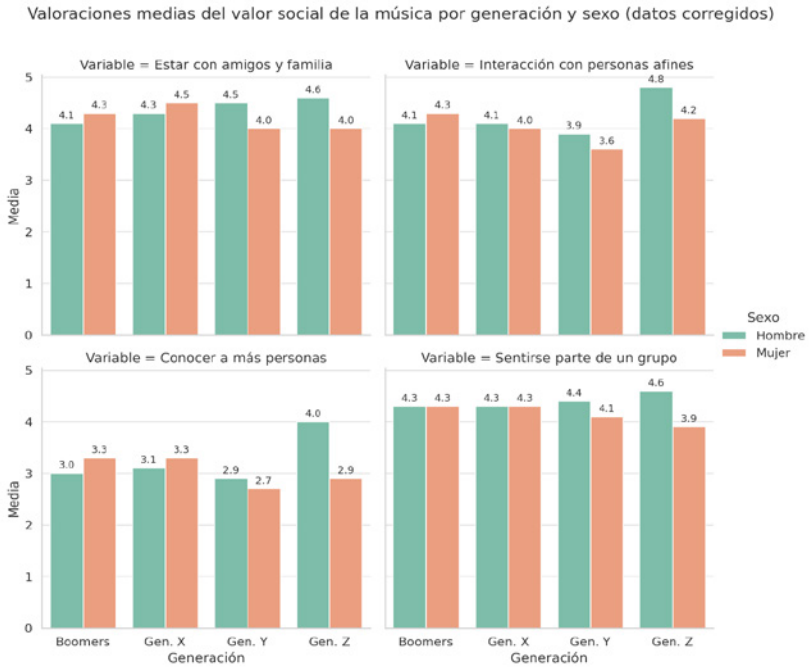

Figura 2: Valoracions mitjanes del valor social.

Font: elaboració pròpia.

5.3 UNA COMPARACIÓ INTERGENERACIONAL

Més enllà de la presentació individual de cada variable, l'anàlisi conjunta dels resultats permet identificar certs patrons generals en la manera com cada generació valora la música de la Gran Entrada (Figura 3). La segmentació utilitzada ha facilitat la detecció de diferències rellevants entre cohorts pel que fa a la intensitat i la naturalesa del valor atribuït a l'experiència musical.

La Generació Z presenta algunes de les valoracions més elevades de l'estudi, especialment en variables com "assistir a l'Entrada perquè cal veure-la almenys una vegada en la vida" i "interactuar amb persones afins", on s'assolixen mitjanes de 4,6 i 4,5 respectivament. També destaquen en variables com "cultura per a generacions joves" o "conéixer altres cultures", encara que les seues puntuacions són més contingudes en altres ítems. Este grup mostra una valoració especialment positiva de la música com a vehicle d'interacció i com a component original de l'acte fester.

La Generació Boomer manté valoracions altes i consistents en quasi totes les variables analitzades. Destaquen en "Gran Entrada única", "cultura musical per a joves" i "conéixer altres cultures", i també atorguen una valoració destacada al sentiment de pertinença. La seua percepció global situa la música com un component fonamental de l'Entrada, tant en l'àmbit cultural com en el social.

La Generació X presenta puntuacions una mica més moderades, encara que amb certa estabilitat. Este grup valora especialment la música com a mitjà per a compartir amb amics i família, i puntua amb solidesa ítems com "Gran Entrada única" o "sentir-se part d'un grup". Tot i que les seues valoracions no són les més altes, tampoc cauen en cap cas per davall del llindar de 3,2, cosa que indica una percepció general favorable.

Per la seua banda, la Generació Y o *Millennials* és el grup que, en conjunt, presenta les valoracions més baixes. Açò és especialment visible en les variables socials "conéixer més persones" (mitjana de 2,8) i "interacció amb persones afins" (3,8). Encara que també puntuen positivament ítems com "Gran Entrada única" i "sentir-se part d'un grup", les seues mitjanes solen situar-se per davall de les d'altres generacions, cosa que suggerix un vincle una mica menys intens amb la música festera en este context.

En conjunt, les dades mostren que totes les generacions valoren positivament la música de la Gran Entrada, encara que amb diferents matisos. Les generacions més joves (Z) tendixen a emfatitzar el descobriment, la interacció i l'emoció; les generacions més majors (*Boomers*) destaquen la tradició, el coneixement i el llegat cultural; mentre que els grups intermedis (X i Y) presenten perfils més diversos i menys polaritzats. Estos contrastos seran objecte d'anàlisi en la secció següent del capítol, dedicada a la interpretació dels resultats.

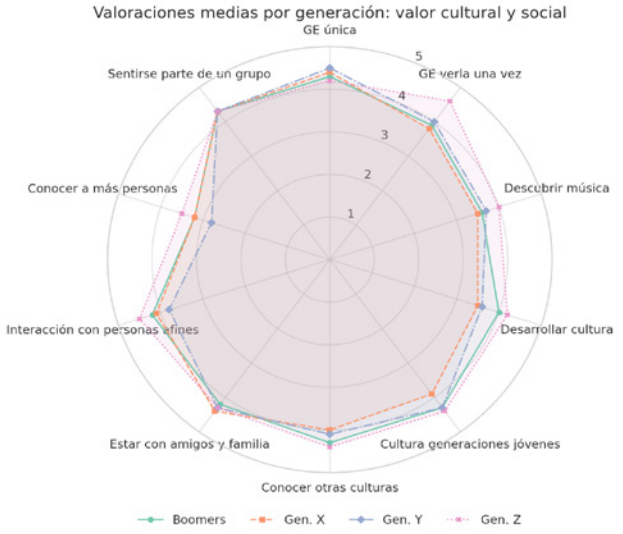

Figura 3: Valoracions mitjanes per generació[4].

Font: elaboració pròpia.

4 Al gràfic, GE = Gran Entrada.

Més enllà de l'anàlisi per variables i perfils, els resultats permeten reafirmar que la música de la Gran Entrada és percebuda com un element central de la vivència festiva. Ho és per la seua capacitat d'aportar novetat i riquesa cultural, pel valor que té per a les noves generacions, pel seu potencial d'interacció i pel sentiment de pertinença que genera.

Encara que existixen diferències notables entre generacions i, en menor mesura, entre gèneres, allò que emergeix amb força és la convicció compartida que la música no és un simple fons sonor. És part del que fa única esta festa. La situa en el present, la vincula amb el passat i projecta el seu valor cap al futur.

En la secció següent explorarem com poden llegir-se estes dades a la llum dels marcs teòrics exposats i del context local de Torrent. Perquè entendre com es valora la música és, també, comprendre com es construïxen comunitat, memòria i identitat.

6. MÉS ALLÀ DE LES XIFRES

Els resultats obtinguts en este estudi permeten reflexionar en profunditat sobre el valor cultural i social de la música de Moros i Cristians en el context particular de la Gran Entrada de Torrent. A partir de les valoracions recollides, s'identifiquen patrons diferenciats que ens ajuden a comprendre com la música actua com a experiència compartida, però també com a vivència singular, condicionada per factors com l'edat, el gènere o el grau de vinculació amb la festa.

Abans d'abordar les dimensions culturals i socials en si mateixes, convé detindre's breument en les característiques de la mostra. La representació predominant de la Generació X (més del 50%) reflectix el pes que tenen els adults de mitjana edat en la participació i seguiment de l'Entrada, tant com a públic com en la seua organització. No obstant això, destaquen també les valoracions especialment altes entre els més joves (Generació Z) i els més majors (*Boomers*).

Este patró, en què tant els més joves (Generació Z) com els més majors (*Boomers*) destaquen per la seua intensitat valorativa, mentre que els perfils intermedis mostren una vivència més matisada, pot explicar-se des de la pròpia trajectòria vital i la relació que cada grup manté amb la festa. Per als *Boomers*, la música festera forma part de la seua memòria emocional: l'han escoltada durant dècades, l'associen a moments familiars i a l'evolució de la pròpia Entrada. El seu vincle no és només estètic, sinó també afectiu i identitari. En canvi, la Generació Z s'aproxima a la música festera des del descobriment, des de la curiositat, i fins i tot des d'una mirada fresca i oberta al simbòlic i l'emocional. L'experiència de l'Entrada representa per a ells una connexió directa amb el col·lectiu, el diferent i l'autèntic.

Per contra, les generacions intermèdies tendixen a viure la festa des d'unes altres coordenades. Moltes d'estes persones es troben en etapes vitals marcades per responsabilitats familiars, laborals o d'organització interna de la festa, la qual cosa pot portar a experimentar la música de forma menys emocional i més funcional. No es tracta d'un desapegament, sinó d'una normalització de l'experiència. D'altra banda, la menor representació de la Generació Z (7,78%) no impedix observar un patró clar: aquells que pertanyen a esta cohort no sols participen, sinó que atorguen les puntuacions més altes en la majoria de les variables.

Pel que fa a la variable gènere, s'observa una sobrerepresentació d'hòmens (62,22%), la qual cosa podria ser coherent amb contextos festius tradicionalment masculinitzats. Però en realitat, esta diferència no reflectix una desigualtat estructural en la realitat festiva de Torrent. Contràriament, les dones estan plenament integrades en el desenvolupament de la festa, tant en la participació com en l'organització, i ocupen amb normalitat càrrecs de representació i gestió. Qualsevol diferència observada en les valoracions, com el menor grau d'identificació amb alguns ítems per part de dones de la Generació Y, ha d'interpretar-se no com una falta d'integració o protagonisme, sinó com una diferència generacional concreta que pot

respondre a altres factors (culturals, estètics o de trajectòria personal). En tot cas, les dades mostren també que les dones joves (Generació Z) presenten algunes de les valoracions més altes, cosa que suggerix una vivència plena, activa i rica en significats, alineada amb allò que realment es viu als carrers de Torrent.

Des d'una perspectiva teòrica, les dades recullen amb claredat la distinció entre valors intrínsecs i instrumentals de la música que proposà Levinson (2014). La música de l'Entrada és valorada tant per la seua originalitat i singularitat estètica (valor intrínsec), com per la seua capacitat per a transmetre coneixement, despertar la curiositat o fomentar la cohesió social (valor instrumental). L'alt nivell d'acord amb afirmacions com "cada Entrada és diferent" o "m'ajuda a desenvolupar la meua cultura musical" reforcen la idea que el repertori fester no és viscut com una cosa repetitiva o decorativa, sinó com una experiència enriquidora, canviant i significativa.

En particular, la Generació Z, nascuda en un entorn globalitzat i digital, es mostra especialment receptiva al valor cultural de la música. Les puntuacions més altes en variables com "conéixer altres cultures" o "aprendre musicalment" podrien explicar-se per la seua disposició a llegir l'Entrada des d'una perspectiva més intercultural i menys ritualitzada. En canvi, entre els *Millennials* (Generació Y), i especialment entre les dones, s'observen puntuacions més baixes, cosa que podria vincular-se a una vivència més instrumentalitzada de la festa o a una desconnexió emocional amb els seus codis simbòlics.

Estos resultats són coherents amb estudis com el de Van der Hoeven i Hitters (2019), que assenyalen que el valor cultural de la música no depén únicament de l'objecte sonor, sinó també de les condicions socials i culturals en què es rep. Així, per a certs grups, l'Entrada pot ser un espai d'identificació plena; per a altres, una experiència més perifèrica o secundària.

Des del punt de vista del valor social, les dades confirmen el paper de la música com a "pegament social", en termes de Levinson (2014),

i com a espai d'interacció i pertinença, especialment entre els més joves. Variables com "sentir-se part d'un grup" o "contactar amb persones afins" obtenen valoracions molt altes entre la Generació Z, cosa que pot interpretar-se com una cerca d'experiències comunitàries en un context on la socialització digital i la fragmentació cultural són predominants. Tal com assenyalen Mulder i Hitters (2021), els festivals o esdeveniments musicals són, per a les noves generacions, espais privilegiats per a la construcció d'identitat i l'exploració de vincles socials.

Per contra, entre les dones de la Generació Y es detecta un patró de menor valoració tant en la dimensió cultural com en la social. Encara que, les dades no permeten identificar les causes exactes, podrien influir-hi factors com el grau de vinculació amb les comparses o una menor identificació amb els codis festius tradicionals. Açò coincidix amb estudis que alerten sobre la persistència de biaixos de gènere en la percepció del valor cultural, especialment en manifestacions fortament ritualitzades o estructurades entorn de rols històrics.

Un altre fet rellevant és que les generacions més majors, especialment els *Boomers*, atribuïxen a la música un paper formatiu i transmissor de cultura per a les noves generacions. La valoració positiva d'afirmacions com ara "la música de l'Entrada transmet cultura als joves" confirma que, per a molts participants, la música no sols s'escolta, sinó que s'hereta, es compartix i es projecta.

Tots estos elements reforcen la idea que la música de Moros i Cristians complix una funció multidimensional, sent al mateix temps espectacle, tradició, canal de transmissió intergeneracional, mitjà d'aprenentatge, espai de socialització i motor emocional. La seua força no residix únicament en la qualitat tècnica, sinó en la capacitat d'activar memòries, generar expectatives, establir connexions simbòliques i construir comunitat.

Des de l'enfocament local, estes dades no poden llegir-se com simples estadístiques. A Torrent, la música festera no és un afegit, sinó una

part constitutiva de la identitat local. Les bandes de música de la ciutat, les composicions pròpies, la implicació de diverses generacions senceres en la festa i la riquesa del repertori consoliden un ecosistema cultural que va molt més enllà de l'espectacle. El que es viu en l'Entrada és l'expressió concentrada d'una comunitat que es reconeix en els seus sons, en els seus passos, en els seus gestos. Eixa vivència compartida és, per si mateixa, valor cultural.

En un context com el de Torrent, estos resultats reforcen la centralitat de la música festera com a patrimoni viu. Tal com assenyalen Ana María Botella Nicolás i Bernardo Mora Fandos en altres capítols d'esta publicació, la música festera ha d'entendre's com un gènere amb valor artístic propi i amb un impacte territorial específic. A Torrent, eixe impacte és visible en la manera com es crea, s'interpreta i es viu la música cada mes de juliol. El fet que esta investigació reculla valoracions tan altes en aspectes com el coneixement, la cultura musical o el descobriment d'altres cultures, confirma que el repertori de Moros i Cristians no sols manté la seua vigència, sinó que es renova i es resignifica any rere any.

7. CONCLUSIONS:

QUAN LA MÚSICA CONSTRUÏX COMUNITAT

En este capítol s'ha presentat part d'un estudi sobre el valor cultural i social de la música de Moros i Cristians, centrat en la Gran Entrada de Torrent com a cas d'anàlisi. A través d'una metodologia participativa i aplicada en temps real es va recollir la informació necessària per a identificar com es percep la música en este acte festiu segons diferents perfils generacionals i de gènere. L'estudi s'emmarca dins del projecte europeu *Music360*, que promou noves ferramentes per a visibilitzar els valors no econòmics de la música en contextos socials reals.

Els resultats mostren que la música de l'Entrada no és viscuda com un element secundari o accessori, sinó com una experiència significativa, profundament connectada amb l'emoció, la pertinença i la identitat cultural. La dimensió cultural s'expressa en la percepció d'originalitat, aprenentatge i descobriment. La dimensió social, en la seua capacitat per a crear vincles, reforçar la cohesió i donar un sentit compartit a la festa. En ambdós casos, les generacions més joves (Z) i les més majors (*Boomers*) destaquen per la seua intensitat valorativa, mentre que alguns perfils intermedis mostren una vivència més matisada.

Els resultats d'este estudi no sols permeten comprendre millor la vivència musical de l'Entrada, sinó que oferixen una oportunitat única per a repensar el paper de la música en la festa no només com a tradició, sinó com a recurs estratègic per al desenvolupament cultural i comunitari. I és ací on les institucions, associacions i agents implicats tenen un paper fonamental. Les dades de l'estudi inviten a passar de la constatació emocional a la planificació activa.

Els responsables públics haurien de fer passos decidits en la línia d'aprofitar el potencial social i cultural de la música festera. Torrent, per exemple, ja compta amb convenis estables amb les seues bandes de música, que garantixen la seua presència en actes clau com la Gran Entrada, on cada any acompanyen les capitanies. També es dona suport activament a la divulgació musical des d'una perspectiva cultural i educativa, com mostra el projecte de divulgació científica Shhcuchame, impulsat pel mateix Bernardo Mora, i que amb el suport del consistori ha tractat temes com la música de Moros i Cristians en alguna sessió monogràfica (que va ser precisament l'origen d'esta publicació). Este tipus d'iniciatives no sols s'han de mantindre, sinó que cal reforçar-les. Hi ha marge per a ampliar-ne l'abast cap a l'àmbit escolar, desenvolupar activitats de mediació musical que connecten generacions, i consolidar espais d'anàlisi i reflexió com el que ha generat este estudi. Incorporar ferramentes d'avaluació del valor no econòmic de la música en els processos de planificació cultural seria un pas lògic i viable.

En segon lloc, les comissions o juntes de festes locals, com és el cas de la Federació de Moros i Cristians de Torrent, que assumixen

l'organització del calendari d'actes oficials, juguen un paper clau en la salvaguarda i promoció de la música com a part essencial de la festa. Hi ha exemples inspiradors que podrien guiar futures accions. El cas de Mutxamel (Alacant) és paradigmàtic. Allí, la Comissió de Festes no sols organitza concerts i concursos de composició, sinó que coordina acuradament la selecció de totes les peces que sonaran als carrers durant les festes, i elabora i difon programes detallats amb la música de cada acte[5], de manera que estos actes al carrer (entre ells les Entrades) es convertixen en vertaders concerts en moviment. A més, ha creat espais de reconeixement públic per a compositors i obres, com el Passeig de la Festa[6]. A Torrent, durant un temps la FMCT va impulsar un concert de música festera i un concurs de composició. Repensar aquelles iniciatives o altres de similars, i impulsar-les més enllà de l'actual calendari d'actes oficials, permetria que la música festera ocupara part d'un espai hui molt absorbit per propostes més lúdiques, necessàries, sí, però insuficients per a projectar l'impacte cultural que té esta música.

Però perquè això siga possible, també les comparses i filades haurien d'assumir una part activa d'esta responsabilitat. D'una banda, la conscienciació sobre la necessitat d'ajustar amb realisme els pressupostos dedicats a l'imprescindible vessant musical de la seua activitat en actes festius com l'Entrada, i amb això l'adequació del tipus i la grandària del grup musical contractat en funció de cada acte; i d'una altra, la selecció de les peces a partir d'un coneixement més profund de l'amplíssim repertori existent, fer partícip la comparsa o filà del procés d'elecció musical i entendre eixa música com alguna cosa més que una base rítmica per a la desfilada, són passos necessaris per a desenvolupar una veritable cultura musical festera.

I, per descomptat, el paper de les bandes de música i de les societats musicals és, com sempre, essencial. No només interpreten la música, sinó que la conserven, la renoven, la transmeten. Són escoles, són teixit social, són el cor sonor de la festa. La seua continuïtat i el seu protagonisme han de ser garantits amb suport institucional i també amb reconeixement social. Si volem que la música continue generant sentit en la festa, necessitem que els seus intèrprets puguen continuar fent-la sonar amb dignitat i amb vocació de futur.

En este context, la incorporació de la figura de l'assessor musical en les juntes directives de les comparses i, sobretot, de les comissions i juntes locals, apareix com una proposta oportuna i realista. Esta figura, promoguda per entitats com la UNDEF i ja present en moltes localitats amb tradició festera, no és un càrrec decoratiu. Cal entendre-la com una eina de professionalització, de coordinació i de projecció artística. La seua funció no seria altra que garantir la coherència, la qualitat i el sentit de la dimensió musical de la festa. Des d'assessorar sobre repertoris i seleccions, fins a col·laborar en la relació amb les bandes, gestionar documentació o promoure la formació interna, la seua presència pot ser determinant perquè la música deixe de ser un tema operatiu de darrera hora i es convertisca en el que realment és: un dels pilars estratègics de la festa.

Torrent té totes les condicions per a liderar un model de gestió musical festera basat en la qualitat, la participació i el valor cultural. Té un teixit musical sòlid, una ciutadania receptiva, una estructura organitzativa madura i una tradició sonora profundament arrelada. Aprofitar este capital és una responsabilitat compartida. I este estudi oferix ara evidències concretes per a actuar. Perquè allò que sona en l'Entrada no es queda al carrer. Es queda en la memòria. En els records compartits, en les melodies que algú xiula tot l'any, en els vídeos que es repassen durant la resta de l'any. La música festera construïx una manera d'estar junts, una manera de ser comunitat.

5 http://www.mutxamel.net/festesmutxamel/musica.html

6 El Passeig de la Festa és un bulevard dedicat a la música escrita per a la festa de Moros i Cristians. Emulant el Passeig de la Fama de Hollywood, on importants actors, actrius i directors de cinema disposen de la seua estrela incrustada al terra, ací cada any s'hi afegix una rajola dedicada a un compositor de música festera.

Agraïments

Este treball forma part del projecte Music360 de Horizon Europe. El projecte Music360 ha rebut finançament del programa d'investigació i innovació Horizon Europe de la Unió Europea, en el marc de l'acord de subvenció corresponent núm. 101094872.

BIBLIOGRAFIA

Almerich, J.-M. (2014). *Moros i Cristians a Torrent: l'esperit d'un poble. 25 anys de Moros i Cristians a Torrent*. Federació de Moros i Cristians de Torrent.

Behr, A., Brennan, M., & Cloonan, M. (2016). Cultural value and cultural policy: Some evidence from the world of live music. *International Journal of Cultural Policy, 22*(3), 403–418. https://doi.org/10.1080/10286632.2014.987668

Botella-Nicolás, A. M. (2014). La música de Moros y Cristianos como patrimonio cultural y artístico. Posibilidades de trabajo en aula. *Tejuelo: Didáctica de la Lengua y la Literatura. Educación*, (9), 331–349.

Catalá-Pérez, D. (2022). Influencias militares en los desfiles de las fiestas de Moros y Cristianos: música y cabos de escuadra. *Revista de Folklore*, (487), 17–34.

Catalá-Pérez, D., & Ponce Herrero, G. (2021). Music for the Moors and Christians festivities as intangible cultural heritage: a specific genre for wind bands in certain Spanish regions. En *Music as Intangible Cultural Heritage. Economic, Cultural and Social Identity* (pp. 101–117). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-76883-6

Catalá-Pérez, D.; De-Miguel-Molina, B.; De-Miguel-Molina, M.; Carrascosa López, C.; Pastor-López, Ó. y Giachetti-Herrera, G. (2025). Valor social y cultural de la música de Moros y Cristianos. En *II Congreso Internacional sobre Fiestas de Moros y Cristianos.* Gandía (Valencia), 28 – 30 Junio 2024. https://doi.org/10.4995/MMyCC24.2024.17413

Chen, D., et al. (2022). How background music of shopping sites affects consumers during festival season. *Cognitive Computation and Systems, 4*(2), 165–176. https://doi.org/10.1049/ccs2.12044

Heredia-Carroza, J., Palma Martos, L., & Aguado, L. F. (2021). How to Measure Intangible Cultural Heritage Value? The Case of Flamenco in Spain. *Empirical Studies of the Arts, 39*(2), 149–170. https://doi.org/10.1177/0276237420907865

Krause, A. E., Glasser, S., & Osborne, M. (2021). Augmenting Function with Value: An Exploration of Reasons to Engage and Disengage from Music Listening. *Music & Science,* 4. https://doi.org/10.1177/20592043211022535

Levinson, J. (2014). Values of music. En V. A. Ginsburgh & D. Throsby (Eds.), *Handbook of the Economics of Art and Culture* (Vol. 2, pp. 101–117). Elsevier. https://doi.org/10.1016/B978-0-444-53776-8.00005-2

Mulder, M., & Hitters, E. (2021). Visiting pop concerts and festivals: measuring the value of an integrated live music motivation scale. *Cultural Trends, 30*(4), 355–375. https://doi.org/10.1080/09548963.2021.1916738

Rausell, P. (2018). *Estructura, dimensión e impacto económico de las sociedades musicales*. Universitat de València – FSMCV – Econcult.

Saha, P., Nath, A., & Sit, K. J. (2023). Re-examining the roles of experience quality at festivals: A comparative analysis using SEM and fsQCA. *International Journal of Contemporary Hospitality Management, 35*(5), 1802–1823. https://doi.org/10.1108/IJCHM-03-2022-0408

Van der Hoeven, A., & Hitters, E. (2019). The social and cultural values of live music: Sustaining urban live music ecologies. *Cities, 90,* 263–271. https://doi.org/10.1016/j.cities.2019.02.014

Van der Hoeven, A., Everts, R., Mulder, M., Berkers, P., Hitters, E., & Rutten, P. (2022). Valuing value in urban live music ecologies: Negotiating the impact of live music in the Netherlands. *Journal of Cultural Economy, 15*(2), 216–231. https://doi.org/10.1080/17530350.2021.1973782

SONS DE LA IDENTITAT FESTERA: LA MÚSICA DE MOROS I CRISTIANS A LA COMUNITAT VALENCIANA

Ana María Botella Nicolás
Departament de Didàctica de l'Educació Física, **Artística i** *Música; facultat de formació del professorat. Universitat de València.*

Les festes de Moros i Cristians representen una de les manifestacions culturals més emblemàtiques i complexes del Llevant peninsular, amb especial arrelament a la Comunitat Valenciana. La seua rellevància sociocultural es fonamenta tant en la persistència històrica d'estes celebracions com en la seua capacitat per a articular identitats col·lectives, preservar tradicions locals i configurar un patrimoni immaterial dinàmic en constant procés de resignificació a través de la seua riquesa simbòlica, la seua escenografia i la seua música, estes celebracions recreen, des d'una mirada festiva i ritualitzada, la memòria col·lectiva d'un passat històric i llegendari. En este context, la música no només acompanya les desfilades i actes festers, sinó que construïx identitat, emoció i pertinença.

Des de finals del segle XIX i, amb major intensitat, al llarg del segle XX, les bandes de música han exercit un paper central en l'articulació de l'univers sonor dels Moros i Cristians. Les marxes mores, marxes cristianes i pasdobles festers han configurat un repertori propi, amb trets estilístics definits, que ha evolucionat al compàs de la festa i de la societat que la viu. Lluny de ser un mer acompanyament, estes composicions conformen un llenguatge musical específic que distingix cada moment del cicle festiu i cada bàndol participant, dotant de caràcter i intencionalitat a les desfilades. Des de la incorporació de les primeres bandes de música en el segle XIX, amb peces com el pasdoble Mahomet de Juan Cantó Francés, la música festera ha experimentat un creixement constant, enriquint el repertori amb marxes mores, cristianes i pasdobles que s'han convertit en símbols sonors de la festa.

Aquest capítol oferix una visió panoràmica de la música de Moros i Cristians en el conjunt de la Comunitat Valenciana, amb especial atenció al seu desenvolupament històric, característiques musicals i paper social. A través d'este recorregut, es busca contextualitzar també el cas particular de Torrent (com es veurà en capítols posteriors), l'entramat musical i festiu s'inscriu en una tradició àmplia, però amb aportacions locals distintives. L'objectiu és proporcionar una base que permeta comprendre la funció estructural i simbòlica de la música en aquestes festes, així com el seu dinamisme dins del patrimoni cultural valencià.

1. LA SINGULARITAT SONORA DE LA FESTA: UN PATRIMONI MUSICAL ARRELAT EN EL LLEVANT ESPANYOL

Les celebracions de Moros i Cristians formen part d'un entramat festiu profundament arrelat en nombroses localitats del llevant peninsular. Este tipus de manifestació cultural no només destaca per la seua espectacularitat visual o el seu simbolisme històric, sinó també —i de forma molt significativa— per la presència d'un repertori musical específic i àmpliament desenvolupada, interpretat principalment per bandes de música (Català et al., 2025).

Les festes de Moros i Cristians tenen el seu origen en l'edat mitjana, entre els segles XII i XIV, com a representacions simbòliques que commemoraven la victòria dels cristians sobre els invasors musulmans. Estes celebracions van sorgir inicialment com una manera de rememorar i exaltar el triomf cristià enfront dels moros, reflectint així els conflictes històrics i culturals que van marcar la península Ibèrica en aquella època (Càceres, 2025).

Lluny de ser un simple acompanyament sonor, estes composicions han evolucionat com un llenguatge propi de la Festa, fins a convertir-se en un dels seus pilars estructurals i emocionals. Esta celebració constituïx, en paraules de Rodríguez (1984, p.1), "un dels escassos complexos culturals que desperten verdader interés acadèmic", i es configura com l'espai privilegiat per al desenvolupament de la música festera. El seu origen pot rastrejar-se en les antigues companyies de soldadesca que participaven en les festes patronals (Domene, 2003, Martínez, 2017). En essència, les representacions de moros i cristians formen part dels relats escènics de la conquesta, amb un rerefons simbòlic que reforça determinats discursos ideològics (Donoso, 2015).

La música de Moros i Cristians, també coneguda com a música festera[1], afona les seues arrels -com hem apuntat anteriorment-, en les antigues soldadesques[2] (Hertel, 2018) vinculades a les celebracions patronals. En l'actualitat, representa un univers sonor autònom, amb gèneres definits —pasdobles, marxes mores i cristianes— que es renoven anualment amb

noves composicions escrites expressament per a estes festes (Botella, 2010, 2011 i 2012). Esta renovació constant atorga a la música festera un dinamisme únic dins del folklore espanyol, que contrasta amb el que ocorre en altres festivitats populars de caràcter nacional o local, on la música sol ser adoptada d'altres contextos (com el flamenc en fires andaluses o les havaneres en certàmens específics). En este sentit, les festes de Moros i Cristians, juntament amb el Carnestoltes de Cadis —que també genera repertori específic mitjançant les facècies—, són de les poques celebracions espanyoles que compten amb un cos musical creat *ad hoc* per al seu desenvolupament. Així ho reconeix el DECRET 68/2018, de 25 de maig, del Consell, en declarar com a Bé d'Interés Cultural Immaterial la tradició musical de les societats musicals valencianes, destacant el vincle imprescindible entre bandes i festivitats. El text subratlla que no es pot comprendre la festa de Moros i Cristians sense la música ni les bandes que l'acompanya, la qual cosa reforça el seu valor patrimonial com a fenomen artístic, social i cultural.

Al llarg del temps, la música festera ha seguit el pols de la transformació social, ampliant la seua paleta expressiva i enriquint-se estilísticament. Este procés reflectix també l'evolució interna de la mateixa festa: la seua professionalització, la seua espectacularitat creixent i la seua adaptació a noves sensibilitats estètiques. Com a forma de comunicació no verbal, però profundament emocional, la música festera transcendix l'àmbit local i connecta amb un imaginari universal, la qual cosa la convertix en un producte cultural susceptible de ser entés més enllà del seu entorn immediat.

1 Joaquín Barceló Verdú va formular en 1974 (p.19) una definició particularment suggeridora del terme "música festera", que resulta clau per a la seua comprensió "[...] entenem totes aquelles composicions dedicades a la Festa, al Sant Patró, o a l'evocació de qualsevol d'estos dos elements consubstancials".

2 Recordem que la soldadesca eren simulacions de combats entre grups de milícies de distint bàndol, on els ciutadans es disfressaven de soldats i imitaven els seus actes guerrers i combats pels carrers dels pobles, usant les seues armes (arcabussos) i la pólvora.

Històricament, les representacions festives que recreaven combats entre moros i cristians es van difondre àmpliament per la geografia hispànica i els seus territoris d'ultramar. Alguns estudis (Ariño, s.f) situen els orígens d'estes teatralitzacions simbòliques en actes com el celebrat a Lleida en 1150, amb motiu del matrimoni entre Ramón Berenguer IV i Petronila d'Aragó, o en la celebració oferida en honor a Jaume II en 1309 després de la conquesta de Ceuta, on Sant Jordi apareix com a figura providencial. A partir del segle XVI, estes festes es documenten també en contextos cortesans i religiosos, tant en la península com en localitats de l'actual Mèxic i els Estats Units com Tlaxcala i Teotihuacán (1538), Guadalajara (1572) o Santa Fe (1598), així com en enclavaments tan dispars com Gènova (1548), Trento (1549), i, fins i tot, Istanbul (1582).

Hui dia, la presència d'estes festivitats es manté en regions com Andalusia —on perviuen amb un caràcter més modest— i a Aragó (Rodríguez, 1984), on han derivat cap a formes més coreogràfiques, com els danses (Larrea, 1952). A Llatinoamèrica, especialment a Mèxic i Hondures, les anomenades Danses de Moros i Cristians han conservat part de la seua estructura, encara que subordinades a fins catequètics, com a instrument per a l'evangelització, tal com indiquen diverses fonts (Martínez, 2018). A Àsia, la festa va ser reinterpretada en el marc de la Komedya filipina o "moro-moro", dins d'una tradició teatral que assimila la iconografia festiva d'origen espanyol i l'adapta al context local (Donoso 2010, 2015). En estos casos, el component dramàtic i narratiu es va mantindre, però el desenvolupament musical no va aconseguir la complexitat ni el protagonisme que ha aconseguit en el llevant espanyol.

A Filipines, es va donar una excepció amb el sorgiment de la "*sarsuwela tagala*", gènere musical amb arrels en la sarsuela espanyola i altres influències internacionals. No obstant això, en general, el fenomen de la música festera com a repertori compost específicament per a banda —i en relació directa amb una festa tradicional— continua sent una singularitat de l'àmbit valencià. Malgrat la seua solidesa artística i la seua riquesa expressiva, este repertori no ha obtingut encara projectar-se de manera significativa més enllà de la seua àrea d'origen.

2. ESTRUCTURA I CARÀCTER DEL REPERTORI FESTER: UNA APROXIMACIÓ ALS SEUS TRES GÈNERES PRINCIPALS

La música festera —entesa com el repertori específic que acompanya a les celebracions de Moros i Cristians— constituïx hui una manifestació sonora profundament arrelada en el teixit cultural de la Comunitat Valenciana. No es tracta únicament d'una música funcional o d'acompanyament, sinó d'un corpus amb identitat estètica i valors propis, que ha contribuït de manera significativa a

l'enriquiment del repertori *"bandístico"*. La seua configuració formal s'articula, de manera consolidada, en tres gèneres fonamentals: el pasdoble, la marxa mora i la marxa cristiana, cadascun amb els seus codis expressius i caràcter distintiu.

El segle XIX resulta clau per a comprendre el sorgiment d'esta música tal com la coneixem hui. Encara que les agrupacions que desfilaven ja ho feien amb acompanyament musical basat en instruments de vent i percussió des d'almenys la primera mitat del segle, és en 1817 quan es documenta un fet rellevant: "la Filà Primera de Llana d'Alcoi" —actual "Filà Plana"— incorpora en l'Entrada Mora a la Banda del Batalló de Milicians Nacionals, considerada la primera formació *"bandística"* estable de la ciutat. Aquest moment marca un punt d'inflexió en l'evolució de l'acompanyament musical de la Festa, donant pas a una participació més sistemàtica i elaborada de les bandes de música, que s'anirà consolidant i ampliant durant les dècades posteriors.

Quant al tipus de música interpretada, Espí (1982, p. 43) assenyala que el director de la banda Miliciana "a part de dirigir-la, venia amb l'especial encàrrec d'escriure pasdobles amb destinació al referit batalló", la qual cosa indica que el pasdoble formava part del repertori de l'agrupació, encara que sempre amb un marcat caràcter militar. La música no només es limitava als pasdobles, sinó que també abastava polques, masurques, valsos i havaneres. Esta varietat queda confirmada per Valor Calatayud (1999) qui afirma:

> *"[...] no ha sigut possible esbrinar el tipus de música que s'interpretava en els festejos en aquells dies, però a mitjan s. XIX es van trobar copiats en repertoris musicals polques, masurques, havaneres i pasdobles de tipus alemany, i alguns d'estos exemples es conserven en els arxius de la Banda Primitiva, que va sorgir d'aquella de milicians"* (p.825).

No obstant això, la festa requeria una música pròpia i distintiva, un tipus de composició que fora reconeguda per tot el poble i que acompanyara de manera genuïna el ritme de les desfilades de les entrades. A aquest context, el compositor Juan Cantó Francés (1856-1903) es convertix en pioner al crear expressament per a la festa, en 1882, un pasdoble titulat Mahomet. Amb aquesta obra va nàixer el pasdoble assegut caracteritzat pel seu estil moderat, reposat, elegant i singular (Valor Calatayud, 1976). Amb el temps, el pasdoble fester o assegut va anar allunyant-se progressivament del patró original que li va donar origen. Així, en 1891, el mestre José Espí Ulrich (1849-1905) compon també per a la festa el pasdoble Anselmo Aracil, que, per les seues particularitats, es considera "dianer", "de caràcter vivaç, alegre, desbordant de gràcia i ple d'originalitat, al conjur de fresques i garboses melodies" (Espí, 1982, p. 47).

La incorporació dels pasdobles, tant del tipus dianer com assegut, marca l'inici de l'ús sistemàtic de la música en les celebracions festives, especialment durant l'acte de la diana. No obstant això, estes peces també eren interpretades en les entrades mora i cristiana, a causa de l'absència, en aquest període, d'una diferenciació rítmica definida entre les obres musicals utilitzades en els diferents actes. Això evidència que encara no s'havia desenvolupat un llenguatge musical específic, ni s'havien compost peces expressament concebudes per a acompanyar les entrades. Aquest fet canviaria amb l'aparició de "la Filà Abencerrajes" en 1904, quan el mestre Camilo Pérez Laporta va compondre per a esta comparsa la primera peça que va ser definida com a marxa àrab: "la marxa Benixerrajs." No obstant això, Espí Valdés no la va considerar ni una marxa ni àrab en sentit estricte. Musicalment, "Benixerrajs" només conté l'adjectiu «àrab» en la seua denominació, però no en la seua estructura. A més, no es té certesa de si esta marxa va ser estrenada en la festa d'aquest mateix any o en edicions posteriors (Botella, 2025).

El compositor alcoià Antonio Pérez Verdú (1875-1932) és reconegut com l'autor de la primera marxa mora de la història de la Música

Festera, en escriure expressament per a la festa la peça *"A-Ben-Amet"* en 1907, que posteriorment passaria a titular-se "*Marxa Abencerrage*". Aquesta obra va ser estrenada per la banda «Primitiva» durant les festes *"sanjorgistas"* d'aquest mateix any, sota la direcció del mateix Pérez Verdú. La innovació fonamental d'esta marxa mora va radicar en la incorporació, per primera vegada, d'acompanyament de percussió o carabassetes (timbales xicotetes), la qual cosa va permetre diferenciar de manera clara la música destinada a cada una de les entrades.

En este context, emergix *la marxa mora*, caracteritzada per un tempo d'aproximadament 65 negres per minut. A la ciutat d'Alcoi, esta forma musical va ser inicialment denominada «*marxa àrab*» o «*oriental*», encara que esta nomenclatura va ser progressivament substituïda per la denominació actual. Segons Pla (1985), un dels principals investigadors d'este gènere, *la marxa mora* pot interpretar-se com una forma coreogràfica situada en un punt intermedi entre la dansa de caràcter tribal o ètnic i una manifestació escènica orientada cap a fins estètics, la qual cosa subratlla la seua ambivalent naturalesa entre el tradicional i l'artístic.

La consideració de *A-Ben-Amet* com la primera marxa de la història de la música festera ha generat un ampli debat entre especialistes. Alguns autors, com Oriola (2006), advoquen per una interpretació evolutiva del gènere, assenyalant una transició gradual des del pasdoble, i descarten la possibilitat d'establir una obra inaugural de manera concloent. Per part seua, Ferrando (2003) matisa esta qüestió reconeixent a *A-Ben-Amet* com la primera *marxa mora* pròpiament dita, encara que advertix de l'existència de partitures anteriors, la interpretació en desfilades de les quals no pot ser verificada amb certesa documental. En tot cas, existix consens a atribuir a Camilo Pérez Monllor (1877–1947) la consolidació de l'estructura formal definitiva del gènere, especialment a partir de l'estrena en 1914 de la seua obra *Uzul el "m'selmein"*, també coneguda com a *L'Entrà dels Moros*.

A partir d'este moment, es componen centenars de pasdobles en les seues dos variants, *"sentat"* i "*dianer"*, així com nombroses marxes mores de marcat sabor àrab.

Amb l'avanç del segle XX, la música festera experimenta una renovació tant en l'aspecte melòdic com en l'instrumental, atorgant especial rellevància a l'element rítmic i, en particular, a la percussió, amb un paper destacat de les timbales. No obstant això, encara quedava pendent el naixement de la marxa cristiana, necessària per a distingir la temàtica de l'Entrada Cristiana mitjançant música creada específicament per a este acte. Esta necessitat es va materialitzar en 1958 amb l'aparició *d'Al·leluia*, composta per l'alcoià Estimant Blanquer Ponsoda (Botella, 2009).

Estimant Blanquer Ponsoda (1935-2007)[3], acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Belles Artes de San Carlos de València constituïx un referent fonamental en l'àmbit de la composició i la pedagogia musical a Espanya. La seua formació inicial va tindre lloc sota la tutela de Fernando de Mora, director de la banda Primitiva d'Alcoi, on Blanquer va adquirir coneixements en flauta, trompa, violí i piano. Posteriorment, va ampliar els seus estudis a València i, més tard, a París, on va rebre classes de destacats compositors com Daniel Lesur i Olivier Messiaen, els qui van influir decisivament en la seua concepció de la composició i li van proporcionar una visió renovada i contemporània de la música.

Blanquer va desenvolupar una àmplia producció que abasta tots els gèneres musicals, destacant especialment en l'àmbit de la música festera. Va ser pioner en este camp en compondre la primera marxa cristiana, *Al·leluia* (1958), i la *Missa a Sant Jordi* (1982), considerada la primera obra de caràcter fester religiós. La seua rellevància en el repertori fester es veu reforçada pels reconeixements obtinguts, com el primer premi en el Concurs de Composició de Música Festera d'Alcoi, aconseguit en dos ocasions: en 1956 amb el pasdoble *Musical Apol·lo* i en 1959 amb la marxa mora *L'Ambaixador*. La trajectòria de Blanquer evidencia la integració d'elements innovadors i una profunda comprensió de la tradició musical valenciana, situant-ho com a figura clau en l'evolució de la música de Moros i Cristians (Botella, 2018a).

La *marxa cristiana* constituïx un gènere musical caracteritzat per un tempo aproximat de 85 negres per minut (M/M) i un predomini notable de la secció de metalls per davant de la de fustes. Esta tipologia musical es distingix pel seu clímax de caràcter marcadament

3 Per a un coneixement més exhaustiu de la seua vida i obres consulten-se, entre altres, els següents treballs: 1. Miró García, Adrián, *Estimant Blanquer en la seua vida i en la seua música*, Edicions de la Caixa d'Estalvis d'Alacant i Múrcia, Alcoi, 1984, p. 9 et seq.; 2. Valor Calatayud, Ernesto, *Diccionari alcoià de Música i Músics*, Llorens Llibres, Alcoi, 1988, págs. 86-92.; 3. Galbis López, Vicente, *Estimant Blanquer. Catàleg de compositors espanyols*, Servici de Publicacions i arxius, SGAE, Madrid, 1992, p. 3 et seq.; 4. Miró García, Adrián, *Estimant Blanquer en la seua vida i en la seua música (segona part)*, Edicions de la Caixa d'Estalvis d'Alacant i Múrcia, Alcoi, 2001, p. 19 et seq.; 5. Galbis López, Vicente i Vives, José Mª, "Estimant Blanquer Ponsoda", en VV.AA., *Diccionari de la Música Valenciana, vol. I*, ICCMU-IVM, Madrid, 2006, p. 130-132.

guerrer i la densitat sonora proporcionada per la trompeteria, la qual cosa conferix a l'obra una sonoritat compacta i èpica. Segons Valor Calatayud, Estimant Blanquer Ponsoda va ser el primer compositor a desenvolupar un llenguatge propi dins d'este nou àmbit musical, dotant a la *marxa cristiana* del clímax expressiu que demandava l'Entrada Cristiana en el context de les festes de Moros i Cristians.

La peça Al·leluia, considerada paradigmàtica en este gènere, va ser estrenada per la banda Primitiva d'Alcoi en 1958, durant la participació de la Filà Bascos en qualitat d'alferes. La iniciativa de compondre una obra amb trets distintius per a la desfilada cristiana va sorgir a instàncies de Luis Matarredona Ferrandis, llavors secretari de l'Associació de Sant Jordi, qui va sol·licitar a Blanquer la creació d'una peça específicament concebuda per a este acte. L'estrena d'Al·leluia va suposar una fita en la història de la música festera, establint un punt d'inflexió tant en el repertori musical com en el desenvolupament de la mateixa festa de Moros i Cristians (Botella, 2018b).

La música de Moros i Cristians, a més de les seues tres formes principals —pasdoble, marxa mora i marxa cristiana—, ha donat lloc a una varietat de subgèneres específics que enriquixen el repertori fester. Entre estos es troben els pasdobles, marxa, pas-moro, marxes de processó, poemes simfònics, balls, himnes de festa, himnes de files, himnes patronals, ballets i música incidental per a ostentacions. Estes formes musicals, encara que menys estudiades que les composicions per a desfilades, exercixen un paper rellevant, especialment en l'àmbit religiós de la Festa, i reflectixen la diversitat funcional i expressiva del gènere.

El conjunt d'estes manifestacions configura un gènere creatiu singular, de notable rellevància artística i cultural dins de la tradició musical i bandística de la Comunitat Valenciana (Botella, 2014a). La música festera no es limita únicament a les composicions per a desfilades, sinó que abasta també repertoris destinats a altres moments i contextos festius, com el religiós. El mateix Blanquer (1981) planteja la necessitat de desenvolupar una música festera religiosa, en paral·lel a la ja consolidada

música per a Dianes i Entrades, la qual cosa evidencia el caràcter dinàmic i evolutiu d'este patrimoni musical:

> *"La música «festera», evidentment, no es limita a les «Entrades» i «Dianes»; existix una altra faceta d'índole religiosa i litúrgica de gran importància. La solemnitat i singularitat dels actes religiosos sol·licita, sense cap dubte, una música original. Si distingim el caràcter de les músiques destinades a les «Dianes» i «Entrades», per què no hem d'intentar el propi en els actes religiosos?"* (p. 169).

El dinamisme d'esta música es manifesta en el seu paper central durant les celebracions, on no sols acompanya les desfilades i actes rituals, sinó que transforma l'experiència col·lectiva. La música representa l'essencial total de la festa, sempre que hi haja participants que la visquen i senten amb passió. Esta relació indissoluble entre músics, festers i públic convertix a la música festera en un motor de cohesió social i emocional, capaç de mobilitzar sentiments de pertinença, alegria i orgull local. A més, el repertori es renova constantment gràcies a la labor creativa de compositors contemporanis, que dialoguen amb la tradició i aporten noves obres adaptades a les sensibilitats actuals.

3. VALOR DIDÀCTIC DE LA MÚSICA PER A LA FESTA DE MOROS I CRISTIANS

Les festes de Moros i Cristians han sigut abordades des de múltiples disciplines —com l'antropologia, l'etnografia, la història, les ciències de la comunicació i, de forma destacada, les ciències de l'educació— a causa de la seua complexa imbricació amb processos culturals, identitaris i socials (Domene, 2015; Parra i Segarra, 2012; Ponce, 2017). En este entramat, la música exercix un paper central no sols com a element performatiu, sinó també com a vehicle simbòlic d'identitat i alteritat. El seu estudi permet analitzar les interaccions entre el ritual, el quotidià i l'espectacular, així com les tensions entre el religiós, el secular i el folklòric.

La música de Moros i Cristians posseïx un destacat valor didàctic, tant pel seu potencial com recurs pedagògic a l'aula com per la seua capacitat per a fomentar el coneixement i la preservació del patrimoni cultural valencià. Diversos estudis subratllen que este repertori, integrat per pasdobles, marxes mores i marxes cristianes, constituïx un material curricular molt interessant per a treballar continguts musicals, de manera equiparable a la música culta, permetent abordar aspectes com el ritme, la instrumentació, la forma musical i la contextualització històrica i social (Botella, 2014b).

Les bandes de música i les societats musicals han exercit històricament una funció pedagògica essencial, actuant com a espais de formació musical complementària quan el sistema educatiu no oferia una cobertura suficient. Estes agrupacions permeten a l'estudiantat adquirir habilitats musicals tant en l'àmbit professional com aficionat, i afavorixen la inclusió i la participació comunitària, aspectes que reforcen l'aprenentatge significatiu i el sentit de pertinença (Brufal, 2008). A més, la música festera es convertix en un recurs didàctic de gran valor per al professorat, ja que permet treballar de manera interdisciplinària integrant llenguatges musicals, verbals, corporals i plàstics, en línia amb les tendències educatives actuals

basades en competències i en la realitat global i multimèdia. Tot això contribuïx al fet que l'alumnat no sols gaudisca desenvolupant les seues capacitats artístiques, sinó que també conega i valore les tradicions pròpies, enfortint així la seua identitat cultural i el seu respecte pel patrimoni local (Arts, 2015).

En l'àmbit educatiu, la *Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Comunitat Valenciana* promou la integració de les festes i tradicions populars, com la de Moros i Cristians, en el currículum escolar, amb l'objectiu d'acostar a l'alumnat al seu entorn sociocultural i històric, i afavorir una lectura crítica i creativa del mitjà que els envolta. La música festera s'empra, així com ferramenta per a treballar la continuïtat temporal (passat-present-futur), la identitat col·lectiva i l'anàlisi de la diversitat cultural, aspectes fonamentals en la formació integral de l'alumnat.

Investigacions recents en l'àmbit de l'ensenyança secundària han validat l'ús de la música de Moros i Cristians com a recurs didàctic eficaç, destacant que motiva a l'alumnat i facilita la comprensió de conceptes musicals i culturals (Botella i Ramos, 2015 i 2016). La música festera és reconeguda com un patrimoni musical i cultural propi, fàcilment identificable per l'alumnat i amb gran potencial per a ser treballat a l'aula, tant des d'una perspectiva teòrica com pràctica. A més, s'ha comprovat que la utilització d'este repertori en activitats escolars contribuïx a reforçar el vincle entre l'alumnat i el seu entorn, promovent la valoració i el respecte per les tradicions locals.

Diversos estudis (Botella i Hurtado, 2017; Hurtado i Botella, 2017) han desenvolupat propostes d'investigació educativa centrades en l'anàlisi del paisatge sonor de les festes de Moros i Cristians. Estes investigacions tenen com a objectiu la renovació dels enfocaments pedagògics tradicionals mitjançant la implementació de metodologies basades en la investigació-acció, orientades a fomentar la interacció activa amb l'entorn sonor i a potenciar el desenvolupament de competències cognitives des d'una perspectiva globalitzadora i interdisciplinària. Esta línia de treball subratlla el potencial didàctic de la música festera com a ferramenta per a la innovació educativa i la formació integral de l'alumnat.

D'altra banda, la literatura científica assenyala que, encara que la música de Moros i Cristians és present en els llibres de text de música de la Comunitat Valenciana, el seu tractament curricular és encara limitat i es recomana una major integració d'estos continguts per a aprofitar plenament el seu valor didàctic. La reflexió sobre la seua aplicació a l'aula permet no sols l'aprenentatge musical, sinó també el desenvolupament de competències transversals com la creativitat, la cooperació i la consciència patrimonial (Botella, 2011).

No hi ha dubte que, la música de Moros i Cristians, constituïx un recurs didàctic de gran rellevància, capaç d'enriquir la formació musical i cultural de l'alumnat, així com de contribuir a la conservació i transmissió del patrimoni immaterial valencià.

4. CONSIDERACIONS FINALS

La música de Moros i Cristians representa molt més que un mer acompanyament festiu: és un fenomen cultural complex, profundament arrelat en la identitat de les comarques valencianes, i amb un desenvolupament històric i artístic que mereix un reconeixement específic dins del patrimoni musical espanyol. La seua singularitat radica no només en el seu repertori propi, sinó en la seua capacitat per a evolucionar al compàs de la societat que la genera, incorporant noves estètiques sense perdre la seua funció cerimonial ni el seu vincle amb el popular.

La música festera, arrelada en el llevant espanyol i protagonista indiscutible de les celebracions de Moros i Cristians, constituïx un fenomen cultural únic per la seua especialització, la seua evolució històrica i el seu paper central dins de l'entramat festiu. Este capítol aborda la trajectòria i el significat d'esta música en el context de la Comunitat Valenciana, amb especial atenció a la seua dimensió

social, artística i patrimonial. Al llarg de l'últim segle, esta música ha aconseguit un nivell d'elaboració i riquesa expressiva que la situa com un gènere amb entitat pròpia dins de l'àmbit bandístic. La seua contínua renovació a través d'estrenes anuals, la implicació directa de compositors i societats musicals, i la seua estreta connexió amb la dramatúrgia de la Festa, fan d'ella un cas excepcional de creació col·lectiva sostinguda en el temps.

No obstant això, este llegat encara té per davant el desafiament de projectar-se més enllà del seu context original. Si bé la música festera constituïx un bé cultural d'enorme valor en el llevant espanyol, el seu coneixement i difusió a escala nacional i internacional continuen sent limitats. En este sentit, la documentació, investigació i difusió acadèmica juguen un paper essencial per a assegurar la seua preservació i reconeixement. Reconéixer la música de Moros i Cristians com una forma d'expressió cultural viva —dinàmica, identitària i en constant diàleg amb el seu entorn— és fonamental per a comprendre no sols la festa, sinó també el mode en què les comunitats articulen la seua memòria, celebren la seua història i reafirmen la seua cohesió social a través del so.

D'aquesta manera, es posa en relleu el caràcter genuí de la música de Moros i Cristians com una manifestació instrumental de la música festera, l'evolució de la qual reflectix paral·lelament els canvis socials i la transformació de la mateixa festa.

Esta evolució es manifesta tant en el desenvolupament del seu llenguatge compositiu com en la progressiva sofisticació de la seua estètica. A més, en servir-se de la música com a forma de comunicació universal i no verbal, la seua capacitat expressiva transcendix fronteres culturals, convertint-se en un vehicle comprensible per a qualsevol audiència.

Resulta fonamental que la mateixa societat reconega el valor intrínsec de la música festera, no només per la seua rellevància musical, sinó també pel seu potencial pedagògic i la seua contribució al patrimoni cultural immaterial. Este gènere, original en la seua concepció i encara poc conegut en determinats àmbits acadèmics i socials, ha experimentat una evolució significativa tant en el pla formal com en l'estètic. Com a manifestació sonora específica i identitària de les festes de Moros i Cristians, la música festera ha de ser compresa, estudiada i valorada com un element essencial d'esta celebració i com a objecte legítim d'anàlisi dins dels estudis musicològics, educatius i culturals.

La consideració de la música de Moros i Cristians com a patrimoni immaterial ha sigut reconeguda institucionalment, destacant la seua funció com ben comuna i expressió viva de la identitat valenciana. La seua transmissió intergeneracional, la implicació de les societats musicals i la participació activa de la ciutadania garantixen la pervivència i vitalitat d'esta manifestació cultural. Així, la música festera no únicament preserva la memòria històrica, sinó que impulsa la creativitat i la innovació, consolidant-se com un element dinàmic i essencial del patrimoni cultural de la Comunitat Valenciana.

Com a investigadora que ha dedicat anys a l'estudi de les tradicions musicals valencianes, constate que la música de Moros i Cristians constituïx un fenomen de gran complexitat i bellesa, encara per descobrir en molts àmbits acadèmics. El seu estudi no només enriquix la nostra comprensió de les festes populars, sinó que permet analitzar com les comunitats transformen la memòria històrica en pràctica viva a través del so. Preservar-la, interpretar-la i difondre-la és, per tant, una responsabilitat compartida entre músics, investigadors i les mateixes societats que la sostenen.

BIBLIOGRAFIA

Ariño, Antonio (s.f.) La transformació d'una Festa: els moros i cristians. https://www.academia.edu/11689495/transformaci%C3%B3n_de_una_festa_els_Moros_i_Cristians

Arts, Comissió. Informe sobre la música de cambra a la Comunitat Valenciana (pp.1-19). https://cvcultura.es/wp-content/uploads/622-1.pdf

Barceló, Joaquín (1974). *Homenatge a la Música Festera*. Torrent: Selegraf.

Blanquer, Estimant. (1981). La música en les Festes de Sant Jordi. *Revista de Festes de Moros i Cristians*. Associació de Sant Jordi.

Botella, Ana María (2009). Característiques estilístiques i musicals d'Al·leluia: primera marxa cristiana de la història de la música de moros i cristians. *Arxiu d'Art Valencià,* 90, 250-258.

Botella, Ana María (2010). Anàlisi del tractament curricular de la música de moros i cristians en els llibres de música d'ensenyança secundària. *Revista LEEME, 26,* 1-25.

Botella, Ana María (2011). Anàlisi estilística de la música de moros i cristians. *Revista Música i Educació,* 86, 92-109.

Botella, Ana María (2012). La creació musical en la Festa de moros i cristians. *Revista Música i Educació,* 90, 60-83.

Botella, Ana María (2014a). Fonts bibliogràfiques per a l'estudi de la música de Moros i Cristians. *Revista de Folklore, 384,* 26-36.

Botella, Ana María (2014b). La música de Moros i Cristians com a patrimoni cultural i artístic. Possibilitats de treball a l'aula. *Revista Tejuelo, 9,* 331-349.

Botella, Ana María (2018a). *La riquesa de la música de Moros i Cristians com a patrimoni artístic i cultural I.* Quaderns de Belles Arts 60. La Llacuna (Tenerife): Societat Llatina de Comunicació Social. 312 pàg.

Botella, Ana María (2018b). La *riquesa de la música de Moros i Cristians com a patrimoni artístic i cultural II*. Quaderns de Belles Arts 61. La Llacuna (Tenerife): Societat Llatina de Comunicació Social. 272 pàg.

Botella, Ana María (2025). El paisatge sonor de la Festa de Moros i Cristians i les seues implicacions educatives a l'aula. En *II Congrés Internacional sobre Festes de Moros i Cristians* (*pp.352-365). Gandia. https://doi.org/10.4995/mmycc24.2024.17413

Botella, Ana María i Ramos, Sonsoles. (2015). Disseny i validació d'un qüestionari per a conéixer l'opinió del professorat de secundària sobre la música Festera i les seues aplicacions didàctiques, en *Strategies for education in a new context. 3r International Conference on Innovation, Documentation and Teaching Technologies INNODOCT* (pàg. 177-285). Universitat Politècnica de València: València.

Botella, Ana María i Ramos, Sonsoles. (2016). Disseny i validació d'un qüestionari per a conéixer l'opinió de l'alumnat de secundària sobre la música festera i les seues aplicacions a l'aula. *DEDICA. Revista de Educacio i Humanitats, 10,* 43-52.

Botella, Ana María i Hurtado, Amparo (2017). L'estudi del paisatge sonor de la Festa de Moros i Cristians a través de la creació de musicomovigramas: desenvolupament de l'escolta i la salut emocional, en el *3a Congrés Universitat de València –Institut d'Estudis Comarcals "*Patrimoni immaterial. *Experiències en el territori valencià"* (pàg. 153-160). València.

Brufal, David. (2008). *Estudi de la trajectòria en educació musical dels components de societats musicals d'Alacant: Vega Baixa, Mitjà i Alt Vinalopó*. Tesi Doctoral. Universitat d'Alacant.

Càceres, Milena (2025). La festa de moros i cristians en el món: una tradició global i viva. En *II Congrés Internacional sobre Festes de Moros i Cristians* (pp.36-59). Gandia. https://doi.org/10.4995/mmycc24.2024.17413

Català-Pérez, Daniel.; De-Miguel-Molina, Blanca.; De-Miguel-Molina, María.; Carrascosa López, Conrado.; Pastor-López, Oscar i Giachetti-Herrera, Giovanni (2025). Valor social i cultural de la música de Moros i Cristians. En *II Congrés Internacional sobre Festes de Moros i Cristians.* Gandia (València), 28-30 Juny 2024. https://doi.org/10.4995/mmycc24.2024.17413

DECRET 68/2018, de 25 de maig, del Consell, pel qual es declara bé d'interés cultural immaterial la tradició musical popular valenciana materialitzada per les societats musicals de la Comunitat Valenciana [2018/5421]. http://www.dogv.gva.es/datos/2018/06/01/pdf/2018_5421.pdf

Domene, José Fernando (2003). L'origen incert de la Música Festera (rectificació). *Revista Anual Dia 4 que fora*, 264-265.

Domene, José Fernando (2015). *Les festes de moros i cristians*. Sant Vicent del Raspeig: Publicacions de la Universitat d'Alacant.

Donoso, Isaac (2010). The Hispanic *moros i cristians* and the Philippine comedy. En Punong Patnugot. (Ed.). Rebuying art at literature Filipinas. *Philippine Humanities Review. Philippines*, 87-120.

Donoso, Isaac (2015). Crítica i Estètica del Moro-moro: Al-àndalus i el teatre filipí. De moros i cristians. *Revista Mirabilia, 1,* 226-258.

Espí, Adrián (1982). La Música Festera. En *Nostra Festa, vol. III*. Associació de Sant Jordi.

Ferrando, Àngel Lluis (2003). A propòsit de "Benixerraix (1904) de Camilo Pérez Laporta (I)". *Revista de Festes de Moros i Cristians*.

Galbis, Vicente (1992). *Estimant Blanquer. Catàleg de compositors espanyols*. Madrid: Servici de Publicacions i arxius, SGAE.

Galbis, Vicente i Vives, José Mª (2006). Estimant Blanquer Ponsoda. En *Diccionari de la Música Valenciana, vol. I* (pàg. 130-32). Madrid: ICCMU-IVM.

Hertel, Patricia (2018). Jocs d'identitat. Les festes de moros i cristians com a difusores d'una narrativa històrica nacional. *Didàctica de les Ciències Experimentals i Socials, 35*, 45-57. https://www.10.7203/DCES.35.13679

Hurtado, Amparo i Botella, Ana María (2017). La Festa de Moros i Cristians: una proposta d'innovació per a la formació del professorat a través d'experiències d'immersió virtual. En el *3r congrés Universitat de València -Instituts d'Estudis Comarcals "Patrimoni immaterial. Experiències en el territori valencià"* (pàg. 189-198). València.

Larrea, Arcadio (1952). El danse aragonés i les representacions de moros i cristians. Tetuan. https://www.worldcat.org/title/dance-aragones-y-las-representaciones-de-moros-y-cristianos-contribucion-al-estudio-del-teatro-popular/oclc/432424172

Martínez, Juliol (2017). Moros i cristians. Cap a un mapa conceptual i geogràfic a El Salvador. *Revista de Museologia, 8*, 203-217. https://doi.org/10.5377/koot.v0i8.5875

Martínez, Juliol (2018). Els moros i cristians de l'Antiga Ocotepequem. https://medium.com/@midnightexpress/els-moros-i-cristians-de-la-antiga-ocotepeque-bd939a13cdf5

Oriola Velló, Frederic (2006). Música Festera. En *Diccionari de la Música Valenciana, vol. II* (p.143). Madrid: ICCMU-IVM.

Parra, David i Segarra, Josep Ramón (2012). Celebracions escolars, festes cíviques? El tractament escolar del 9 d'octubre i del dia de la Constitució a les aules valencianes de Primària. *Didàctica de les Ciències Experimentals i Socials*, 26, 19-34. https://10.7203/DCES.26.1927

Pla, Vicente (1985). *Reflexions sobre la marxa mora*. Alacant: Caixa d'Estalvis Provincial d'Alacant.

Ponce, Gabino. (Ed.) (2017). *Moros i cristians, un patrimoni mundial*. Alacant: Servici de publicacions de la Universitat d'Alacant i Unió Nacional d'Entitats Festeres de Moros i Cristians (UNDEF).

Rodríguez, Salvador (1984). Les festes de moros i cristians a Andalusia. *Revista Gaseta d'Antropologia, 3*(2), 1-10.

Va mirar, Adrián (1984). *Estimant Blanquer en la seua vida i en la seua música*. Alcoi: Edicions de la Caixa d'Estalvis d'Alacant i Múrcia.

Va mirar, Adrián (2001). *Estimant Blanquer en la seua vida i en la seua música (segona part)*. Alocy: Edicions de la Caixa d'Estalvis d'Alacant i Múrcia.

Valor Calatayud, Ernesto (1976). La música i els músics alcoians en la Festa de Moros i Cristians. En VV.AA., *Actes de el I Congrés Nacional de Festes de Moros i Cristians, tom II* (pp. 753-790). Alacant: Caixa d'Estalvis Provincial de l'Excma. Diputació d'Alacant.

Valor Calatayud, Ernesto (1988). *Diccionari alcoià de Música i Músics*. Alcoi: Llorens Llibres.

Valor Calatayud, Ernesto (1999). Moros i cristians. En VV. AA., *Diccionari de la Música Espanyola i Hispanoamericana, vol. VII* (pàg. 824-825) Madrid: ICCMU.

INVESTIGACIÓ I RECOPILACIÓ

Bernardo Mora Fandos
Director musical. Titulat superior en Flauta Travessera pel Reial Conservatori de Música de Madrid i Llicenciat en Història i Ciències de la Música.

Història sonora de la festa dels Moros i Cristians a Torrent. 1987-2025

Des d'aquell ja llunyà 1987 en què Torrent va alçar per primera vegada l'estendard de la festa de Moros i Cristians, la música ha sigut molt més que un acompanyament: ha sigut ànima, alé i pell sonora de cada comparsa, de cada desfilada, de cada història compartida sota les llums de juliol. En aquesta ciutat, on la pólvora dansa en l'aire i els vestits lluïxen al pas ferm de capitans i filades, la música es convertix en fil conductor d'emocions, en idioma compartit entre generacions i en llegat d'identitat.

Esta recopilació naix del projecte de divulgació musical *shhcúchame*!, i de la inquietud personal i col·lectiva per conèixer, posar en valor i conservar tot el repertori musical que enriqueix les nostres festes i tradicions: des de les Falles fins a la Setmana Santa, passant per les desfilades plenes de majestuositat dels Moros i Cristians. És un treball que busca no només documentar, sinó també homenatjar aquells que han fet possible amb el seu art que la música siga patrimoni viu de Torrent.

En estes quasi quatre dècades, han nascut composicions que no només acompanyen, sinó que conten i homenatgen. Moltes d'elles porten noms propis: membres estimats de la festa, capitans i capitanes, fundadors i somiadors. Altres, s'agermanen amb les comparses, com si les notes foren els colors dels seus escuts, l'eco dels seus passos i la veu de la seua història. I no són poques les que han brotat de la inspiració de compositors torrentins, testimonis i partícips de l'essència d'estes celebracions, que han sabut traduir l'emoció col·lectiva en pentagrames immortals.

Una peça mereix obrir esta crònica sonora: "Hospitalaris", la primera marxa cristiana composta a Torrent, dedicada a Manuel Fayos, figura emblemàtica i símbol del compromís amb esta festa. Aquella composició fundacional va obrir el camí a un repertori que no ha deixat de créixer, enriquit pel talent local i pel fervor col·lectiu.

La incorporació més recent a este tresor musical és "Vuestra Merced", composta per Francisco Carratalá, torrentí de naixement i de cor, com a homenatge a la capitana cristiana Merce Mora. Esta obra és un gest de reconeixement personal, però també un acte d'amor a la festa i a tot el que representa: l'orgull d'un càrrec, l'emoció de la desfilada, l'agraïment d'un poble.

Aquest treball d'investigació i recopilació musical no estaria complet sense retre homenatge a dos grans noms que han deixat un record inesborrable en el panorama musical de Torrent: José Ribera Tordera i Francisco Andreu Comos.

Tots dos han sigut molt més que compositors; han sigut pilars culturals l'obra dels quals ha traspassat els límits de la festa de Moros i Cristians per formar part del teixit emocional i sonor de Torrent. Des de pasdobles fins a marxes solemnes, des de melodies festives fins a peces carregades de sentiment, el seu llegat ha acompanyat cada manifestació tradicional i cultural de la ciutat. La seua música no sols sona: perdura, es transmet, es viu.
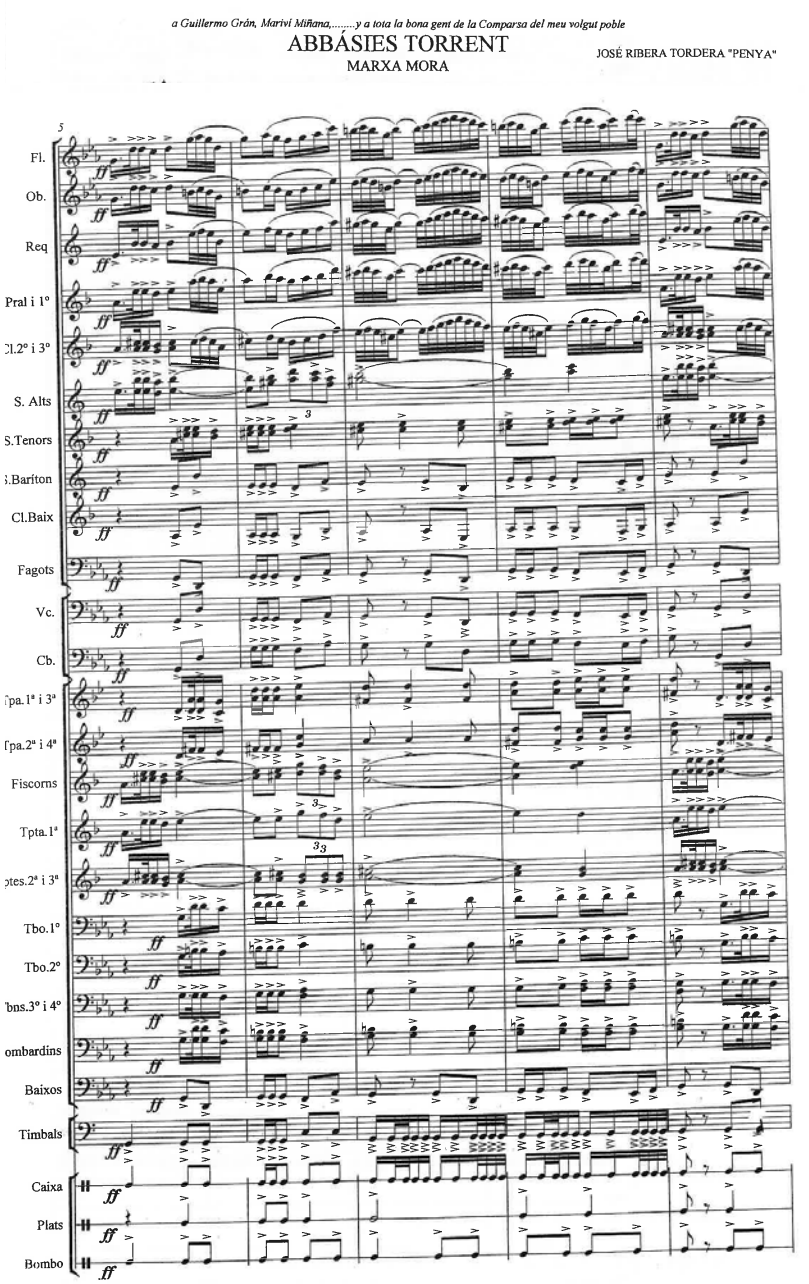
I, tanmateix, no són suficients. Mai són suficients les composicions que tenim, perquè cada any naixen noves històries, nous rostres, nous moments que mereixen ser contats en forma de pasdoble, marxa mora o marxa cristiana. La música en els Moros i Cristians no s'hauria d'entendre com un complement, sinó com un dels seus pilars fonamentals. Sense ella, no desfilarien amb la mateixa força els sentiments, ni brillarien igual les mirades d'un poble que plena els carrers de Torrent cada 29 de juliol.

Per això, este capítol vol no sols recordar, sinó reivindicar. Reivindicar la creació musical com a patrimoni essencial de la festa. Dignificar els compositors, els músics, aquells que amb el seu art vestixen d'emoció els carrers de Torrent. I recordar que darrere de cada nota hi ha una història, una abraçada, una llàgrima o una victòria.

Perquè si hi ha alguna cosa que perdura quan s'apaga l'última llum, és eixa melodia que continuem taral·lejant sense donar-nos compte. Eixa que, sense paraules, ho diu tot.

COMPARSES MORES

ABBASIES DE TORRENT

TÍTOL:
Abbasies Torrent

COMPOSITOR:
José Ribera Tordera

GÈNERE:
Marxa Mora

ANY DE COMPOSICIÓ:
2003

DEDICADA A:
Guillermo Grán, Mariví Miñana i a tota la bona gent de la Comparsa del meu volgut poble

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

Abbasíes de Torrent és una marxa mora que destaca tant per la seua força expressiva com pel tractament elegant de la línia melòdica.

L'obra s'inicia amb una introducció solemne i d'intensitat harmònica, on ja es percep l'empremta orientalitzant que vertebra tota la composició. Ribera Tordera desenvolupa el tema principal amb un lirisme contingut, sense renunciar a l'estructura rítmica pròpia del pas de marxa mora, assolint un equilibri entre l'èpica i la introspecció. La instrumentació, rica en matisos, ressalta especialment en les fustes, que aporten un color càlid i envoltant.

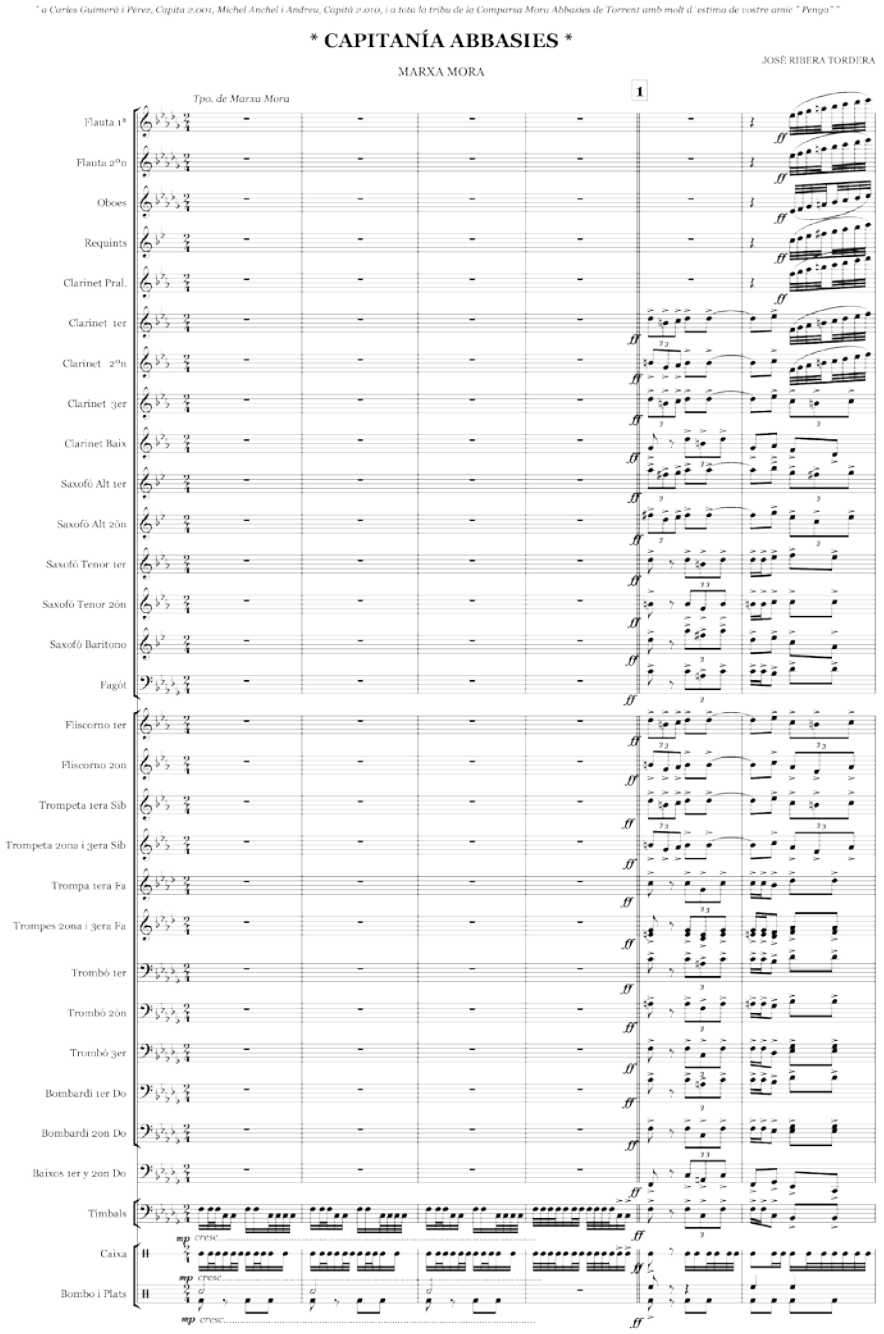
Un dels trets més distintius d'aquesta obra és la seua capacitat narrativa: cada secció sembla descriure un passatge diferent de l'imaginari andalusí, des del recolliment d'un campament al capvespre fins a l'avanç majestuós d'una esquadra pels carrers de Torrent. La melodia principal, sostinguda

pels metalls, presenta un caràcter noble i evocador que remet a les grans dinasties àrabs, en clara al·lusió als abbàssides, el llinatge califal que dona nom a la marxa.

Abbasíes de Torrent es manté fidel al cànon clàssic de la marxa mora, però amb un estil propi que revela el profund coneixement de Ribera Tordera del folklore fester i la seua sensibilitat com a compositor.

És una obra concebuda per ser escoltada i sentida, tant pels músics que la interpreten com pel públic que l'acompanya en cada desfilada.

ABBASIES DE TORRENT

TÍTOL:
Capitania Abbasies

COMPOSITOR:
José Ribera Tordera

GÈNERE:
Marxa Mora

ANY DE COMPOSICIÓ:
2010

DEDICADA A:
Carles Guimerà i Pérez, Capità 2001, Michel Anchel i Andreu, Capità 2010, i a tota la tribu de la Comparsa Mora Abbasies de Torrent amb molt d´estima del vostre amic "Penya".

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

Capitania Abbasíes és una marxa mora composta per José Ribera Tordera l'any 2010, com a homenatge especial a la comparsa Abbasíes de Torrent, amb motiu de les seues capitanies dels anys 2001 i 2010. Es tracta d'una peça molt sentida, concebuda a mida per a un dels moments més solemnes i importants que pot viure una comparsa: representar amb orgull i elegància el bàndol moro.

Des del primer compàs, la música imposa respecte. Comença amb força, com anunciant que està a punt de passar alguna cosa gran. A poc a poc es desplega una melodia molt cuidada, plena d'emoció i amb aquell aire solemne que reflectix tan bé el significat de portar la capitania. No és una marxa ràpida: avança amb pas ferm, com ho ha de fer una esquadra en una gran desfilada.

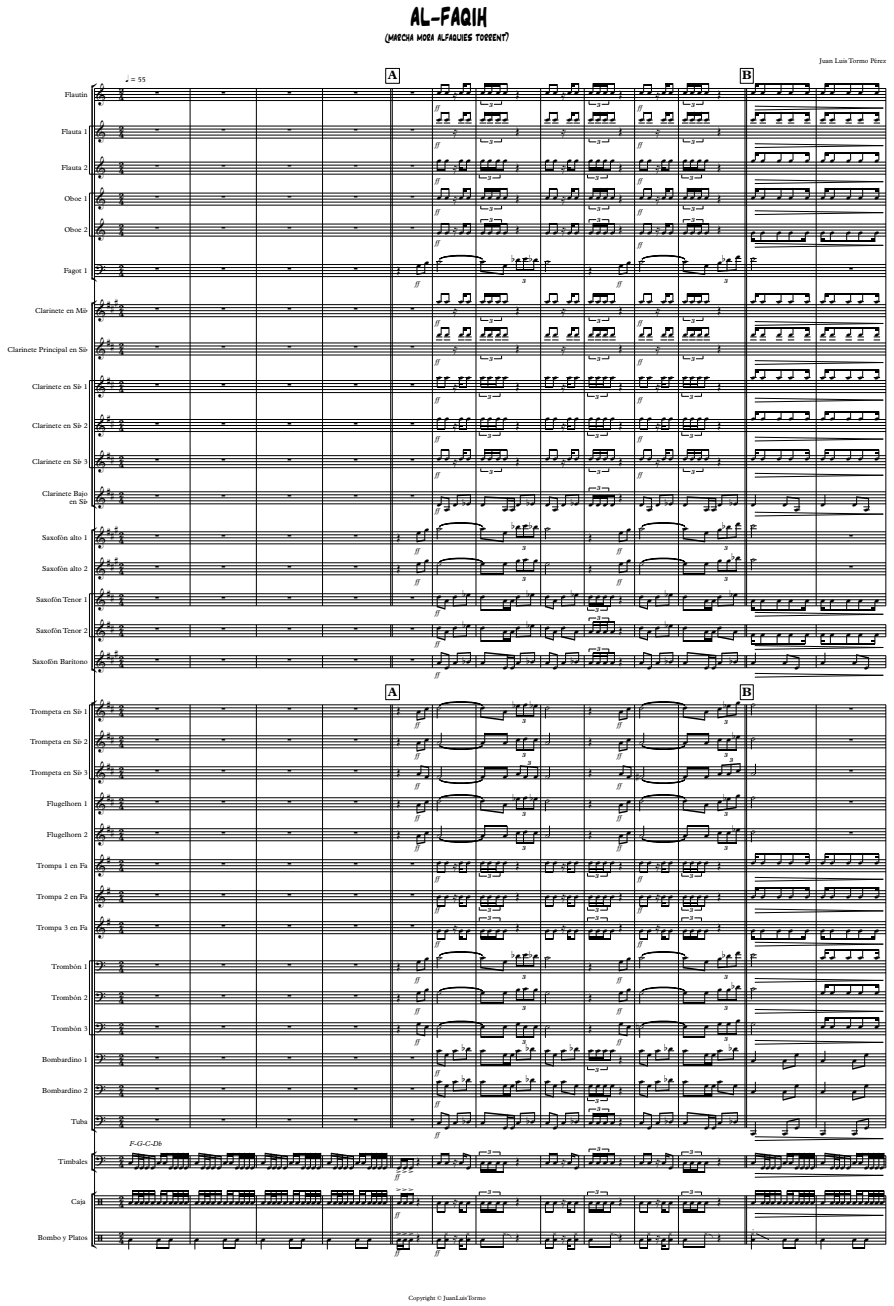
El més bonic d'aquesta composició és que, tot i la seua potència, també conté moments

melòdics i emotius que arriben al cor. Es nota que ha sigut pensada no només per a sonar bé al carrer, sinó per a fer sentir. Cada nota pareix contar una història: la de l'esforç, la il·lusió i la responsabilitat que implica representar tot un bàndol moro.

En definitiva, *Capitania Abbasíes* és una marxa que conjuga amb encert el respecte per la tradició amb l'estil personal del compositor. És elegant, seriosa, i alhora propera. Una obra que no sols acompanya un desfile, sinó que deixa empremta tant en qui l'escolta... com en qui la viu des de dins.

ALFAQUÍES

TÍTOL:
Al-Faqih

GÉNERE:
Marxa Mora

COMPOSITOR:
Juan Luis Tormo Pérez

ANY DE COMPOSICIÓ:
2020

DEDICADA A:
Comparsa mora Alfaquies de Torrent amb motiu de la seua capitania mora 2020
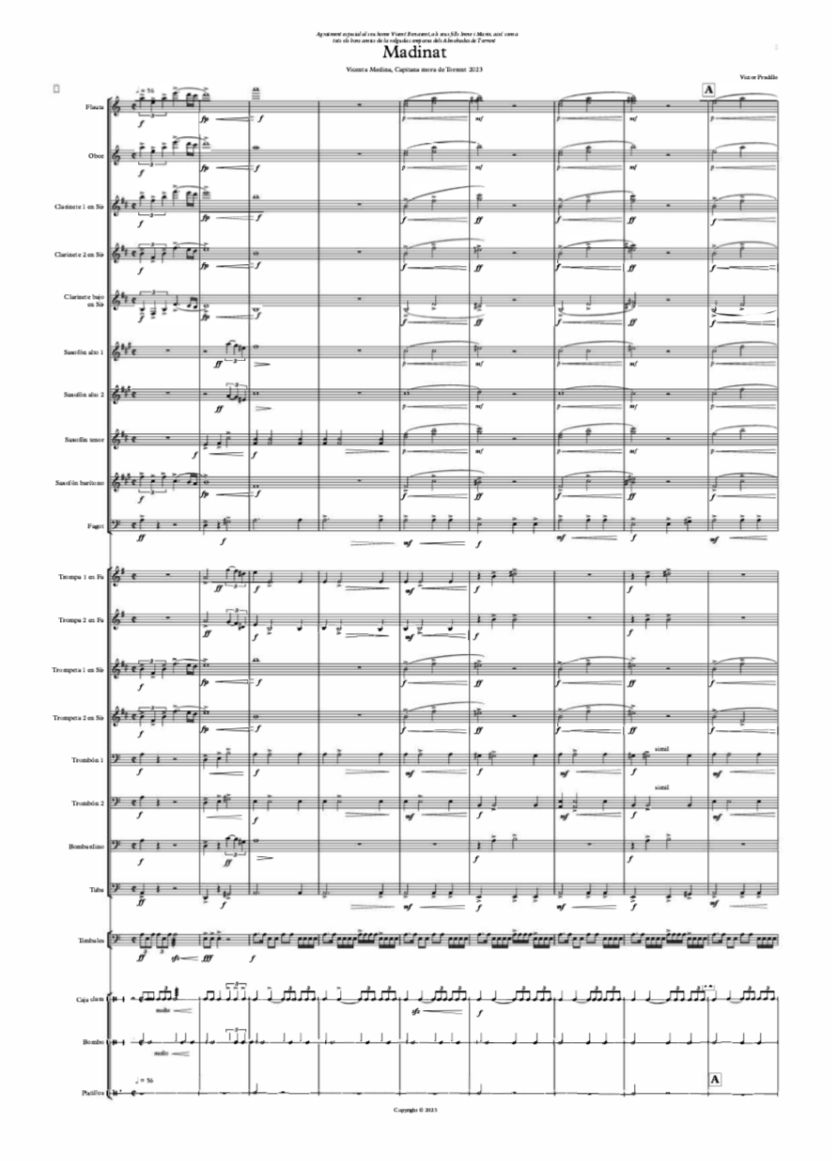
EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

Amb motiu de la capitania 2020-2022 de la comparsa de moros *alfaquíes*, en la qual es poden distingir les diverses fases que solen formar part d'una entrada mora. Conté tres temes diferents que pretenen descriure estes diferents etapes.

S'inicia amb una introducció que representa el començament de l'acte, la "*arrancá*", en el qual es pretén presentar la majestuositat de la seua capitania i la dels integrants de la seua comparsa. A continuació, s'exposen dos temes, melodies amb sabor oriental i predomini dels instruments de fusta en el primer motiu i amb major impacte dels de metall en el segon.

Seguidament, es mostra un xicotet canvi de ritme per a donar pas a l'últim dels temes presentat per la fusta finalitzant amb els metalls donant força a esta atractiva melodia.

MOROS I CRISTIANS
Sant Tomàs

ALMOHADES DE TORRENT

TÍTOL:
Madinat

GÉNERE:
Marxa Mora

COMPOSITOR:
Víctor Pradillo Vilanova

ANY DE COMPOSICIÓ:
2023

DEDICADA A:
Vicenta Medina
Capitana Mora 2023

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

Madinat ha sigut, probablement, la marxa més desafiadora que he compost fins ara. El seu procés creatiu es va concentrar en un espai molt reduït de temps: el marit de Vicen, Vicente Benavent, va contactar amb mi el maig de 2023, i al juny del mateix any ja s'estrenava la peça.

Aquesta obra té un profund significat simbòlic, ja que vaig voler fonamentar-ne l'estructura en el context històric de la dinastia almohade, que vaig estudiar prèviament per entendre el seu llegat i personalitat.
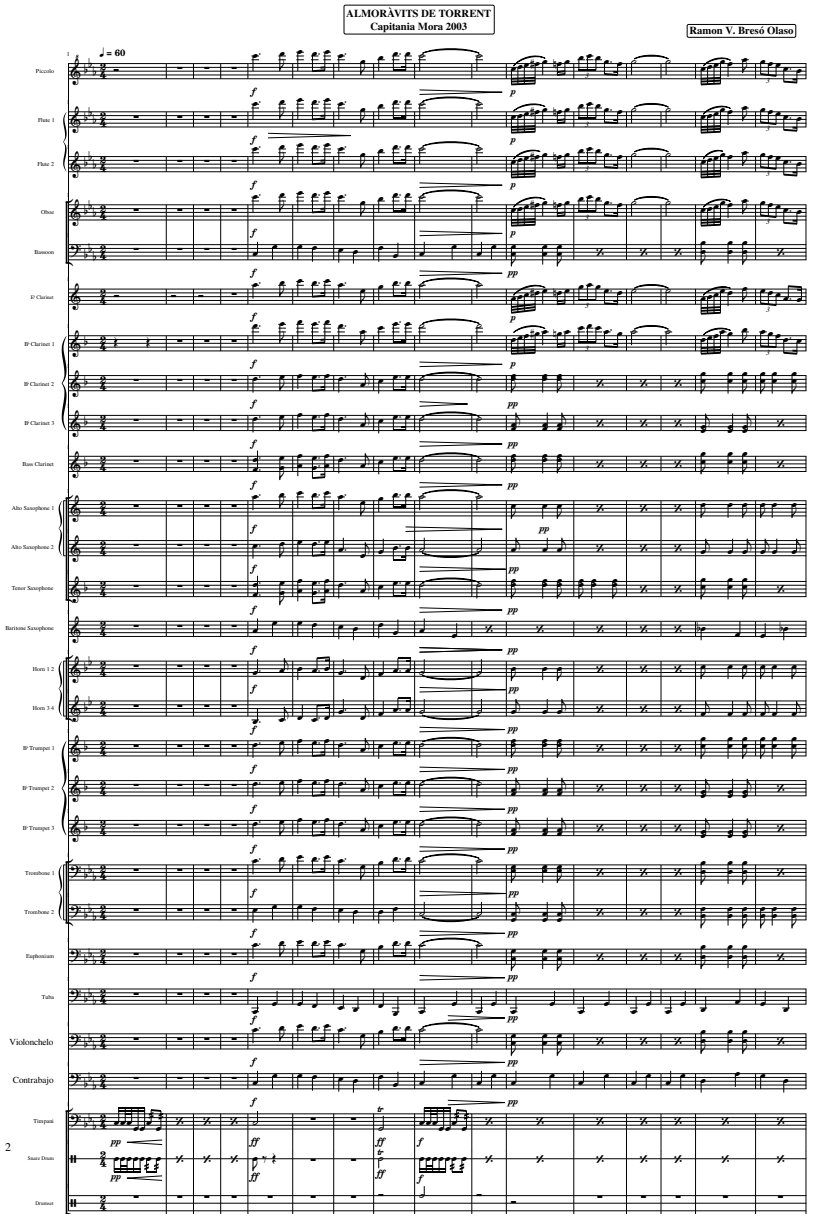
La introducció té una funció clara: alertar de l'inici de la marxa i anunciar, amb solemnitat, l'aparició de la capitana. A continuació, la primera secció al·ludix a l'arribada del poble almohade des del nord d'Àfrica, amb una melodia evocadora de paisatges desèrtics, com les dunes i les rutes caravaneres.

Històricament, els almohades van conquerir els seus predecessors, els omeies, per la força de les armes. Aquesta part del relat queda reflectida en l'enllaç cap al tema B, on una imitació de trets interpretada per trompetes i saxos alts simbolitza el conflicte bèl·lic.

Tot seguit, emergeix una melodia cantabile i grandiosa, que combina bellesa i solemnitat, acompanyada de contracants ornamentats. El tema B rendix homenatge al llegat artístic i arquitectònic que ens deixaren els almohades —la *Giralda* de Sevilla, l'Alcàsser—, i ho fa a través d'una melodia rica en adorns i ressons andalusins.

Amb tots aquests fonaments històrics de base, la idea era transmetre una marxa de desfilada que acompanyara a la imatge que a mi, la Filà m'evocava.

ALMORAVITS DE TORRENT

TÍTOL:
Almoràvits de Torrent

COMPOSITOR:
Ramón V. Bresó Olaso

GÈNERE:
Marxa Mora

ANY DE COMPOSICIÓ:
2003

DEDICADA A:
Comparsa Almoràvits de Torrent per la seua capitania 2003

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

La marxa mora *Almoràvits de Torrent* naix de l'orgull i de l'arrelament fester d'una comparsa que volia tindre una banda sonora pròpia. Encàrrec de la comparsa Almoràvits de Torrent al músic i compositor torrentí Ramón V. Bresó Olaso, esta peça és un exemple clar de com la música pot reflectir la identitat, l'esperit i l'estil d'una comparsa mora.

Des del primer compàs, la marxa transmet un aire envoltant i solemne, amb eixe punt de misteri i noblesa tan característic del gènere moro.

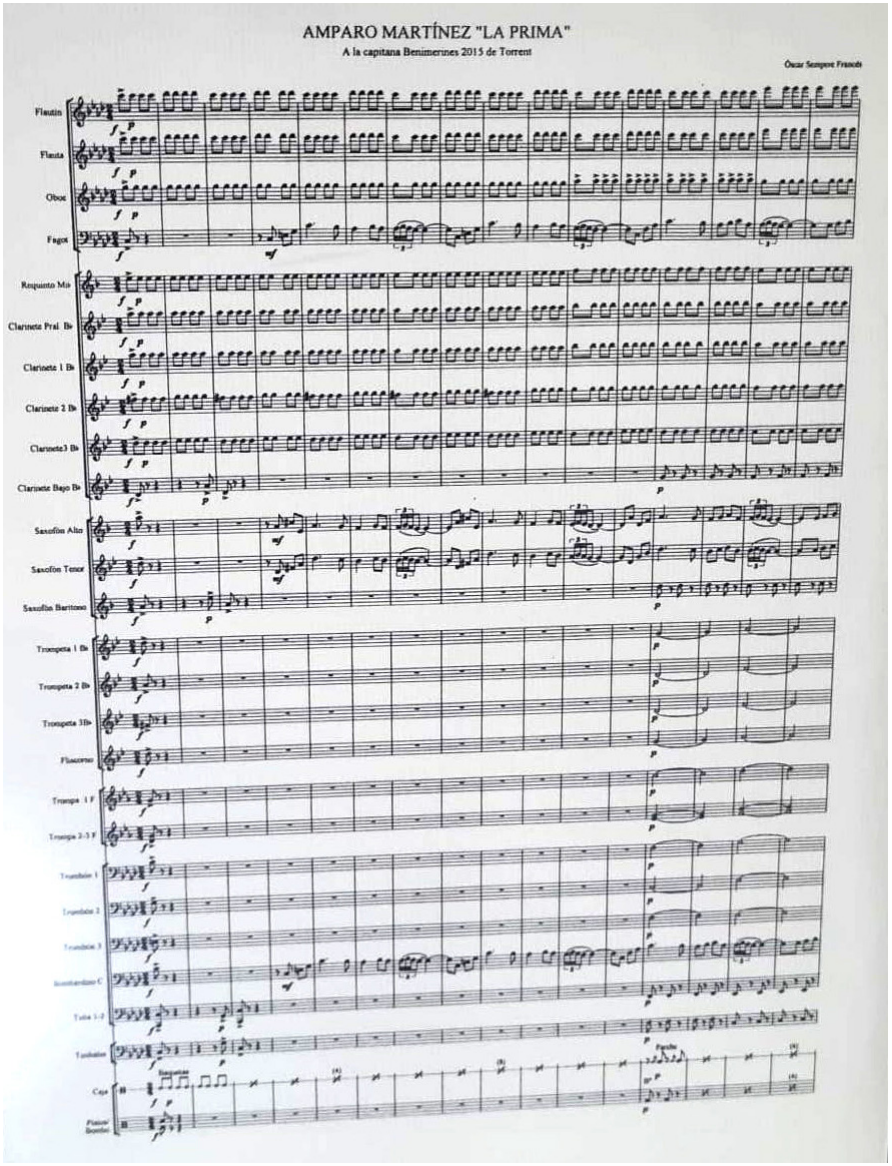
El ritme pausat, les melodies d'inspiració oriental i els girs harmònics curosament treballats transporten l'oient a l'ambient majestuós de les nits d'Al-Àndalus, evocant la força de les desfilades nocturnes i la majestuositat de les esquadres mores.

Ramón V. Bresó, profund coneixedor de la música torrentina i de la tradició de la

seua ciutat, va saber captar perfectament l'essència dels Almoràvits. La marxa combina moments de gran força sonora amb passatges melòdics més íntims i expressius, la qual cosa la convertix en una obra completa i rica en matisos. No és una marxa impersonal: és una composició feta a mida, amb un profund respecte cap a la comparsa que la va inspirar.

Almoràvits de Torrent és una marxa mora que honra la seua comparsa amb dignitat i bellesa, i alhora enriquix el repertori fester de la ciutat amb una obra que sona a orgull, a història i a passió per les festes.

BENIMERINES DE TORRENT

TÍTOL:
Amparo Martínez “La prima”

COMPOSITOR:
Óscar Sempere Francés

GÈNERE:
Pasdoble fester
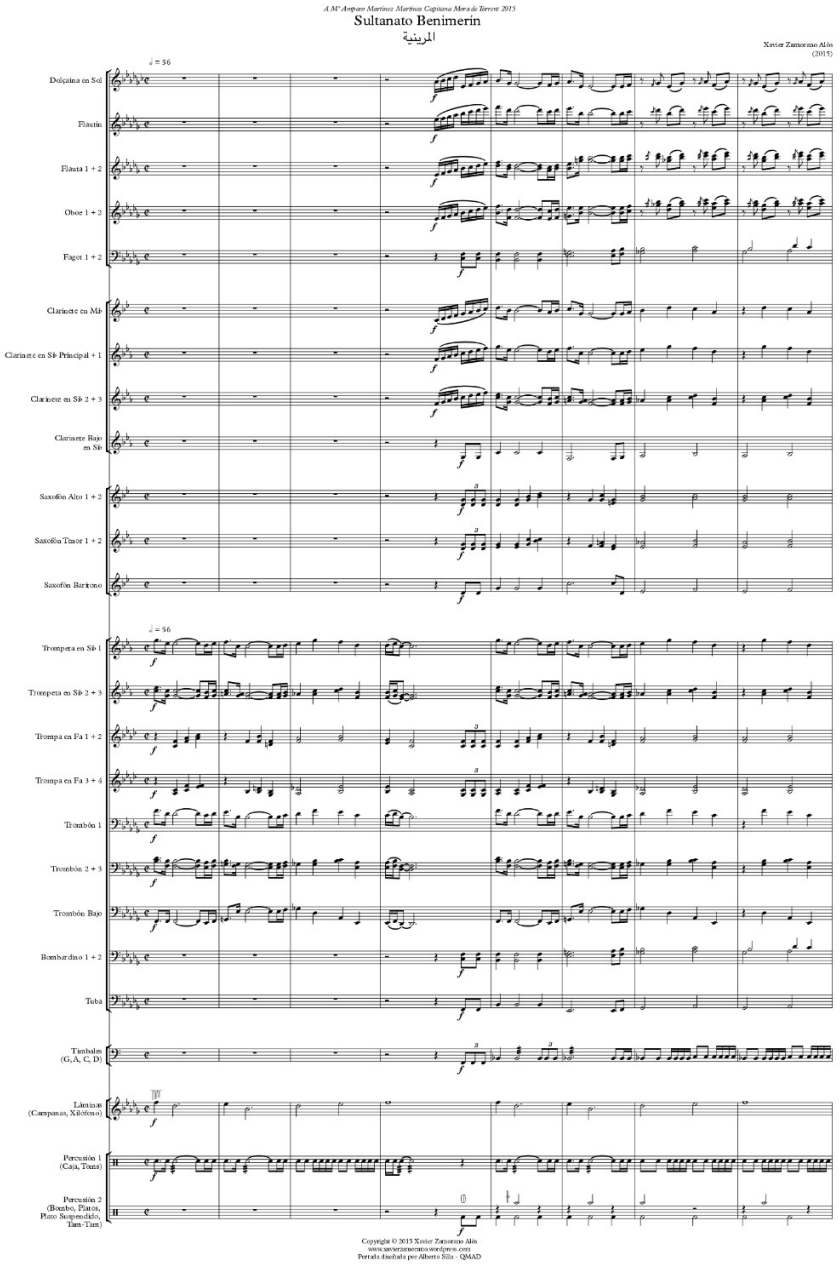
ANY DE COMPOSICIÓ:
2015

DEDICADA A:
La Comparsa Benimerines de Torrent. Amb motiu de la Capitania Mora de l’any 2015

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA
Pasdoble fester amb una estructura de pasodoble típic Valencià que en les seues melodies i ritmes alegres trobem diversió i alegria, qualitat que te la persona a qui va dedicada.

Este pasdoble és un regal dels amics de la Falla Plaça País Valencià de Picanya a la capitania de la Fila Benimerines de Torrent 2015, ostentada per la capitana Amparo Martínez Martínez més coneguda com la PRIMA.

ALMORAVICS

BENIMERINES DE TORRENT

TÍTOL:
Sultanato Benimerin

COMPOSITOR:
Xavier Zamorano Alòs

GÈNERE:
Pasdoble fester

ANY DE COMPOSICIÓ:
2015

DEDICADA A:
Amparo Martínez Martínez,
Capitana Mora 2015
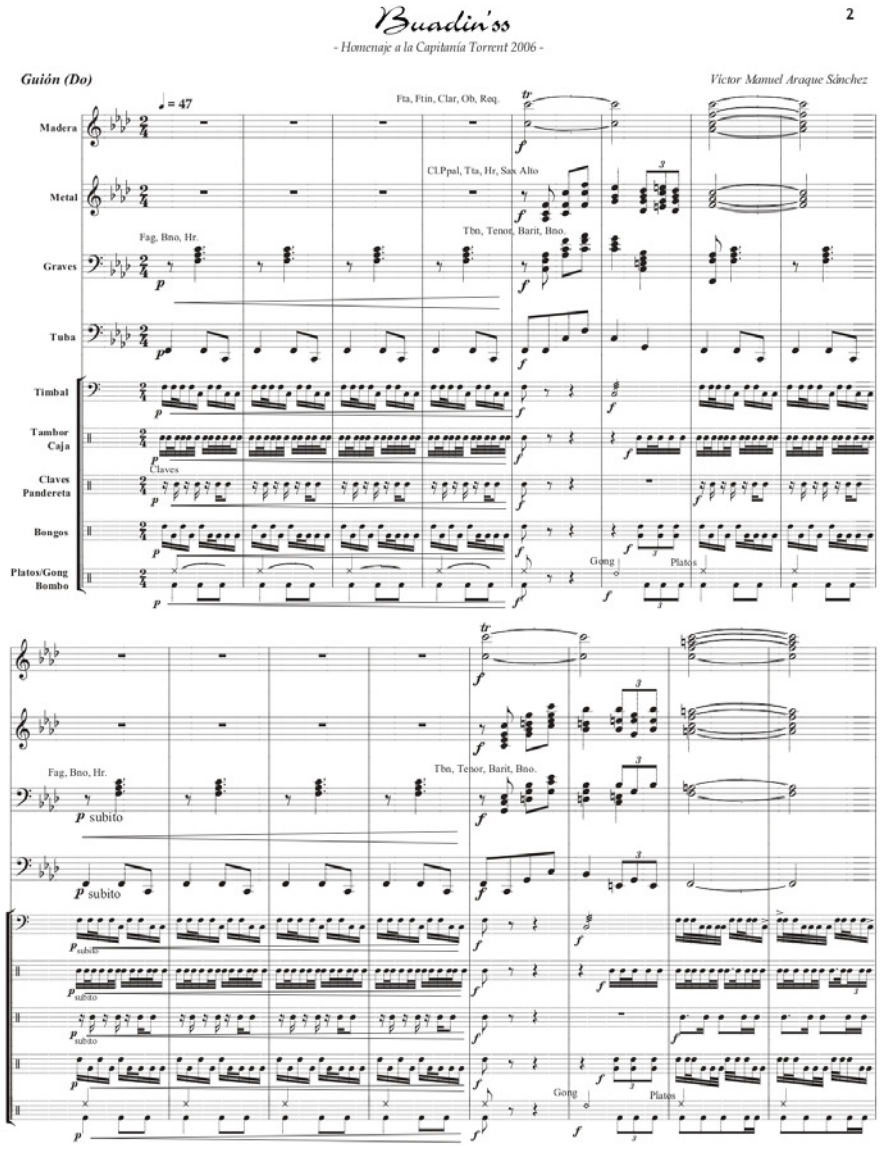
EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

És una obra rica en color, profundament connectada amb la tradició festiva llevantina, especialment en el marc de les marxes mores.

Combines tècniques d'escriptura simfònica contemporània, amb referències culturals models que generen un ambient exòtic i majestuós.

BUADIN'SS

TÍTOL:
Buadin'ss

COMPOSITOR:
Víctor Manuel Araque Sánchez

GÈNERE:
Marxa Mora

ANY DE COMPOSICIÓ:
2006

DEDICADA A:
Comparsa Buadin'ss, amb motiu de la Capitania Mora de l'any 2006

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

L'obra presenta una estructura clàssica de marxa mora, a l'estil d'altres composicions conegudes del gènere. Està formada principalment per tres seccions, amb una introducció inicial i una preparació extensa abans del trio.

La introducció consta de dos intervencions amb la rítmica habitual de la marxa mora, utilitzant timbales, gong i petita percussió *en crescendo*, i dona pas a unes crides dels metalls abans d'arribar a la primera secció. El primer tema, de caràcter melòdic i en piano, és interpretat pels instruments de vent-fusta, amb respostes intercalades de trompetes i trompes. Predominen els intervals característics de l'escala menor harmònica i els acords amb dissonàncies en els metalls.
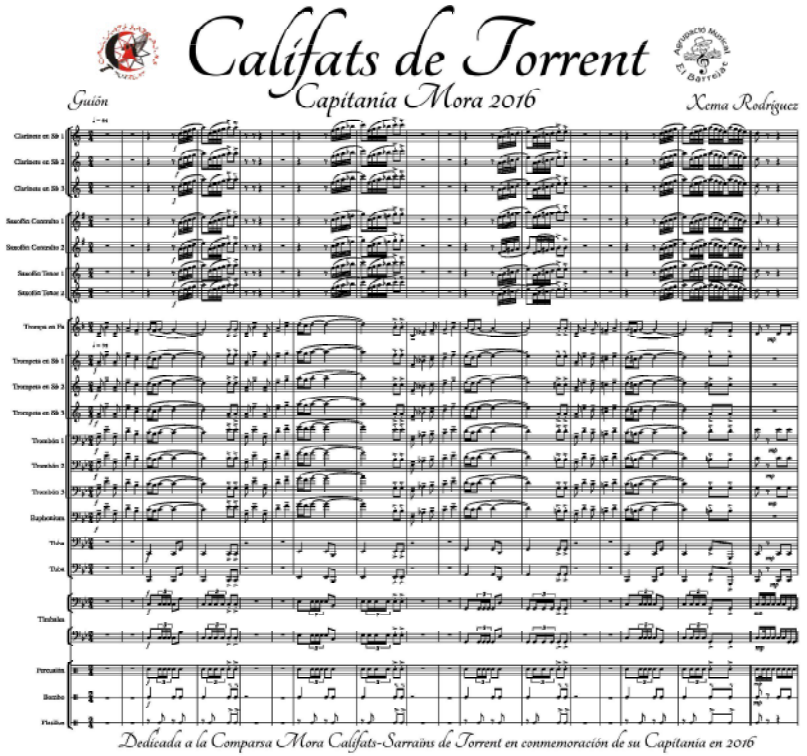
Este primer tema enllaça directament amb la segona secció, més enèrgica i brillant, protagonitzada per la potència del metall i pels arpegis ràpids i

escales dels instruments aguts. Augmenta la presència de percussió, s'introduïx el mode major i es genera un contrast evident amb la primera melodia.

Aquesta secció continua amb un llarg passatge melòdic de caràcter modal en què els instruments greus (bombardins, fagots, saxòfons i clarinets en registre greu) avancen en textura homofònica fins a l'entrada de les trompetes, que conduïxen la banda des del piano fins al fortissimo del trio o tercera secció final.

A l'estil de la segona part, el trio es presenta de manera triomfal i orgullosa en la tessitura aguda de la banda, tant en instruments de fusta com de metall. El contracant del trio queda a càrrec dels instruments greus, també amb un estil marcatto i marcial. La peça conclou amb una cadència trencada abans d'arribar al llarg acord final, acompanyat pel ritme marcant de la percussió.

CALIFATS SARRAÏNS DE TORRENT

TÍTOL:
Califats de Torrent

COMPOSITOR:
Xema Rodríguez

GÈNERE:
Marxa Mora

ANY DE COMPOSICIÓ:
2016

DEDICADA A:
Comparsa mora Califats-Sarraïns de Torrent amb motiu de la seua capitania mora 2016

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA
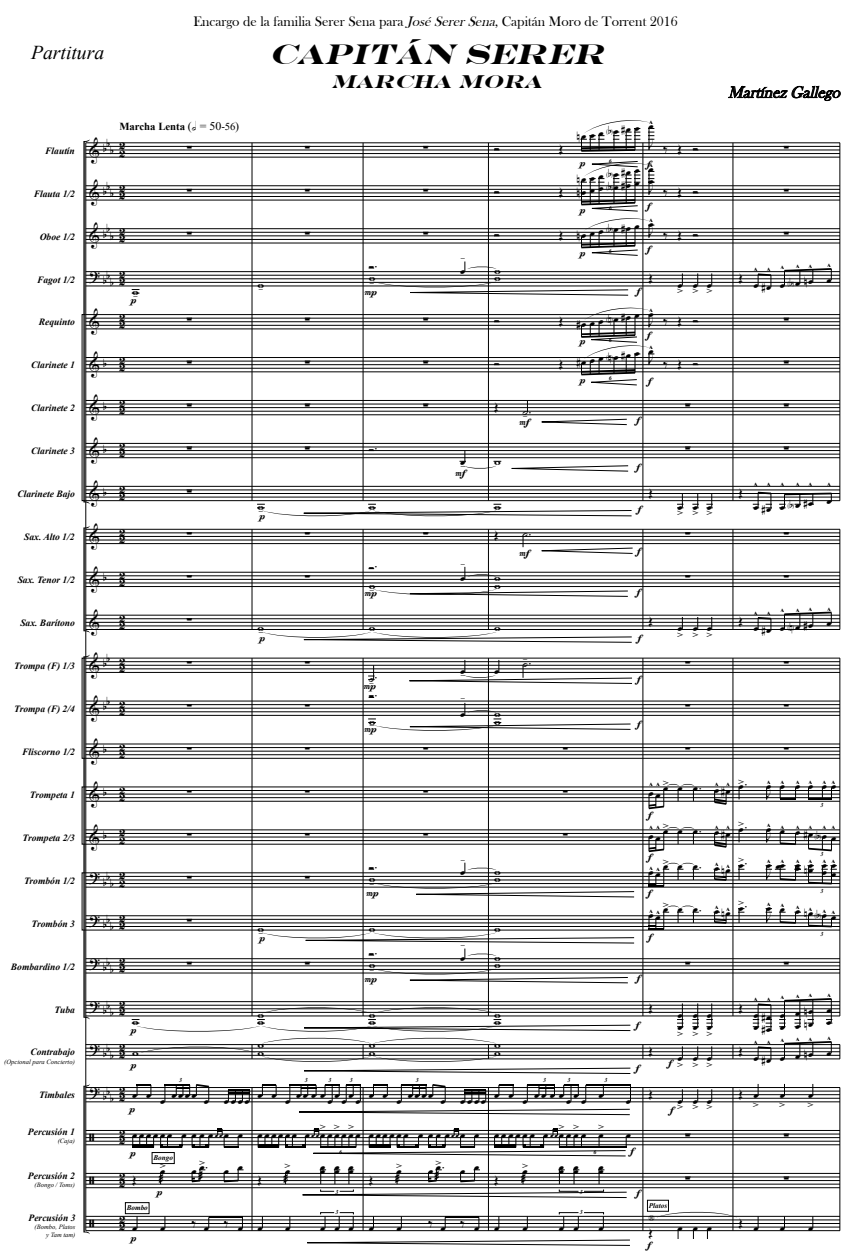
Califats de Torrent és una marxa mora composta el març de 2016 amb motiu de la Capitania Mora de Torrent d'aquell mateix any, exercida per la comparsa Califats-Sarraïns. L'obra presenta una estructura formal bàsica que inclou: introducció, melodia principal (que es repetix posteriorment amb contracant), fort central, trio amb repetició i contracant, tema final i una breu coda de tancament.

La composició compta amb dues versions diferenciades:

Una versió amb instrumentació completa per a banda simfònica, pensada per a ser interpretada en concert.

I una altra versió reduïda, amb instrumentació més senzilla, concebuda específicament per a l'execució en desfilades de carrer.

AINAFFLELOU

CALIFATS SARRAÏNS DE TORRENT

TÍTOL:
Capità Serer

COMPOSITOR:
Martínez Gallego

GÈNERE:
Marxa Mora

ANY DE COMPOSICIÓ:
2016

DEDICADA A:
José Serer Sena,
Capità moro 2016

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

La marxa mora "Capità Serer", un regal per al record.

L'any 2016 quedà gravat per sempre en la memòria de la comparsa Califats Sarraïns de Torrent, en proclamar com a primer Capità Moro de la seua història a José María Serer Sena. Un càrrec honorífic i carregat de simbolisme que va ser celebrat per la comparsa amb gran entusiasme i estima.

Amb motiu d'este nomenament tan especial, la família del Capità va voler sorprendre'l amb un regal únic i inoblidable: una marxa mora composta especialment per a ell. La peça, titulada "Capità Serer", és obra del reconegut compositor Fco. José Martínez Gallego, i va ser estrenada oficialment el diumenge 17 d'abril de 2016 a l'Auditori del Palau de les Arts Reina Sofia de València, durant el Concert Commemoratiu del Dia de la Música Valenciana. La interpretació va anar a càrrec de la Unión Musical *El Arte de Sinarcas*, guanyadora

del certamen de bandes de la Comunitat Valenciana.

L'estrena d'esta marxa va ser un moment molt emotiu, on el Capità va estar envoltat de familiars, amics i membres de la comparsa. Amb este gest, els seus éssers estimats li van oferir una peça musical que no sols du el seu nom, sinó que representa l'orgull, la passió i l'estima d'un poble per la seua festa i per les persones que la fan gran.

Amb "Capità Serer", la música festera suma una nova joia al seu repertori, i Torrent ret homenatge a un Capità que ja forma part de la seua història.

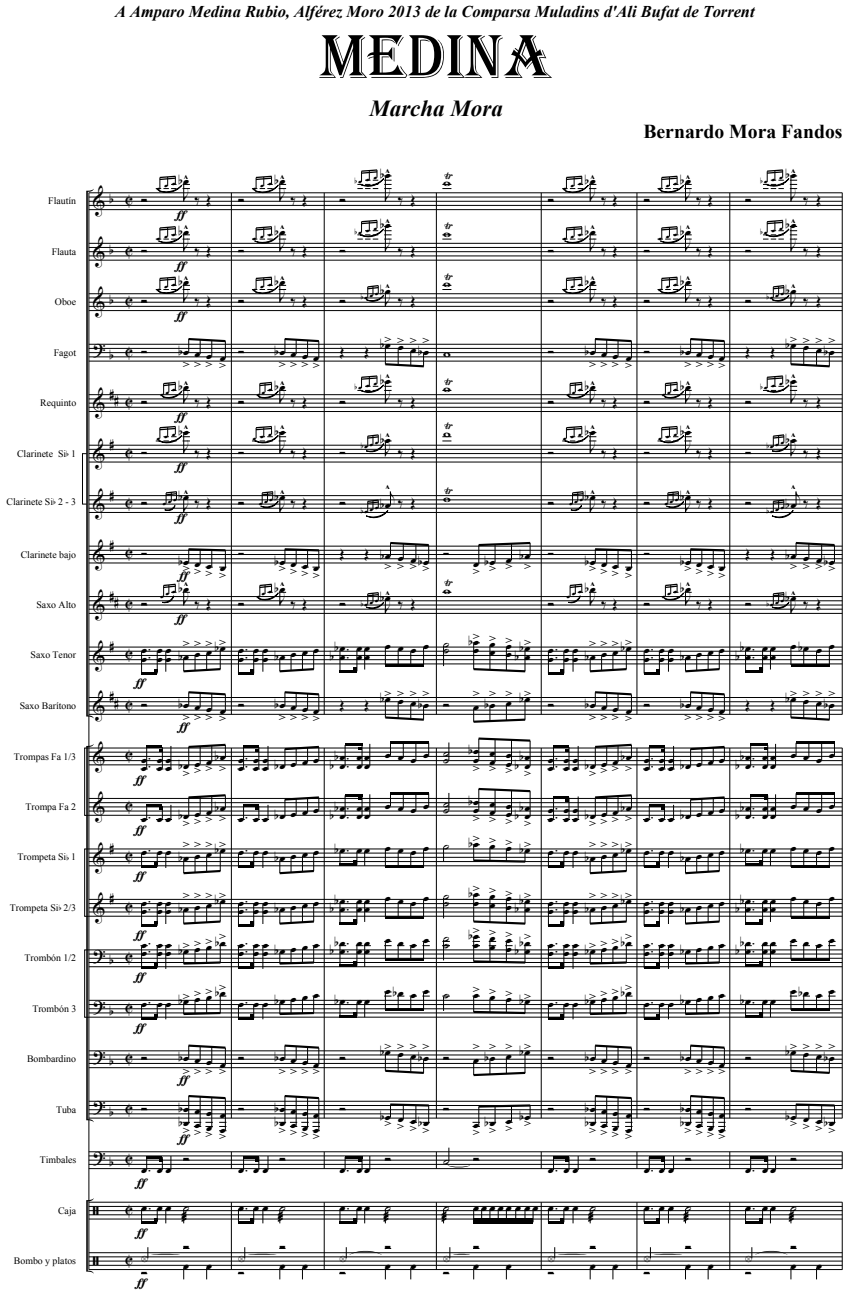
La peça dividida en 3 parts principals amb una típica entrada de percussió i metalls.

L'originalitat residix en la construcció de la 2a i 3a part. A la 2a imponent part central és utilitzat una manera menys típica d'este tipus de peces. En este cas, és la 2a manera de transposició limitada.

La 3a part està creada a partir d'un *leimotiv* de 8 compassos, al qual se la superposen tota mena de textures i contrapunts, per acabar en un poderós final.

MULADINS D'ALI-BUFAT MULEY DE TORRENT

TÍTOL:
Medina

COMPOSITOR:
Bernardo Mora Fandos

GÈNERE:
Marxa Mora

ANY DE COMPOSICIÓ:
2013

DEDICADA A:
Amparo Medina Rubio, Alferes Mora de les Festes de Moros i Cristians de Torrent 2013

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

La marxa mora Medina, composta l'any 2013 per Bernardo Mora Fandos, és una obra profundament simbòlica i emotiva. Va ser escrita com a homenatge a Amparo Medina Rubio, alferes mora en les Festes de Moros i Cristians de Torrent d'aquell mateix any. No és casual que la marxa porte per títol Medina: no sols evoca l'atmosfera de la cultura àrab, sinó que també fa un clar gest al cognom de la protagonista, entrellaçant història, identitat i música en una sola paraula.

Des dels primers compassos, Medina ens transporta a un paisatge sonor majestuós, on el ritme pausat i cerimonial es combina amb melodies de sabor oriental. Bernardo Mora construïx una marxa plena de matisos: força, bellesa i solemnitat s'entrellacen per vestir amb música un càrrec tan representatiu com el d'alferes.

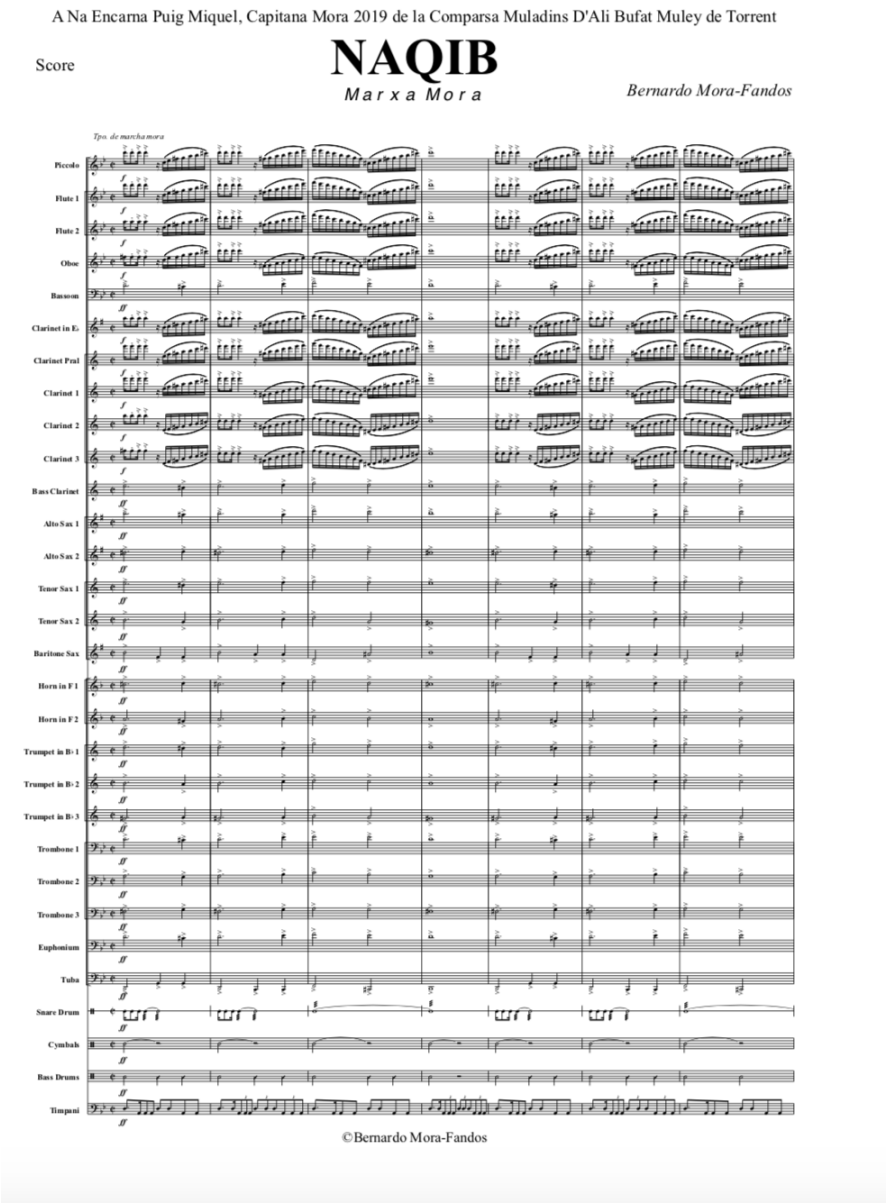
La peça destaca per la seua instrumentació acurada, amb un paper protagonista de

la percussió i dels metalls, que donen cos i caràcter al conjunt. Les melodies, d'aire evocador i envoltant, no només acompanyen un acte o un desfile: conten una història. La història d'una dona compromesa amb la festa, que va viure intensament el seu any com a alferes i que va deixar una empremta inesborrable en la seua comparsa i en tot el món fester de Torrent.

Medina no és només una composició per ser interpretada; és una marxa per ser sentida. Té aquell equilibri entre emoció i elegància, entre el recolliment íntim i la projecció escènica. En ella es percep l'estima i l'admiració cap a la persona a qui està dedicada.

En definitiva, Medina és un exemple clar de com la música pot immortalitzar moments, persones i emocions. Una marxa que, com el seu nom, ja forma part de la història festera de la ciutat.

MULADINS D'ALI-BUFAT MULEY DE TORRENT

TÍTOL:
Naqib

COMPOSITOR:
Bernardo Mora Fandos

GÈNERE:
Marxa Mora

ANY DE COMPOSICIÓ:
2019

DEDICADA A:
Encarna Puig Miquel, Capitana Mora de les Festes de Moros i Cristians de Torrent 2019

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

La marxa mora *Naqib*, composta per Bernardo Mora Fandos l'any 2019, és una obra carregada d'emoció i significat. Naix com a homenatge a la seua estimada amiga Encarna Puig Miquel, que aquell mateix any va ostentar el càrrec de Capitana Mora en les Festes de Moros i Cristians de Torrent. El títol, *Naqib*, fa referència a un líder o portaveu dins de les antigues jerarquies àrabs, reforçant així el simbolisme del càrrec que Encarna va representar amb elegància i determinació.

Des del primer moment, la marxa establix el seu caràcter amb una introducció decidida, que actua com a eix vertebrador entre les diferents seccions de l'obra. Este inici servix com a columna estructural sobre la qual es desenvolupen els diversos temes, dotant la peça d'una construcció clara i coherent.

En la primera secció escoltem dues idees principals: un primer tema protagonitzat pels

instruments de vent fusta, amb un aire melòdic i subtilment evocador, seguit d'un segon tema en fort, enèrgic i vibrant, on la instrumentació pren cos i solemnitat, representant el caràcter ferm i entusiasta de la capitana.
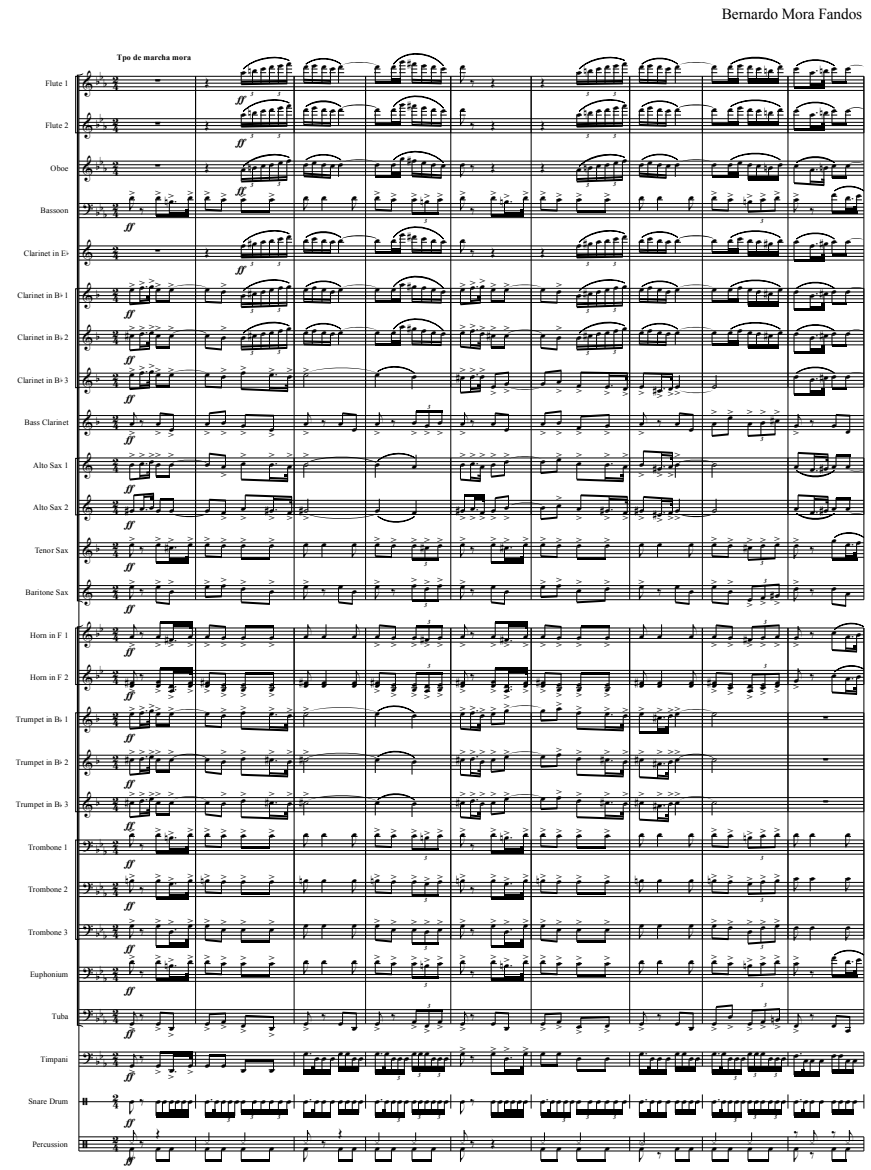
La segona secció, o trio, dona pas a un moment més íntim i expressiu. Hi apareix una melodia carregada d'emoció i lirisme, pensada per a reflectir la part més humana i pròxima d'Encarna, el seu compromís amb la festa i la seua sensibilitat personal. Este tema es reprén en el gran fort final, ara acompanyat per un contracant complementari que l'enriquix i li dona un impuls sonor emocionant, ideal tant per a acompanyar l'esquadra en desfilada com per a una interpretació en concert.

Naqib no és només una marxa equilibrada musicalment, sinó també una mostra del vincle afectiu entre compositor i homenatjada. Encarna és, sens dubte, la protagonista de la peça: la marxa la representa en totes les seues facetes, des de la líder festera fins a l'amiga pròxima, des de la figura pública fins a la dona entusiasta que tantes persones coneixen i estimen a Torrent.

En definitiva, *Naqib* és una marxa mora amb nom propi i ànima festera.

MULADINS D'ALI-BUFAT MULEY DE TORRENT

TÍTOL:
Amira

COMPOSITOR:
Bernardo Mora Fandos

GÈNERE:
Marxa mora

ANY DE COMPOSICIÓ:
2024

DEDICADA A:
Lucia Mora Molina, Musa de la Música de la Unió Musical de Torrent 2024-2025

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

Amira no és simplement una marxa mora. És una part de mi. És música escrita amb el cor, dedicada a una persona que ho ompli tot: la meua filla, Lucia. Quan vaig saber que seria proclamada Musa de la Música de la Unió Musical de Torrent per al curs 2024-2025, també vaig saber que havia de regalar-li alguna cosa molt especial, alguna cosa que parlara per mi sense necessitat de paraules.

Així va nàixer *Amira*, que en àrab significa princesa, com jo l'he vista des de sempre.
Volia que la marxa tinguera força, presència, elegància... però sobretot, que portara la seua essència. Per això comença amb una introducció enèrgica i rítmica, que capta l'atenció i marca caràcter. En la primera secció apareixen dos temes que contrasten, però es complementen: un mes expressiu i oriental, ple de color i emoció, amb crides de trompetes que simbolitzen la identitat valenciana de Lucia i el seu amor per les tradicions; i

un altre més decidit i poderós, amb el metall al capdavant, que evoca la determinació i l'alegria amb què viu la música i la festa.

La part que més m'emociona —i que més em representa com a pare— és el trio o segona secció.
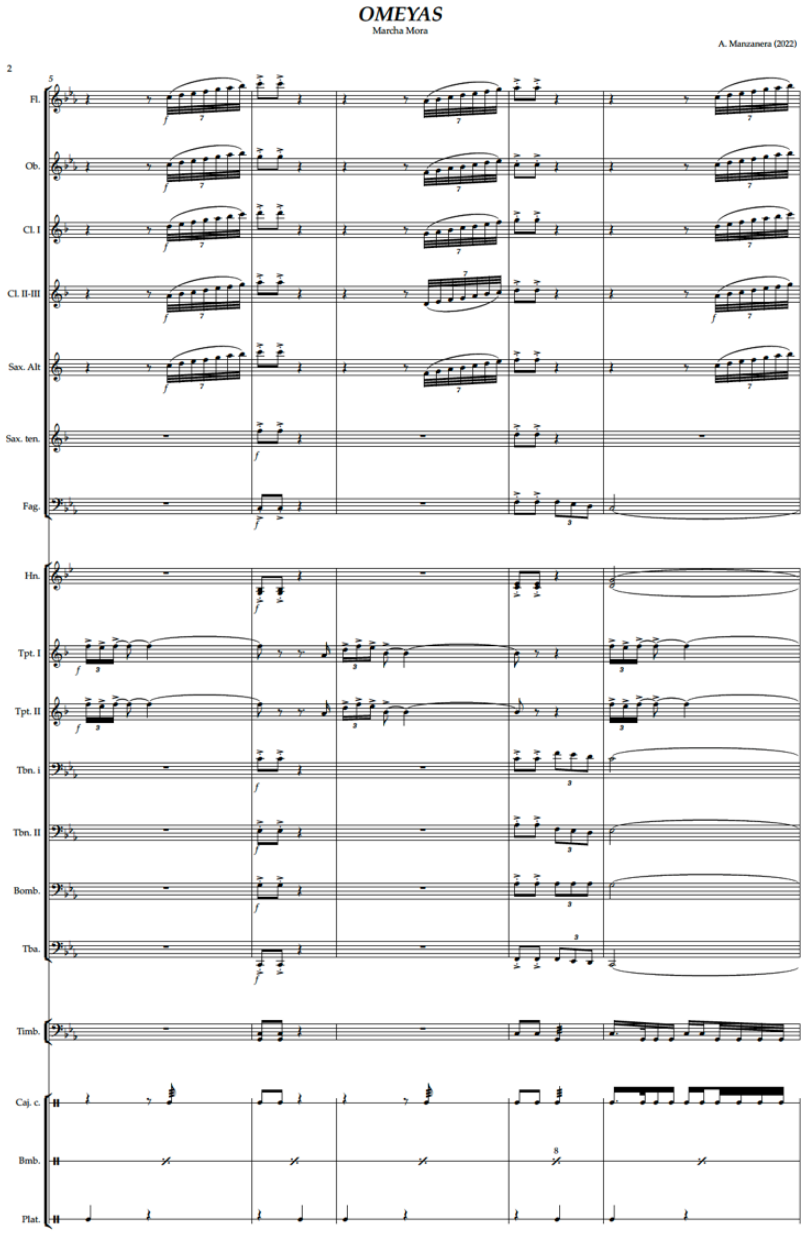
Hi apareix un tema molt melòdic, suau i brillant, quasi com una carícia feta música.

Està acompanyat de contracants delicats que abracen la melodia principal, com una família que acompanya la seua musa en cada pas. Esta secció es repeteix en un gran fortíssim final, on tota la banda s'uneix per elevar la música amb orgull. Va ser pensada així perquè el públic, en escoltar-la, sentira l'emoció amb què Lucia va pujar a l'escenari durant la seua exaltació, i que eixa emoció quedara ressonant.

El 29 de setembre de 2024, quan *Amira* va sonar per primera vegada a l'Auditori de Torrent, mentre Lucia era exaltada com a Musa de la Música, va ser un dels moments més intensos de la meua vida. Veure-la allí, somrient i emocionada, envoltada de la seua gent i embolcallada per la música que vaig escriure per a ella, va ser un somni fet realitat.

Esta marxa mora no és només un homenatge a la meua filla. És també un agraïment a la Unió Musical de Torrent, a la festa, a la música que unix generacions, famílies i emocions. *Amira* quedarà per sempre com a testimoni d'un any inoblidable i de l'amor que un pare pot bolcar en una partitura.

OMEYAS

TÍTOL:
Omeyas

AUTOR:
Alejandro José Manzanera Martínez

GÈNERE:
Marxa Mora

DATA DE COMPOSICIÓ:
2022

DEDICAT A:
Comparsa Omeyas i en especial en memòria de Carmen Ferrandis Marti

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

L'obra naix com un encàrrec personal d'Isidro Martínez, amic d'infantesa d'Adolfo Ramírez, qui va ser professor de direcció d'orquestra al Conservatori Superior de Música de València i mestre del compositor d'aquesta marxa. Isidro i la seua dona desitjaven que la seua comparsa tinguera una marxa pròpia, i tot i que no era any de capitania, van demanar consell a Adolfo. Aquest els va recomanar que contactaren amb un dels seus alumnes, també estudiant de composició.

Després d'una primera reunió, el procés creatiu comença l'any 2020. Aquesta és la primera obra de música festera escrita per l'autor, qui es va documentar escoltant i analitzant els elements característics de les marxes mores que omplin de so els nostres carrers durant les festes. L'objectiu era captar l'essència del que Isidro i Carmen tenien al cap.
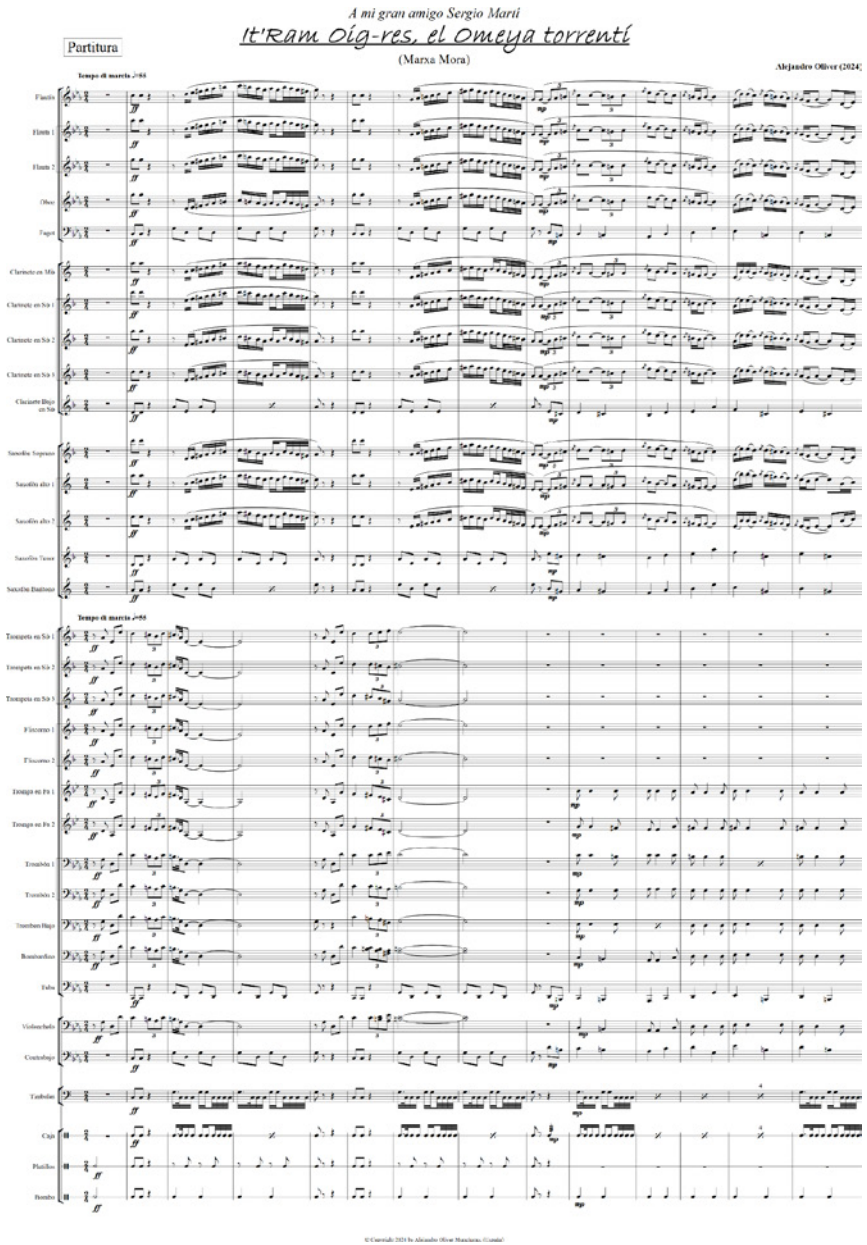
La marxa comença amb unes crides dels metalls intercalades amb intervencions

dels instruments de vent fusta. Es tracta d'una marxa amb un caràcter bèl·lic, però sense arribar a l'èpica. La línia melòdica utilitza recursos com el cromatisme, les notes guia, la segona augmentada i el mode frigi, elements habituals en el llenguatge de les marxes mores, però amb un toc personal: una melodia lírica, quasi malenconiosa.

A partir d'aquesta introducció i desenvolupant el motiu inicial de les crides, es dona pas a una segona secció amb un nou tema en mode major. Tot i això, aquesta nova melodia manté una clara connexió amb la primera gràcies a les modulacions al menor homònim i a l'ús de mixtures.

La marxa conclou superposant ambdues melodies, en un gest simbòlic que pretén unir la música festera amb la música acadèmica, àmbit en què l'autor desenvolupa habitualment la seua tasca com a professor, i on ja havia escrit peces pedagògiques i arranjaments per a banda i orquestra.

OMEYAS

TÍTOL:
It'Ram Oig-res, l'Omeya torrentí

GÉNERE:
Marxa Mora

AUTOR:
Alejandro Oliver Muncharaz

DATA DE COMPOSICIÓ:
2024

DEDICADA A:
Sergio Martí, Capità Moro 2013
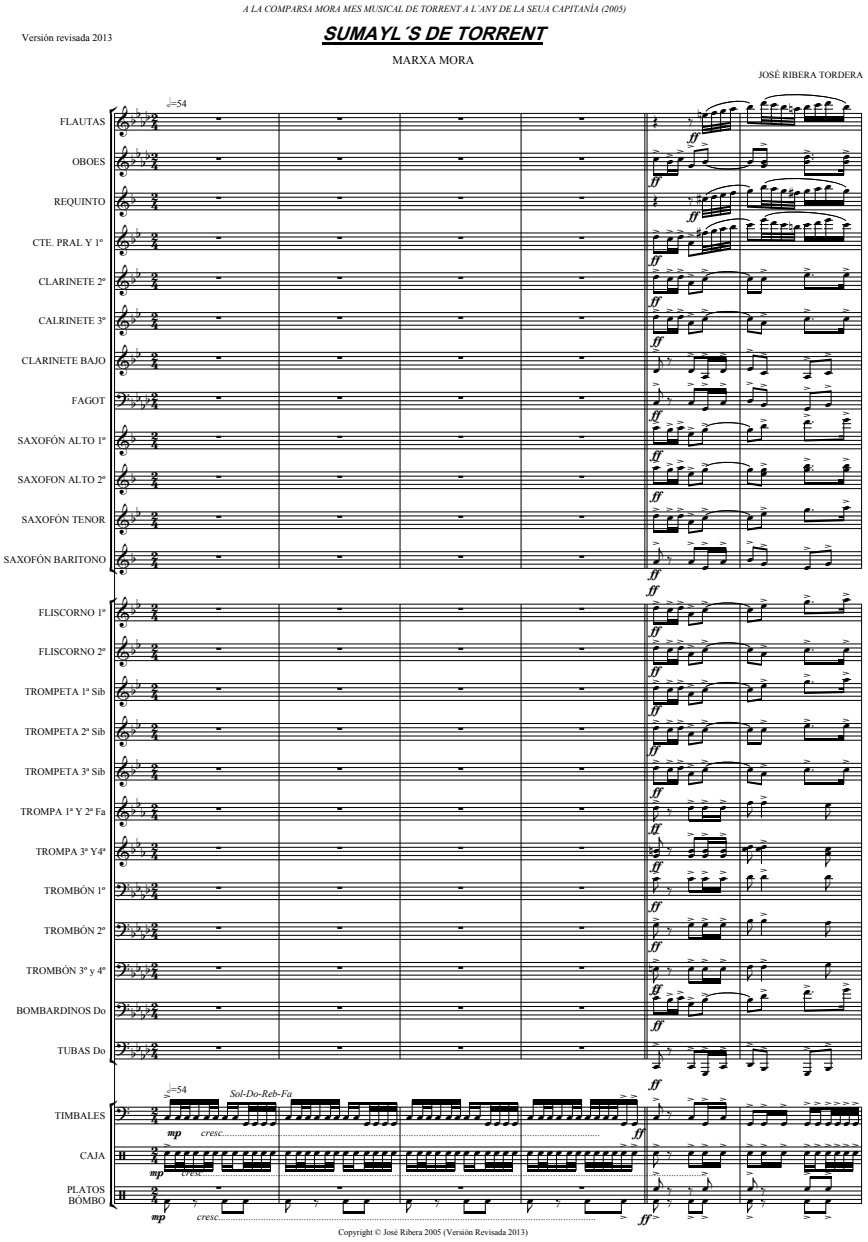
EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

Aquesta marxa mora és un regal que li oferix el compositor a Sergio Marti, perquè a més de ser el president de la Comparsa en aquest any 2024, també és company de treball en l'empresa en què treballen els dos i un molt bon amic. La peça és una marxa mora amb molta frescor, molt tradicional amb temes emotius i èpics.

SUMAYL'S DE TORRENT

TÍTOL:
Sumayl's de Torrent

GÈNERE:
Marxa Mora

COMPOSITOR:
José Ribera Tordera

ANY DE COMPOSICIÓ:
2005

DEDICADA A:
Comparsa Mora Sumayl's de Torrent amb motiu de la seua capitania mora 2005

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

La marxa mora "Sumayl's de Torrent", escrita l'any 2005 pel compositor torrentí José Ribera Tordera, va ser composta com a homenatge a la comparsa Sumayl's, que aquell any ostentava amb orgull la *Capitania Mora* en les Festes de Moros i Cristians de Torrent.

No es tracta d'una obra qualsevol: en ella conflueixen el caràcter solemne de la música mora, l'esperit fester d'una comparsa amb identitat pròpia i, sobretot, l'afecte profund del compositor cap a aquest grup, del qual formen part grans amics i excel·lents músics de la Unió Musical de Torrent amb qui ha compartit moltes vivències dins i fora de l'àmbit musical.

La marxa es caracteritza per un estil elegant i sobri, amb una introducció poderosa que dona pas a temes d'inspiració clarament oriental, on la melodia flueix de manera envoltant i misteriosa.
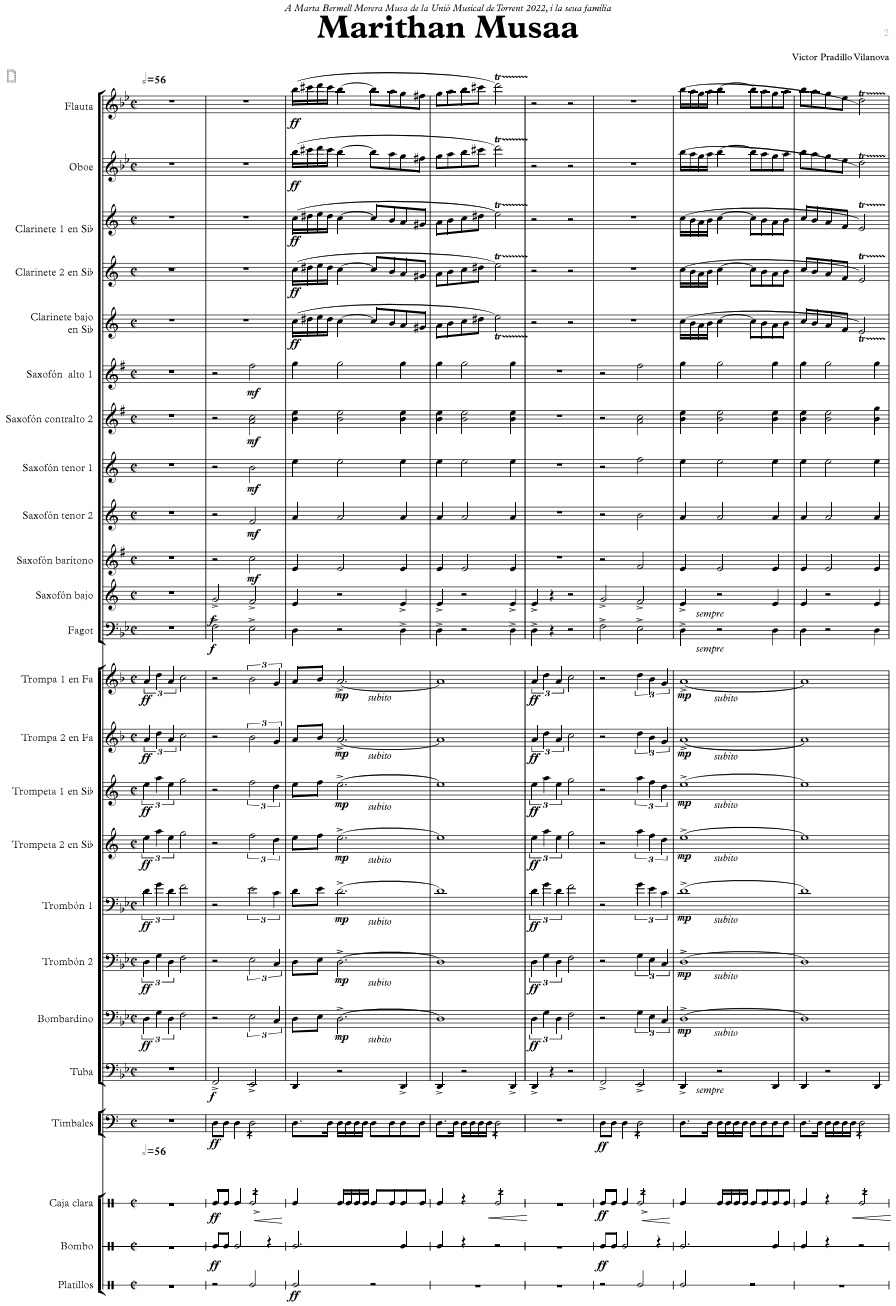
L'escriptura rítmica, pròpia de l'estil de Ribera, aporta dinamisme sense perdre l'aire majestuós que defineix el pas

mora. L'ús de timbres foscos i frases ascendents transmet força, però també noblesa i orgull, en sintonia amb el paper que representaven els Sumayl's durant el seu any de capitania.

En la secció central o trio, la melodia es torna més íntima i expressiva, evocant el vincle emocional entre el compositor i la comparsa. Aquesta complicitat, aquest sentiment de pertinença encara que siga des de fora, es converteix en música en aquesta secció tant lírica com sincera.

"Sumayl's de Torrent" és, per tant, una marxa que transcendeix l'encàrrec fester per a convertir-se en un regal personal. Una mostra d'admiració i d'afecte d'un compositor cap a qui no sols considera referents festers, sinó també companys de camí i de música. És una peça que, amb el pas del temps, continua sonant amb la mateixa força i emoció amb què va ser concebuda.

SUMAYL'S DE TORRENT

TÍTOL:
Marithan Musaa

COMPOSITOR:
Víctor Pradillo Vilanova

GÈNERE:
Marxa Mora

ANY DE COMPOSICIÓ:
2022

DEDICADA A:
Marta Bermell Morera, Musa de la Unió Musical de Torrent 2022-2023

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

Marta Bermell, filla dels meus amics Pablo Bermell i Ascensión Morera, i germana de Pau Bermell, era la propera Musa de la Unió Musical de Torrent, societat a la qual pertany. Malauradament, el juliol anterior, va faltar el nostre amic i company de societat José Ribera Tordera, a qui els pares de Marta li havien encarregat una marxa mora per a ella. Sense que la família ho sabera, durant la setmana de festes, el meu germà Pablo i la seua dona, Vero —que són cosins seus— em proposaren si podria fer-li alguna composició. Una vegada més, la meua resposta va ser: "sense compromís"; si em sorgia alguna cosa, ho faria encantat. El repte era tindre-la acabada a principis de setembre, ja que Marta representava la Musa del 50é aniversari de la banda.

Així doncs, durant el mes d'agost em vaig dedicar a compondre esta peça, amb una estructura senzilla i clàssica: introducció, tema A, tema A',

enllaç amb modulació a mode major, tema B, variacions B' i B'', i final.

La marxa comença en sol menor amb una crida de metalls que pretén anunciar l'arribada de la Musa, a la qual respon una major quantitat d'instruments, com si representaren la seua família musical. La intenció era conjugar originalitat i bellesa, ja que es tractava d'un regal molt especial per a algú que, a més de ser músic, tenia clar que el millor obsequi era una composició com esta.

En el tema A, la corda greu inicia una melodia en mode menor harmònic, combinada amb tresets, que aporta un caràcter oriental i elegant, molt adequat per a la comparsa Sumayl's. En la resposta, les fustes introduïxen contracants que reforcen esta atmosfera oriental.

Després d'un enllaç que reprén la melodia inicial, es modula a la dominant en mode menor. En re menor, comença una melodia més calmada, que va creixent fins a desembocar en un gran final.

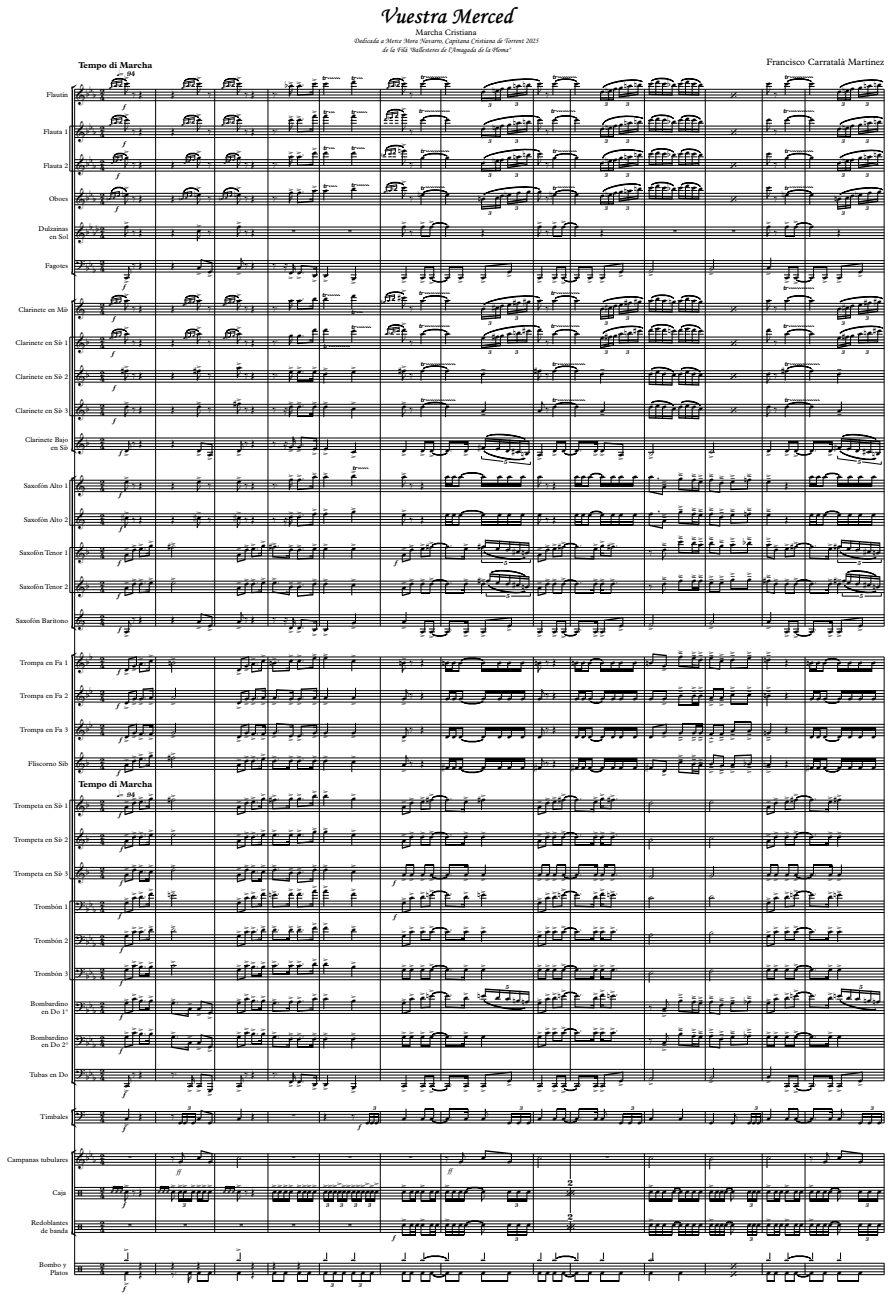
La segona secció arranca amb un ritme melòdic de tresets interpretat per les fustes, que es repetix fins a tres vegades a manera de salmodia, i que rep la resposta inicial de les trompetes. En la primera repetició, les trompetes entonen una nova melodia, que en la segona s'enriquix amb un contracant de trombons. Esta secció pretén construir un mosaic sonor, amb tres melodies superposades i una repetició rítmica constant, tot generant una sensació d'himne dedicat a una Musa.

Encara que està pensada per a ser interpretada, per una banda completa, es va adaptar per a formacions reduïdes i així poder desfilar per carrer amb menys músics.

FILAES CRISTIANES

FILÀ DE LES D. DELS BALLESTERS DE L'AMAGADA DE LA PLOMA

TÍTOL:
Vuestra merced

GÈNERE:
Marxa Cristiana

AUTOR:
Francisco Carratalá Martínez

DEDICADA A:
Merce Mora Navarro,
Capitana mora 2025

ANY DE COMPOSICIÓ:
2025

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

Dedicada a la Capitana Cristiana de la Festa de Moros i Cristians Torrent 2025, Merce Mora Navarro, component de la filà "Ballesteres de l'Amagada de la Ploma". El títol és un joc de paraules entre l'antic tractament de cortesia i el mateix nom de l'homenatjada, Merce.

La marxa, composta amb estètica de banda sonora, tracta de reflectir amb els seus diferents temes l'ostentació i la importància del capità/na cristià, servint d'ambientació a una imaginària batalla èpica contra el bàndol contrari, el moro.

La Introducció és moguda, agitada i de caràcter brillant. És la recepció a la Capitana Cristiana que ha de liderar la batalla.

El primer tema, tranquil i èpic, ambienta musicalment el trasllat de tropes cap al punt de la batalla.

Segueix una transició musical que simbolitza la preparació per a la batalla que s'acosta.

El segon tema principal és ja la mateixa batalla. És intens, mogut, molt rítmic i carregat d'heroïcitat.

Després d'un breu interludi de percussió, apareix el tercer tema.

Ha acabat la batalla amb victòria. És un tema tranquil, quasi religiós al principi, amb intervenció de la veu humana en un estil pròxim al gregorià, per a reforçar l'ambient cristià. Molt èpic. Sobre este tema repetit se superposa una dolçaina en "solo".
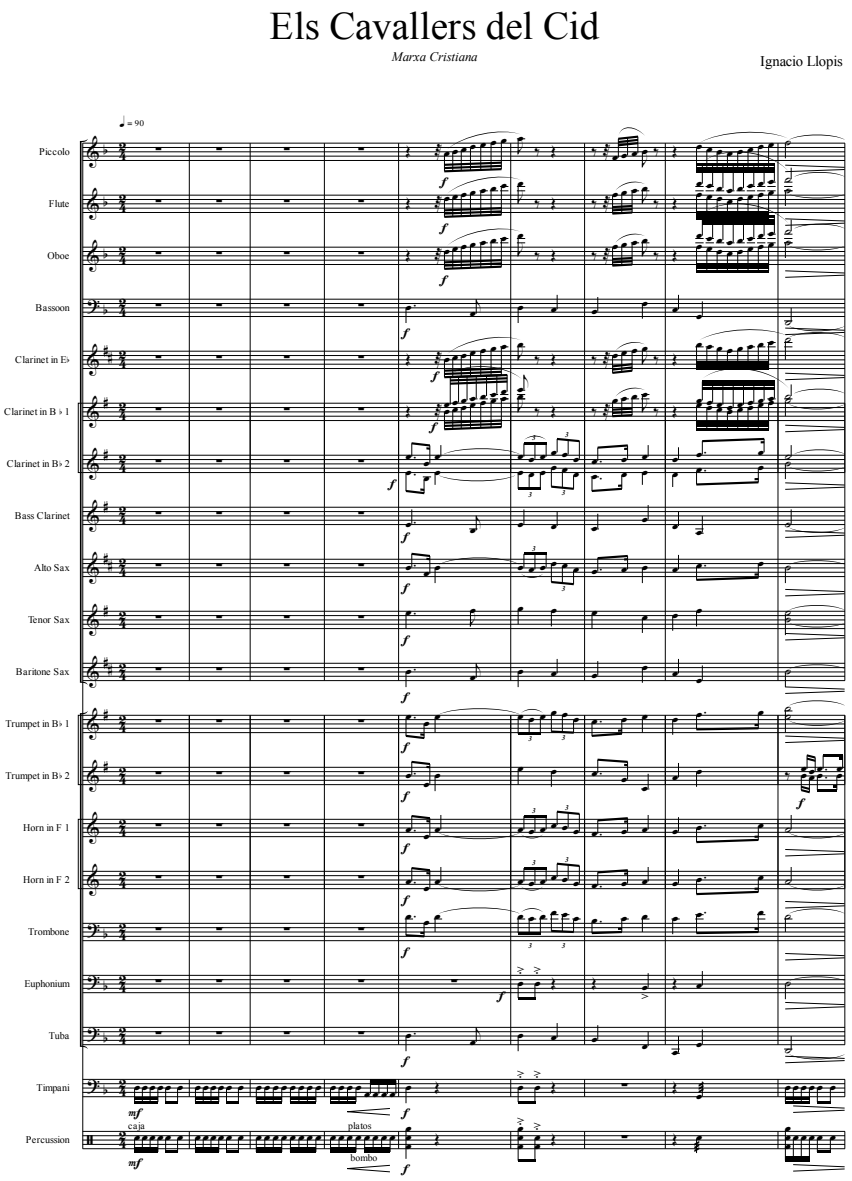
Una segona transició, rítmica i moguda, exemplifica musicalment la volta de les tropes a casa.

El quart tema, en realitat un grup de temes, és la gran arribada, la volta de les tropes a la ciutat, a casa. És grandiós, triomfal i brillant.

Va ser estrenada el dia 20 de juny de 2025, per la Unió Musical de Torrent.

FILÀ DELS CAVALLERS I DAMES DEL CID

TÍTOL:
Els Cavallers del Cid

GÈNERE:
Marxa Cristiana

AUTOR:
Ignacio Llopis Perpiñán

DEDICADA A:
Filà Cavallers i Dames del Cid de Torrent

ANY DE COMPOSICIÓ:
2017

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA
Es tracta d'una marxa cristiana què combina elements arcaics amb temes de sonoritat cinematogràfica, intentant descriure l'arribada del Cid a la ciutat de València, així com la seua entrada triomfal després de la batalla.

Va ser estrenada el setembre de 2017 per la Unió Musical de Torrent.

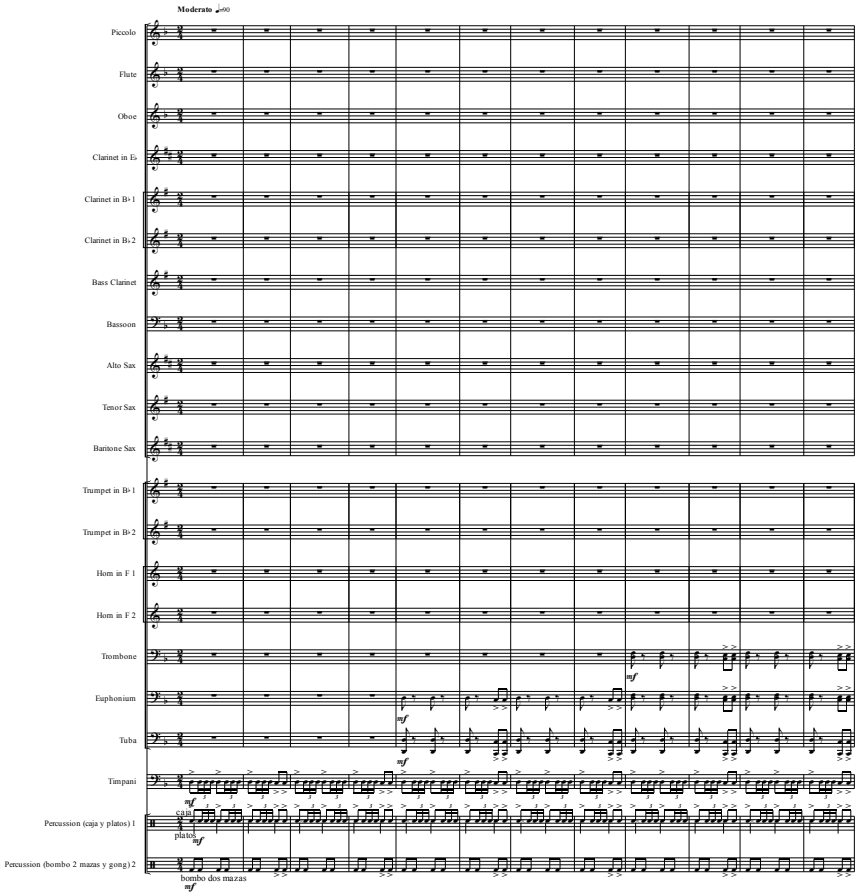

FILÀ CRISTIANA
CAVALLERS
I DAMES
DEL CID

Score

Alférez David Llopis

Marxa cristiana

Ignacio Llopis

©ignaciollopisperpiñan2023

FILÀ DELS CAVALLERS I DAMES DEL CID

TÍTOL:
Alférez David Llopis

GÈNERE:
Marxa Cristiana

AUTOR:
Ignacio Llopis Perpiñán

DEDICADA A:
David Llopis Perpiñán,
Alférez Cristiano 2023

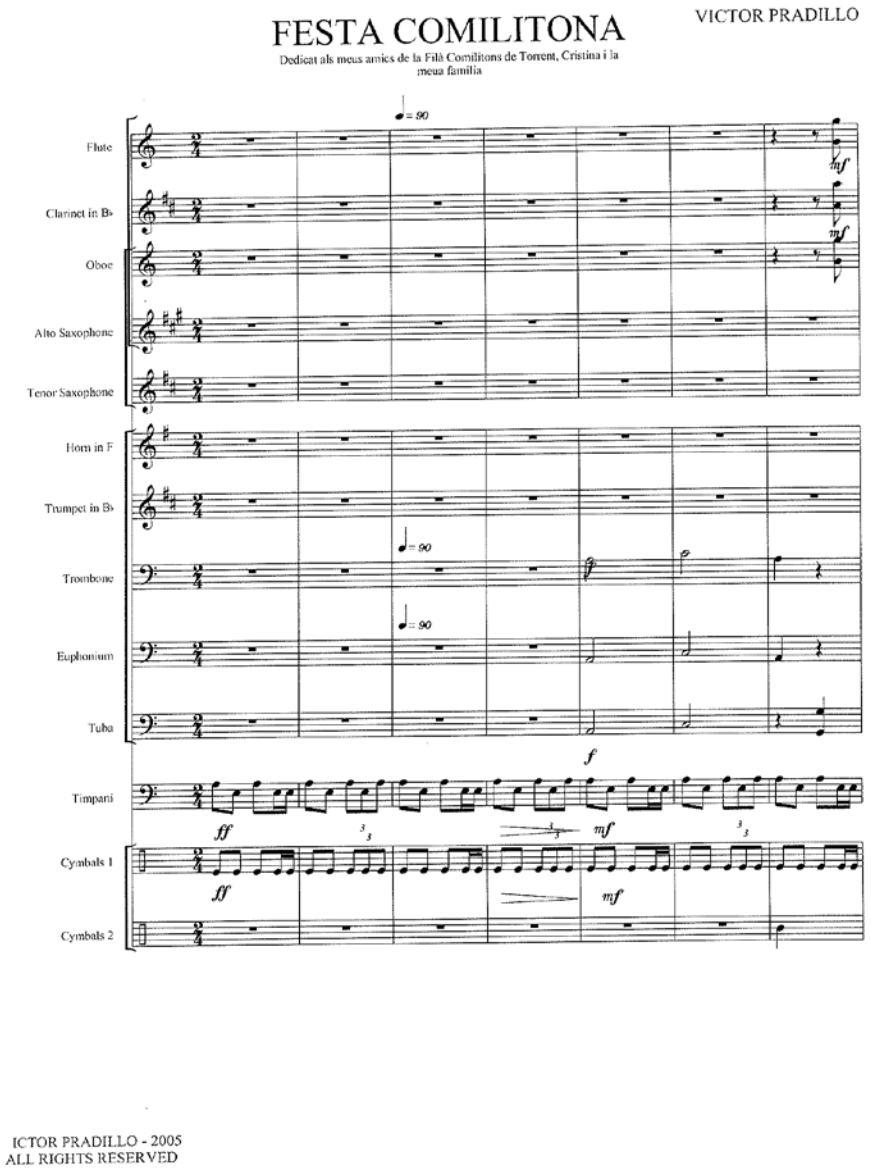
ANY DE COMPOSICIÓ:
2023

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

Es tracta d'una marxa cristiana de caràcter èpic, la qual pretén realçar la figura d'un dels càrrecs de les festes d'este any. Cal destacar els moments en els quals la música imita el fet de caminar dels soldats a la batalla, i el tema principal, que encara que està en re menor natural, utilitza la variant dòrica breument per donar-li la qualitat d'èpic.

Va ser estrenada en la desfilada de Moros i Cristians de 2023 interpretada per la Unió musical d'Alaquàs.

FILÀ DELS POBRES COMILITONS DEL TEMPLE DE SALOMÓ

TÍTOL:
Festa Comilitona

GÈNERE:
Marxa cristiana

COMPOSITOR:
Víctor Pradillo Vilanova

DEDICADA A:
Filà Comilitons amb motiu de la seua primera capitania cristiana 2005

DATA DE COMPOSICIÓ:
2005

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

Estàvem a punt de viure la nostra primera capitania, i teníem només vint-i-cinc anys de mitjana. Només pensàvem en el barrejat, en passar-ho bé, i, de sobte, ens va arribar el repte: la nostra primera capitania. Encara no havíem sigut alferes, perquè ni tan sols existia el càrrec per a nosaltres!

Com a música, tenia clar que ens faltava alguna cosa pròpia. Érem una filà amb un toc distintiu: per la nostra manera de ser, per la nostra visió de la festa, però ens faltava aquell detall que diguera: "sí, potser som uns bandarres, però també podem tindre una cosa que en aquell moment ben poques filades i comparses tenien: una marxa pròpia".
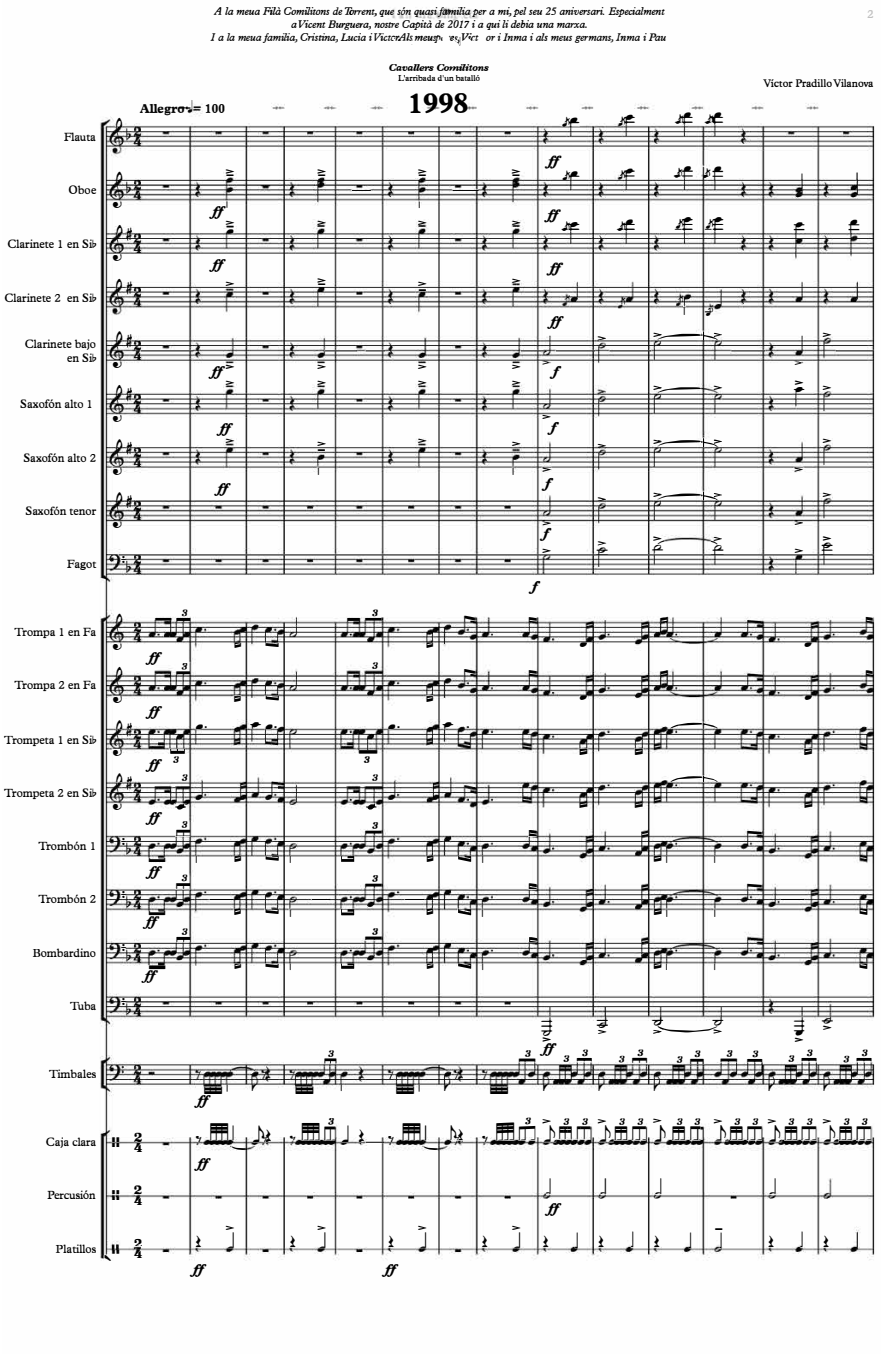
Aquell estiu, mentre estiuejava al camp sense mòbil ni distraccions, vaig començar a compondre a mà una idea que em rondava pel cap. L'obra està estructurada en quatre parts: una introducció, una secció melòdica, un enllaç i una darrera part amb un caràcter més festiu.

La introducció i la primera part s'inicien amb un to greu i pesat, com la imatge que sovint es té de nosaltres: grans, bèsties... Tot i això, s'intenta transmetre una melodia amb un toc èpic i medieval, que encaixe amb el nostre estil de desfilada en batalló.

Després, l'enllaç servix com a transició cap a un to més alegre, amb caràcter marcadament festiu, que prepara el terreny per a la secció final.

Curiosament, el final va ser la primera idea que vaig tindre i és el que més definix la marxa. En aquell temps, la filà tenia com a "himne" de les seues revetles la cançó *"Fiesta pagana"* de *Mägo d'Oz*. La melodia final s'inspira en aquest tema, utilitzant els intervals com a base i un canvi rítmic que permet fer-ne present la línia melòdica, a tall d'homenatge a la filà.

FILÀ DELS POBRES COMILITONS DEL TEMPLE DE SALOMÓ

TÍTOL:
1998

GÈNERE:
Marxa cristiana

COMPOSITOR:
Víctor Pradillo Vilanova

DEDICADA A:
Filà Comilitons pel seu 25é aniversari

ANY DE COMPOSICIÓ:
2023

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

Si amb la primera marxa —*Festa Comilitona*— volia retre homenatge a un grup de joves amb il·lusió per créixer dins la festa, en esta ocasió, amb motiu del 25é aniversari de la Filà Comilitons, vaig voler oferir una obra més clàssica, solemne i pensada per al desfilar en esquadra.

La composició comença amb una crida dels metalls aguts, que és seguida per una resposta de tota la banda amb una base harmònica greu. Esta introducció simbolitza l'arribada d'un exèrcit a la ciutat, evocant el mateix esperit que teníem quan començàrem: poderosos, contundents, fidels a l'essència de la primera *marxa comilitona.*

El tema A manté un to èpic i medieval, amb un caràcter marcial molt definit. En la segona exposició d'este tema, s'introduïx un joc de contracants que enriquix el discurs musical.

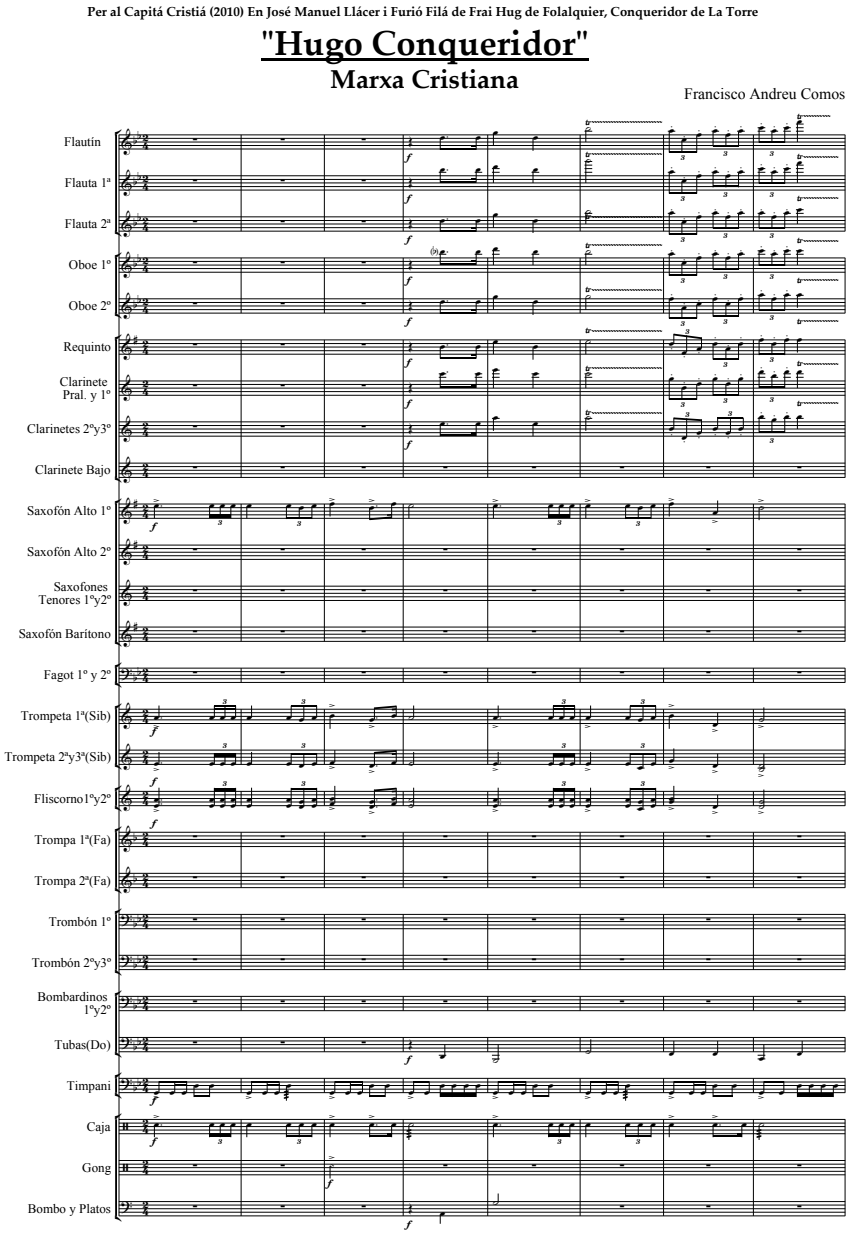
Per a la segona part, tenia clar des del principi que volia

integrar una melodia que sempre m'havia semblat especialment adaptable i evocadora: la banda sonora "*d'El último mohicano*." Esta melodia s'introduïx a través de les fustes, i es va desenvolupant progressivament amb l'entrada dels metalls, augmentant així la intensitat i la força emocional de la peça.

Una vegada establit este motiu, els contracants contribuïxen a una progressió sonora creixent que conduïx la marxa cap a un final vibrant i triomfal, pensat per a elevar la sensació de glòria i unitat en desfilades solemnes. La peça està dissenyada perquè, quatre compassos abans del final, coincidint amb un treset de negres, es puga cridar col·lectivament el crit de guerra de la filà: "*CO-MI-LI-TOONS*!".

Este detall tanca la marxa amb un gest guerrer, identitari i emocionalment potent, fidel a l'estil i a la manera de desfilar del nostre grup.

FILÀ DELS CAVALLERS DE FRAI HUG DE FOLALQUER

CONQUERIDORS TORRENT

TÍTOL:
Hugo conqueridor

GÈNERE:
Marxa Cristiana

AUTOR:
Francisco Andreu Comos

DEDICADA A:
José Manuel Llàcer i Furió,
Capità cristià 2010

ANY DE COMPOSICIÓ:
2010

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

La marxa cristiana “Hugo Conqueridor”, composta l’any 2010 per Francisco Andreu Comos, és una obra amb ànima pròpia, nascuda del respecte i l’admiració cap a un dels grans protagonistes de la festa torrentí: José Llácer Furió, capità cristià aquell mateix any.

Més enllà del càrrec, José Llácer representa l’essència de la festa. Va ser un dels fundadors de la seua filà, un projecte que va nàixer de la il·lusió compartida amb un grup d’amics i que, amb el pas del temps, s’ha convertit en un pilar de les festes de Moros i Cristians de Torrent.

Eixa trajectòria, feta de passió, companyonia i compromís, troba en esta marxa un homenatge merescut.

El títol, “Hugo Conqueridor”, afegeix una dimensió entranyable a l’obra: es tracta d’un afectuós gest cap al seu fill Hugo, i reflectix no sols l’orgull d’un capità, sinó també el d’un pare que transmet

l'estima per la festa a les generacions futures. La figura del conqueridor s'entrellaça així amb la de la família i el llegat, dotant la marxa d'un simbolisme especial.

En l'àmbit musical, "Hugo Conqueridor" destaca pel seu caràcter marcial, decidit i elegant.
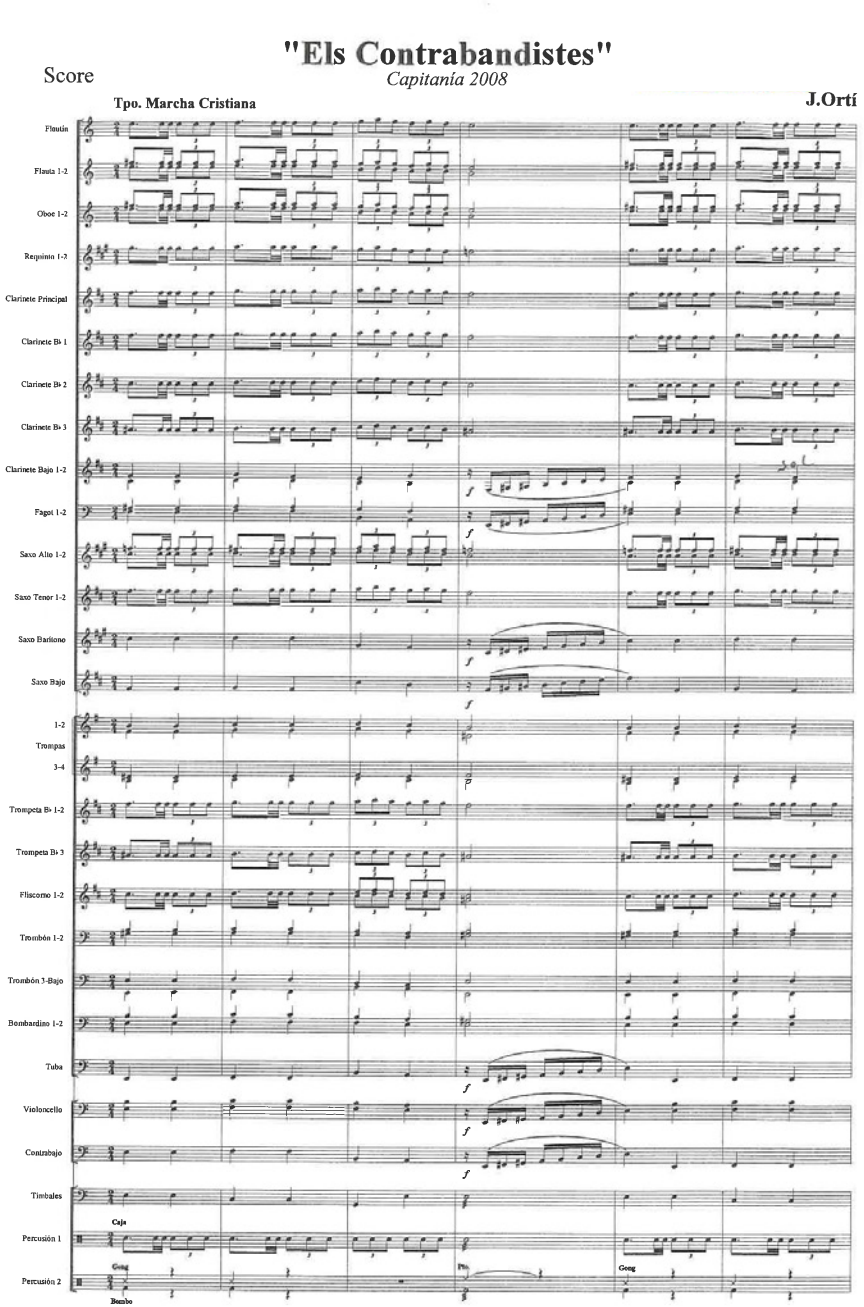
Francisco Andreu aconsegueix combinar potència i melodia en una estructura sòlida, amb un ritme constant que convida a desfilar amb pas ferm. Els metalls porten la veu protagonista, sostinguts per una base rítmica vigorosa i moments de gran expressivitat melòdica.

Cada secció està pensada per a donar lluïment a la desfilada del capità, sense perdre en cap moment l'essència cristiana que defineix el gènere.

Esta marxa no sols va sonar en un dels anys més memorables per a la filà, sinó que també es va convertir en un himne personal, un testimoni sonor d'una història forjada entre amics, festa i família. Amb "Hugo Conqueridor", Francisco Andreu no sols va compondre una excel·lent marxa cristiana: va escriure en música l'orgull, l'emoció i l'esperit d'un fester que ha deixat empremta a Torrent.

FILÀ DELS CONTRABANDISTES DE LA S. PERENXISA

TÍTOL:
Els contrabandistes

GÈNERE:
Pasdoble fester

AUTOR:
José María Ortí Soriano

DEDICADA A:
Filà dels contrabandistes de la Serra Perenxisa de Torrent amb motiu de la seua capitania cristiana 2008

ANY DE COMPOSICIÓ:
2008
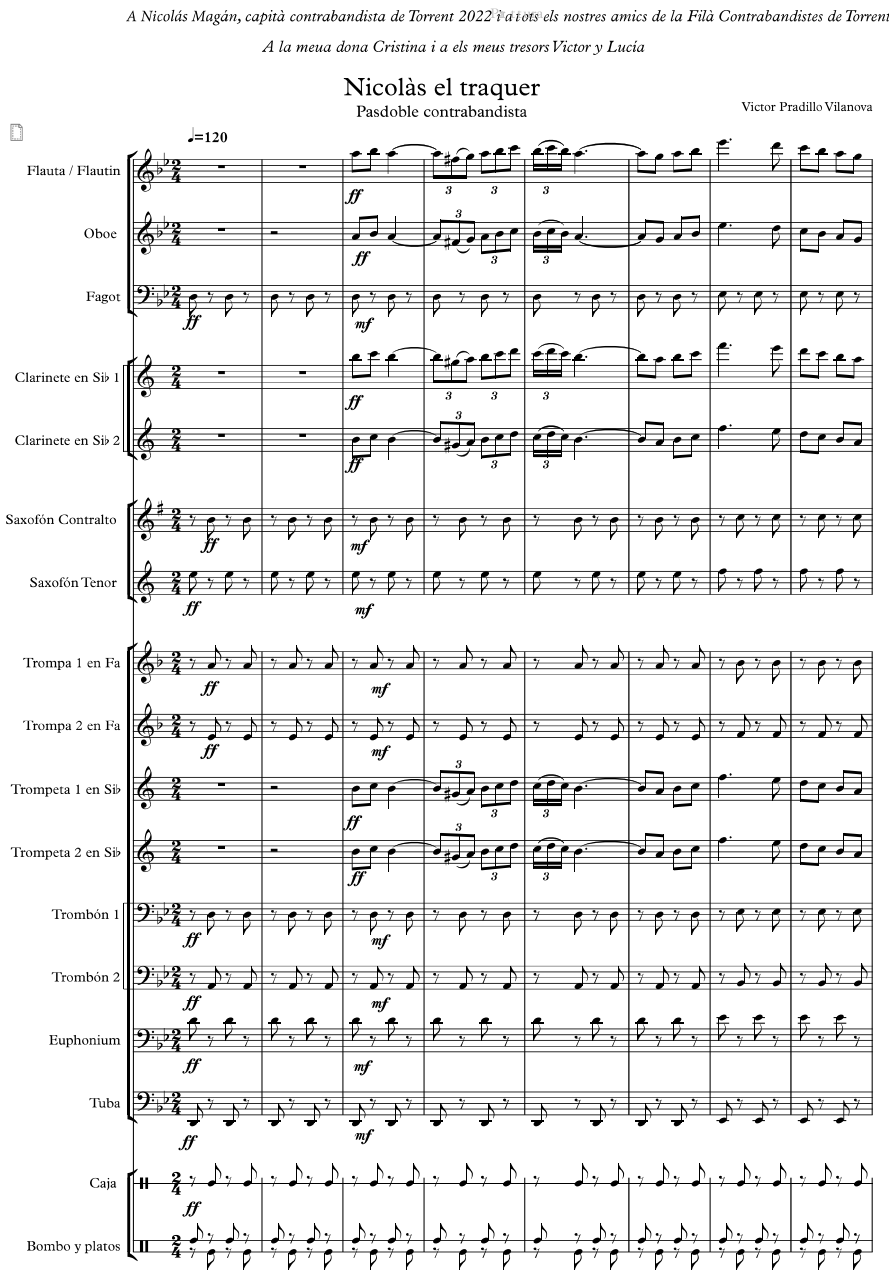
EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

El pasdoble «Els Contrabandistes» va ser compost per José María Ortí Soriano com a homenatge a la Filà dels Contrabandistes de la Serra Perenxisa de Torrent, una de les més estimades i amb més personalitat dins de les festes de Moros i Cristians de la ciutat.

La música té un aire alegre, festiu i directe, ideal per a desfilar amb pas ferm i bon humor. Des del principi, el seu ritme animat i la seua melodia contagiosa reflecteixen el caràcter valent i divertit de la filà. En la part central, el pasdoble es torna més melòdic, però sense perdre força, i acaba amb un final brillant i molt fester.

Els Contrabandistes és una peça senzilla però plena d'energia, pensada per a gaudir-la al carrer, entre amics, amb música i festa. Un bonic homenatge del seu compositor a una filà amb la qual s'uneixen la simpatia, la proximitat i l'estima per la festa.

CASERNA
FILA-ELS
CONTRABANDISTES
17

FILÀ DELS CONTRABANDISTES DE LA S. PERENXISA

TÍTOL:
Nicolàs el Traquer

GÈNERE:
Pasdoble fester

COMPOSITOR:
Víctor Pradillo Vilanova

DEDICAT A:
Nicolás Magán,
Capità cristià 2020-2021-2022

ANY DE COMPOSICIÓ:
2021

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

De la mateixa manera que va passar amb Quique, tan bon punt Nico va ser designat capità de la seua filà, la seua dona, Inma, em va demanar si podria compondre-li alguna cosa especial. La meua resposta va ser la mateixa: "Si m'ix alguna cosa digna, sense cap problema".

I així va ser. En el seu moment, ja els havien compost una marxa, però a parer meu no transmetia ni l'energia ni l'alegria que requereix —i alhora transmet— la seua manera tan característica de desfilar. Per tant, des del primer moment vaig intentar compondre una peça amb ritme contrabandista, enèrgica, dinàmica i amb la qual es pogueren sentir identificats. De fet, pràcticament només Tomàs Ferrús els permetia dur el seu pas, tan particular com viu.

La introducció és tota una declaració d'intencions. Escrita en sol menor, comença amb un ritme sincopat i un cert aire taurí. Amb el desenvolupament del ritme i la melodia, i la seua

posterior repetició en el tema A, vaig voler fer un homenatge a la festa del "*toreo*", que han fet seua durant les prèvies de les festes. A més, és una melodia que encaixa perfectament amb el moviment característic de la seua "baixada".
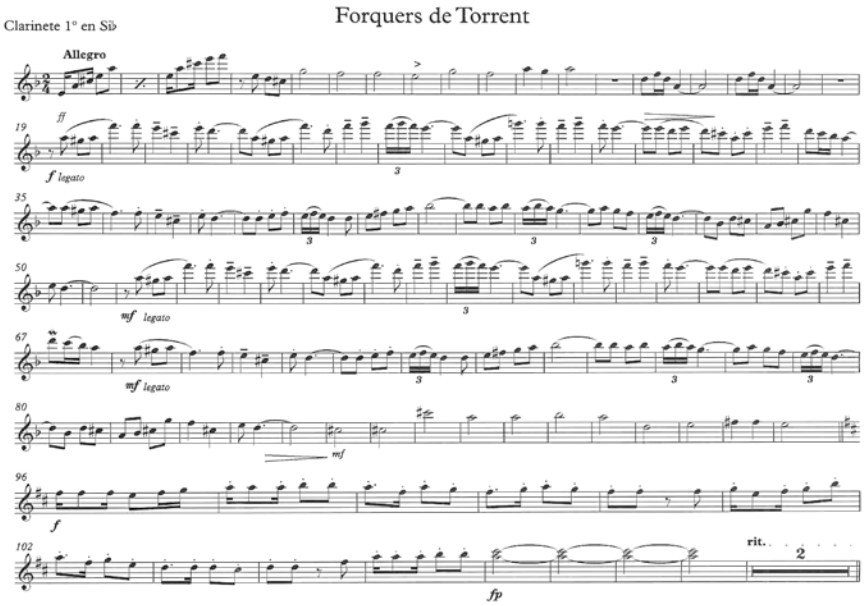
En la segona part, després d'un enllaç que reprén el tema inicial, apareix el tema B, amb una melodia en mode major que combina elements de la cançó valenciana amb el ritme contrabandista. El contracant reforça esta fusió entre tradició valenciana i l'energia pròpia del pas contrabandista.

El final està dissenyat pensant en ells: el penúltim compàs inclou dues corxeres amb puntet i semicorxeres, per tal que puguen cridar el seu emblemàtic "*aú – aú – aú*".

Cal destacar que una de les majors dificultats d'esta composició és la necessitat de mantindre, en tot moment, la força i el ritme que caracteritzen el seu estil de desfilada contrabandista.

GRAN FILÀ CRISTIANA ELS FORQUERS DE TORRENT

TÍTOL:
Als forquers de Torrent

GÈNERE:
Pasodoble fester

AUTOR:
José Ribera Tordera

DEDICADA A:
Els forquers de Torrent amb motiu de la seua capitania cristiana 2018

ANY DE COMPOSICIÓ:
2018

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

El pasdoble "Als Forquers de Torrent" és un homenatge musical a la filà cristiana dels Forquers, composta amb motiu de la seua capitania cristiana l'any 2018. Amb aquest pasdoble, el mestre Ribera Tordera "Penyeta" vol destacar tant el caràcter alegre i festiu de la filà com el seu vincle amb la terra i les tradicions.
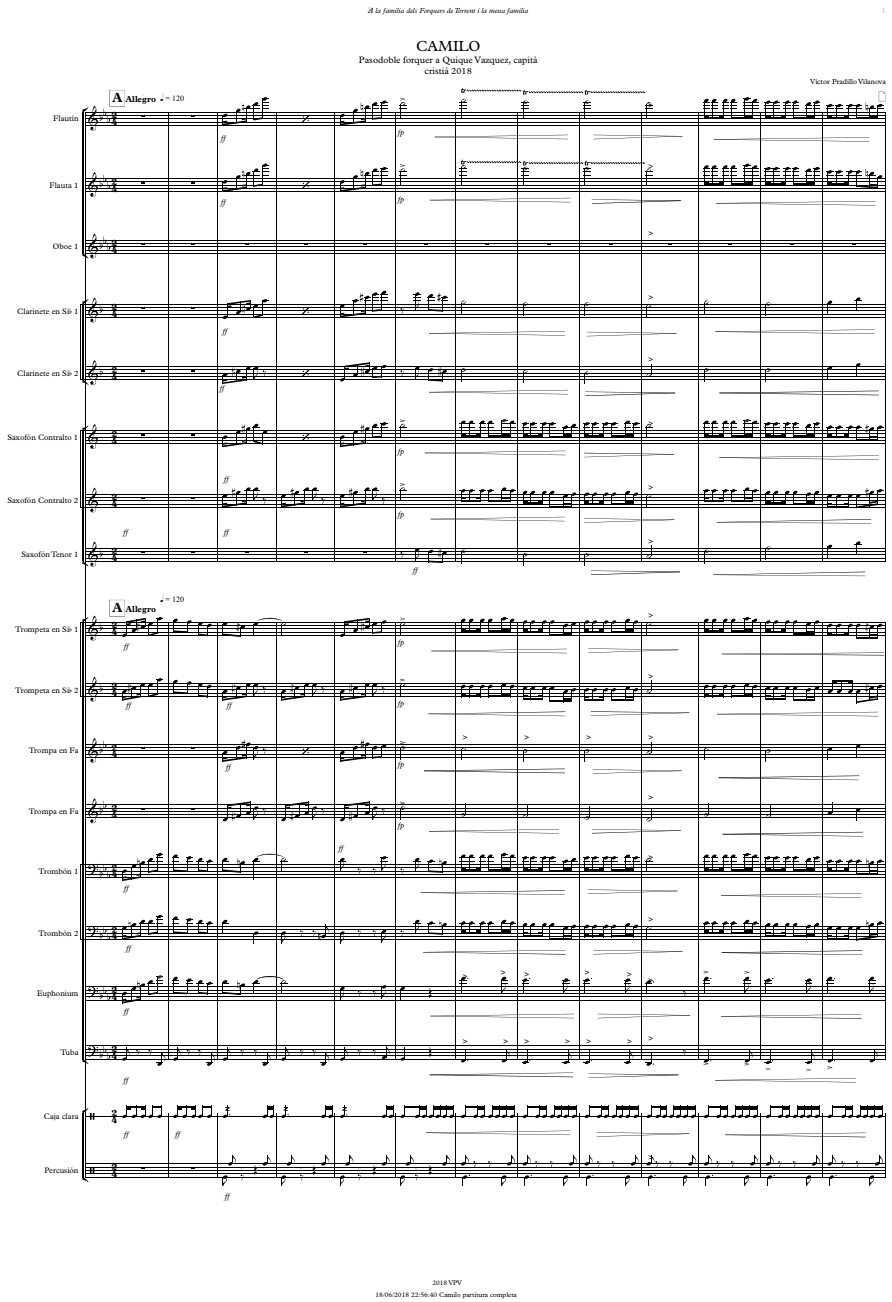
Els forquers són persones que fabriquen o fan servir la forca, una eina agrícola de fusta amb puntes que s'ha usat tradicionalment per a moure palla, fenc i altres materials del camp. Aquest esperit rural, treballador i autèntic es reflecteix en la música del pasdoble, que té un ritme viu i decidit, molt adequat per al seu pas de desfilada, tan característic i reconegut a Torrent.

Amb una melodia enganxosa i una estructura clara, el pasdoble acompanya la marxa dels Forquers amb força i elegància, fent vibrar els carrers amb cada

compàs. És una peça que convida a somriure, a caminar amb orgull i a recordar que la festa també naix de les arrels.

“Als Forquers de Torrent” és molt més que una música per desfilar: és una mostra d’estima i reconeixement a una filà amb personalitat pròpia i una gran estima per la festa i la tradició.

GRAN FILÀ CRISTIANA ELS FORQUERS DE TORRENT

TÍTOL:
Camilo

GÈNERE:
Pasdoble fester

COMPOSITOR:
Víctor Pradillo Vilanova

DEDICAT A:
Quique Vázquez,
Capità cristià 2018

DATA DE COMPOSICIÓ:
2018

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

A la tardor de 2017, Rubén Vázquez, germà de Quique i familiar meu, em va demanar —una vegada ell va ser nomenat pròxim capità cristià per la seua filà— si podria compondre un pasdoble per a l'ocasió. Ell coneixia la meua faceta com a compositor per la peça *Festa Comilitona*, però jo, que no havia tornat a escriure res des de 2006, li vaig comentar que, sense cap compromís i sent jo un autor amateur, li recomanava que parlara amb un autèntic fenomen com José Ribera "Peñeta". No obstant això, li vaig dir que si em sorgia alguna idea, no tindria problema a escriure-la.

I així va ser. Mentre ell valorava altres opcions, jo em vaig proposar posar-me a prova i intentar crear alguna cosa. Vaig començar la composició amb una premissa clara: fer una obra "forquer", fidel a l'esperit de la filà.
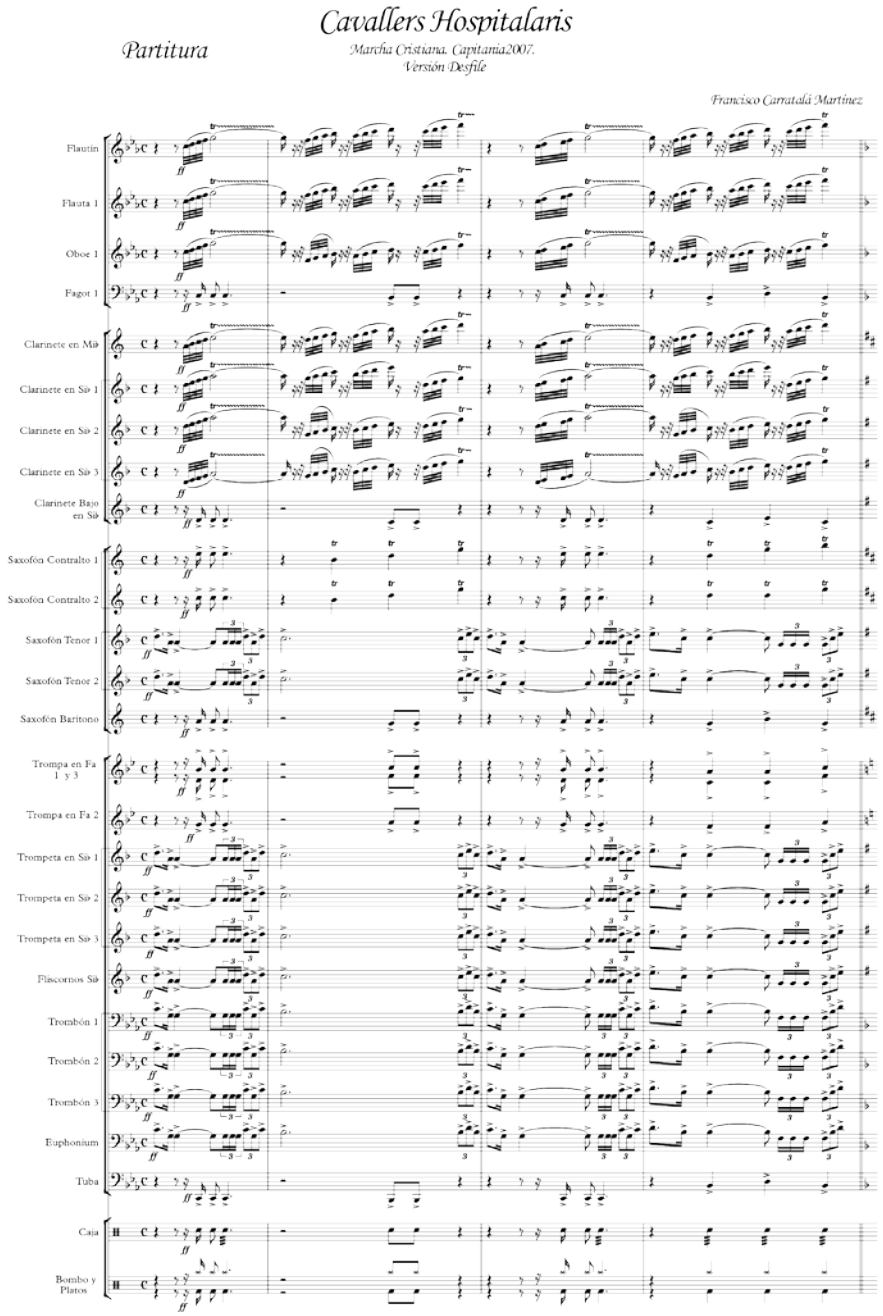
Escrita en do menor, la introducció conté un gest melòdic com a homenatge a

Tomàs Ferrús, que busca evocar *l'"arrancà"* tan característica de filades com la seua. A continuació, en el tema A, apareix una melodia festiva, alegre però bonica, pensada per conjugar el ritme de desfilada amb una línia melòdica atractiva. Este tema es reprén amb un contracant de tenors i bombardins que recorda les composicions falleres, com a homenatge a l'origen faller de la Filà Forquers, ja que els seus fundadors (entre ells, el capità) provenen de la Falla Sants Patrons.

Per a l'enllaç, vaig voler retre un homenatge a la família Vázquez a través de la figura del seu pare, conegut pel malnom de Camilo, un personatge molt vinculat a les tradicions més arrelades de la ciutat. Per això, vaig incloure un petit fragment inspirat en la salmòdia de *la Despertà de l'Aurora*, organitzada per la Confraria de la Mare de Déu del Rosari, en què el pare de Quique participava activament.

El pasdoble modula a do major sense perdre el ritme propi de la seua desfilada, però adoptant una melodia amb to triomfal i victoriós, pensada per a retre homenatge a un capità com cal.

M. H. FILÀ DELS CAVALLERS DE SANT JOAN DE JERUSALEM

TÍTOL:
Cavallers hospitalaris

GÈNERE:
Marxa Cristiana

AUTOR:
Francisco Carratalá Martínez

DEDICADA A:
Molt Hospitalària filà dels Cavallers de Sant Joan de Jerusalem amb motiu de la seua capitania cristiana 2007

ANY DE COMPOSICIÓ:
2007

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

Encarregada per la filà "Cavallers Hospitalaris" de Torrent amb motiu de la seua tercera capitania cristiana en 2007.

L'encàrrec de la marxa contenia una curiosa particularitat: havia de contindre algun record a una melodia, en realitat era tot un tema musical, que els membres de la filà cantaven en les seues reunions i festejos, a més, ells mateixos l'havien adaptat amb lletra pròpia d'un tema pop, d'un conegut grup musical valencià. Amb aquesta "enutjosa" premissa d'encaixar una melodia pop en una marxa cristiana, la solució va passar no només perquè continguera "algun record" d'ella, sinó incloure sencera la tornada d'eixa cançó adaptada per la filà, amb les necessàries modificacions rítmiques perquè poguera ser cantat en plena desfilada, com així es fa des de llavors.
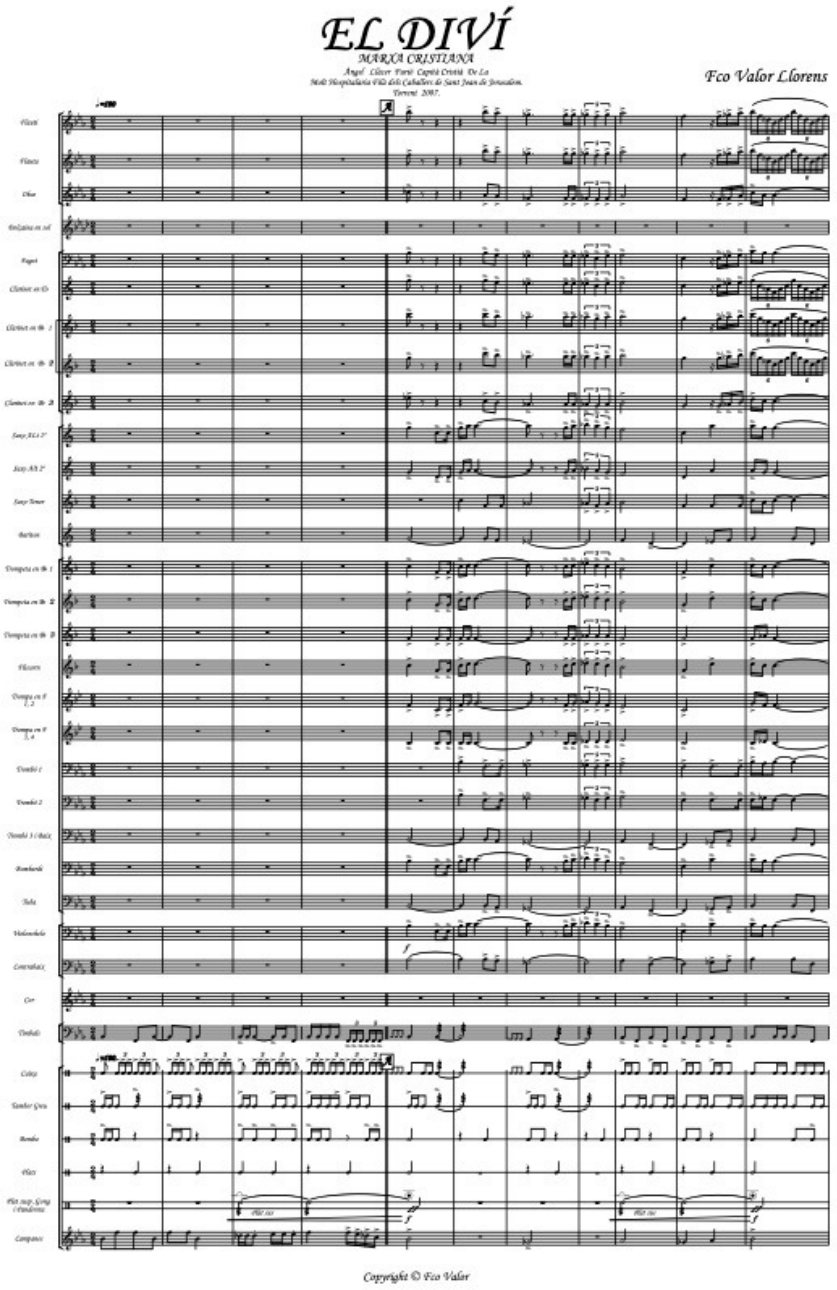
Eixa tornada diu així:

“Vint-i-vuit Cavallers
baixem per el carrer del Convent,
som Cristians de les Festes de
Torrent,

Hospitalaris i homes de bé”

La marxa conté endemés un canvi de tonalitat ascendent, més concretament, d’un semitò, en la tercera i última volta que es repetix dita tornada, cal destacar que aquest recurs és molt habitual en la música pop durant dècades. Sense dubte, emfatitza i potència musicalment l’anomenada tornada.

M. H. FILÀ DELS CAVALLERS DE SANT JOAN DE JERUSALEM

TÍTOL:
El diví

GÈNERE:
Marxa cristiana

COMPOSITOR:
Francisco Valor Llorens

DEDICAT A:
Ángel Llácer Furió,
Capità cristià 2007

DATA DE COMPOSICIÓ:
2007

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

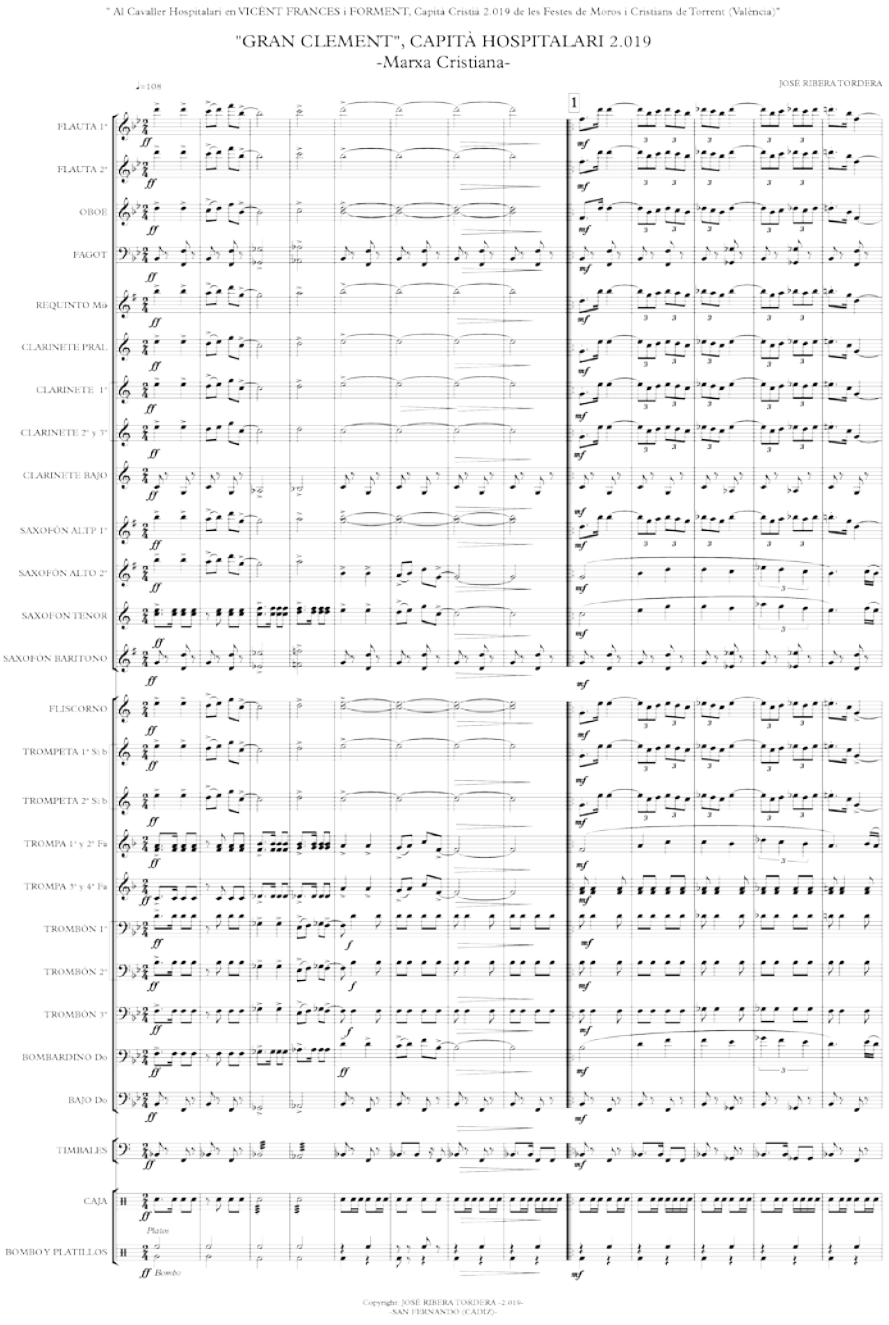
Francisco Valor Llorens, un contestà amb un vessant compositora grandíssima i amb un gran repertori que sona en tots els pobles on se celebren festes de Moros i Cristians.

Ens sorprén amb la marxa cristiana "El diví", una peça que inclou cor de veus blanques com ja ho fera en "Zaphirus". "El diví" va dedicada a Ángel Llácer Furió, capità cristià de l'any 2007 de la Molt Hospitalària Filà dels Cavallers de Sant Joan de Jerusalem, més coneguda com els hospitalaris de Torrent. La marxa es va estrenar el 29 de juliol de 2007 en la dita localitat valenciana.

Es tracta d'una peça de caràcter medieval, guerrera i melancòlica basada en la conquesta de Jerusalem. El text ens mostra com el capità alena a les tropes sota el lema "La torre és nostra", que a més, és la frase que respon al llogo de la filà de Torrent. La marxa té dues parts: la primera ens alenarà perquè llibertem el signe de la nostra fe, que és Jerusalem i després, ja tindrem

l'atac amb els crits de "clameu cants de guerra, no tingueu por perquè la victòria és nostra". Això és el que el cor clamarà ben fort. La peça també esta acompanyada pel so de la dolçaina.

M. H. FILÀ DELS CAVALLERS DE SANT JOAN DE JERUSALEM

TÍTOL:
Gran Clement

COMPOSITOR:
José Ribera Tordera

GÈNERE:
Marxa Cristiana

ANY DE COMPOSICIÓ:
2019

DEDICADA A:
Al Cavaller Hospitalari en Vicent Frances i Forment,
Capità Cristià 2019

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

La marxa cristiana *Gran Clement*, composta l'any 2019 per José Ribera Tordera, és molt més que un encàrrec musical: és un homenatge sincer, escrit des de l'afecte i la proximitat. El compositor, reconegut referent de la música festera valenciana, manté a més una estreta amistat amb la filà Cavallers Hospitalaris, a qui coneix a la perfecció. Eixa complicitat es fa evident en cada compàs.

L'obra està dedicada a Vicente Francés, qui aquell mateix any ostentà la capitania cristiana representant la seua filà en les Festes de Moros i Cristians de Torrent. I com era d'esperar, Ribera Tordera sabé plasmar en la música la personalitat de Vicente: el seu carisma, el seu compromís amb la festa i la seua grandesa humana.

Des del primer moment, la marxa transmet força i solemnitat a través del motiu melòdic que identifica esta filà històrica en les festes torrentines. Els metalls s'imposen amb noblesa i
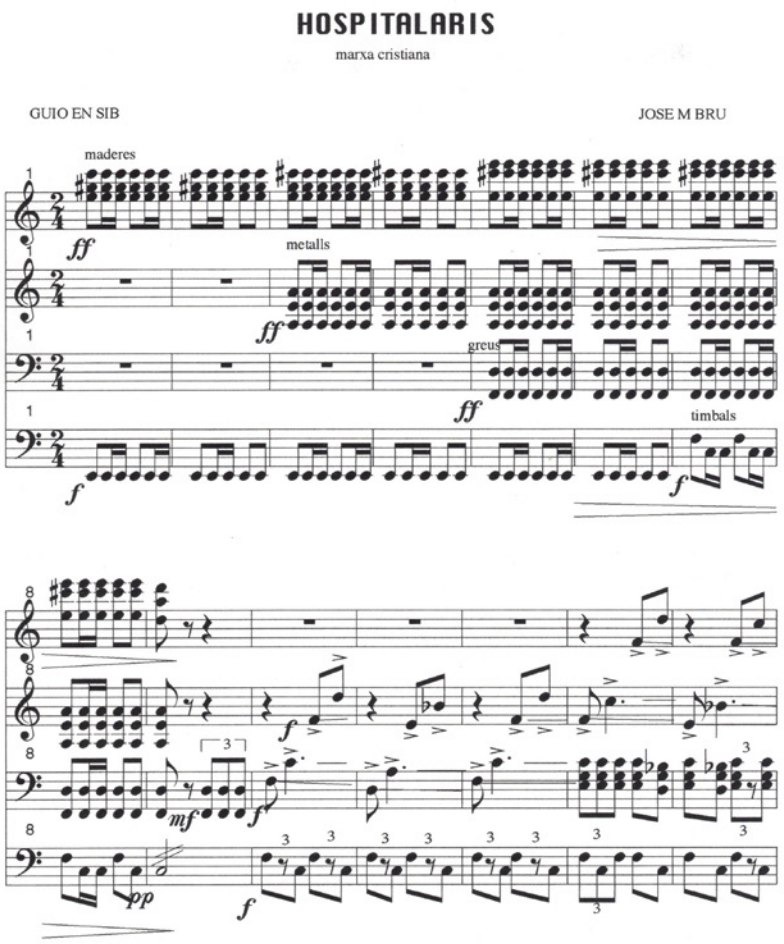
determinació, mentre que la melodia principal —amb tintes èpiques, però també emotius— dona vida a l'esperit cavalleresc i elegant dels Cavallers Hospitalaris. Hi ha passatges de tensió i d'altres més continguts, i tots ells flueixen amb coherència i sensibilitat.

Però el que realment diferencia *Gran Clement* és que està escrita amb coneixement de causa: Ribera Tordera sap a qui escriu i per què. La marxa reflectix fidelment l'ambient viscut en una capitania com la de 2019, combinant el respecte per la tradició cristiana amb la calidesa humana d'una filà unida i molt estimada a Torrent.

És una peça que lluïx en desfilada, però que també emociona quan s'escolta en concert. Amb esta marxa, el compositor no sols ret homenatge a un capità, sinó també a una filà que forma part de la seua pròpia història personal i musical. Un testimoni d'amistat convertit en música que quedarà, sens dubte, com a part destacada del llegat festiu de la ciutat.

L'any 2019 fou especial també per un altre motiu: aquell mateix any, un gran amic de Ribera Tordera, Bernardo Mora Fandos, va compondre la marxa mora *Naqib*, dedicada a la capitana mora Encarna Puig Miquel, representant de la comparsa Muladins. L'amistat entre Encarna i Vicente, i la gran germanor que existix entre la filà Cavallers Hospitalaris i la comparsa Muladins, feren que ambdues marxes es convertiren en molt més que peces musicals: foren el reflex sonor d'un any compartit amb alegria, respecte i unió.

M. H. FILÀ DELS CAVALLERS DE SANT JOAN DE JERUSALEM

TÍTOL:
Hospitalaris

GÈNERE:
Marxa cristiana

COMPOSITOR:
José María Bru Casanova

DEDICADA A:
Manolo Fayos Martínez i la Filà Cavallers Hospitalaris de Torrent

ANY DE COMPOSICIÓ:
1999

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

És una peça per a gaudir en la festa moro cristiana dedicada a Manolo Fayos Martínez i la Filà Cavallers Hospitalaris de Torrent.

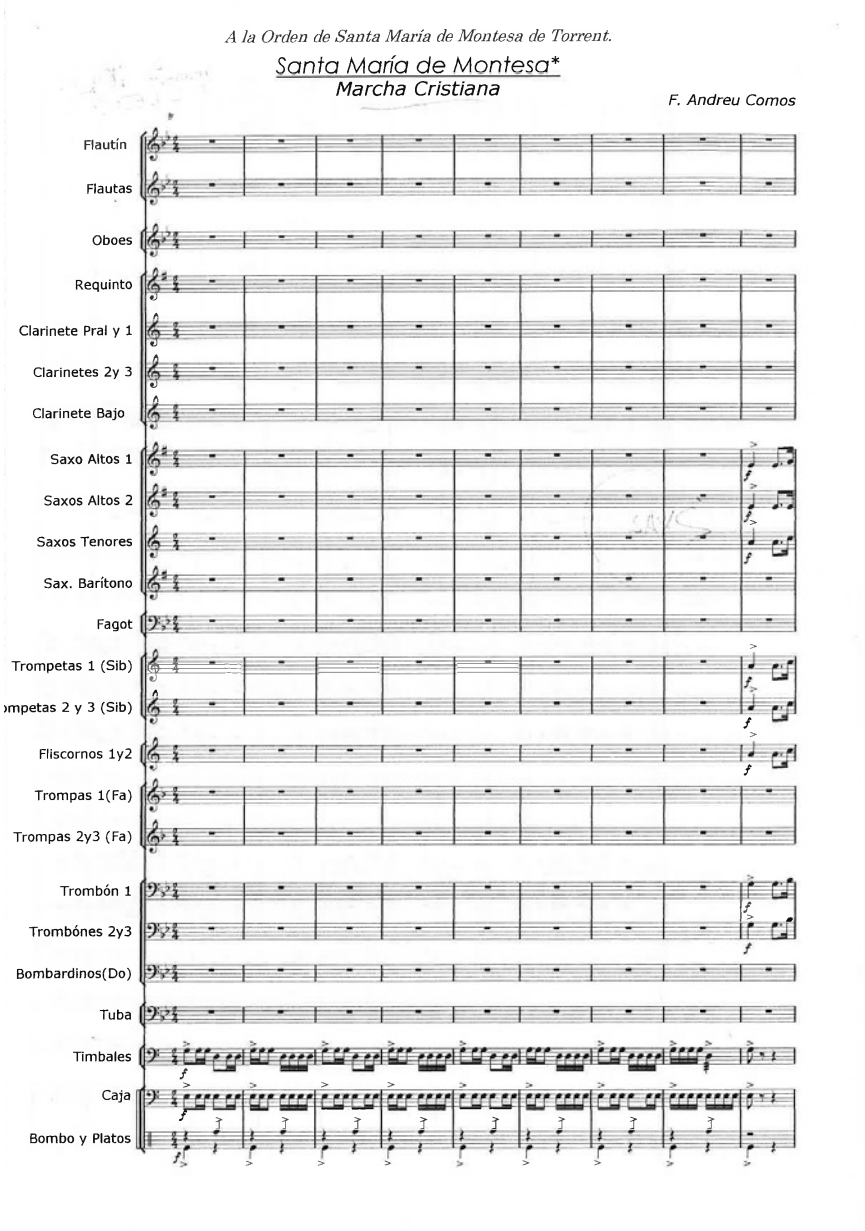
La peça busca la convivència entre els habitants de les nostres terres: moros, jueus i cristians.

S'aprecia una introducció rítmica i uns primers concordes que seran reexposats al llarg de la peça i donen pas al primer tema que es repetirà en un contrapunt fins a un primer forte. Un trio en una melodia que ens recorda la música *sefardí* derivara en la reexposició del principi i un cant de la victòria cristiana.

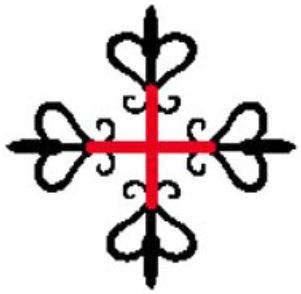

caixa rural torrent
Fondo Social

fmct

ORDE DE SANTA MARIA DE MONTESA

TÍTOL:
Santa María de Montesa

GÈNERE:
Marxa cristiana

AUTOR:
Francisco Andreu Comos

DEDICADA A:
La filà cristiana Santa María de Montesa de Torrent

ANY DE COMPOSICIÓ:
2012

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA
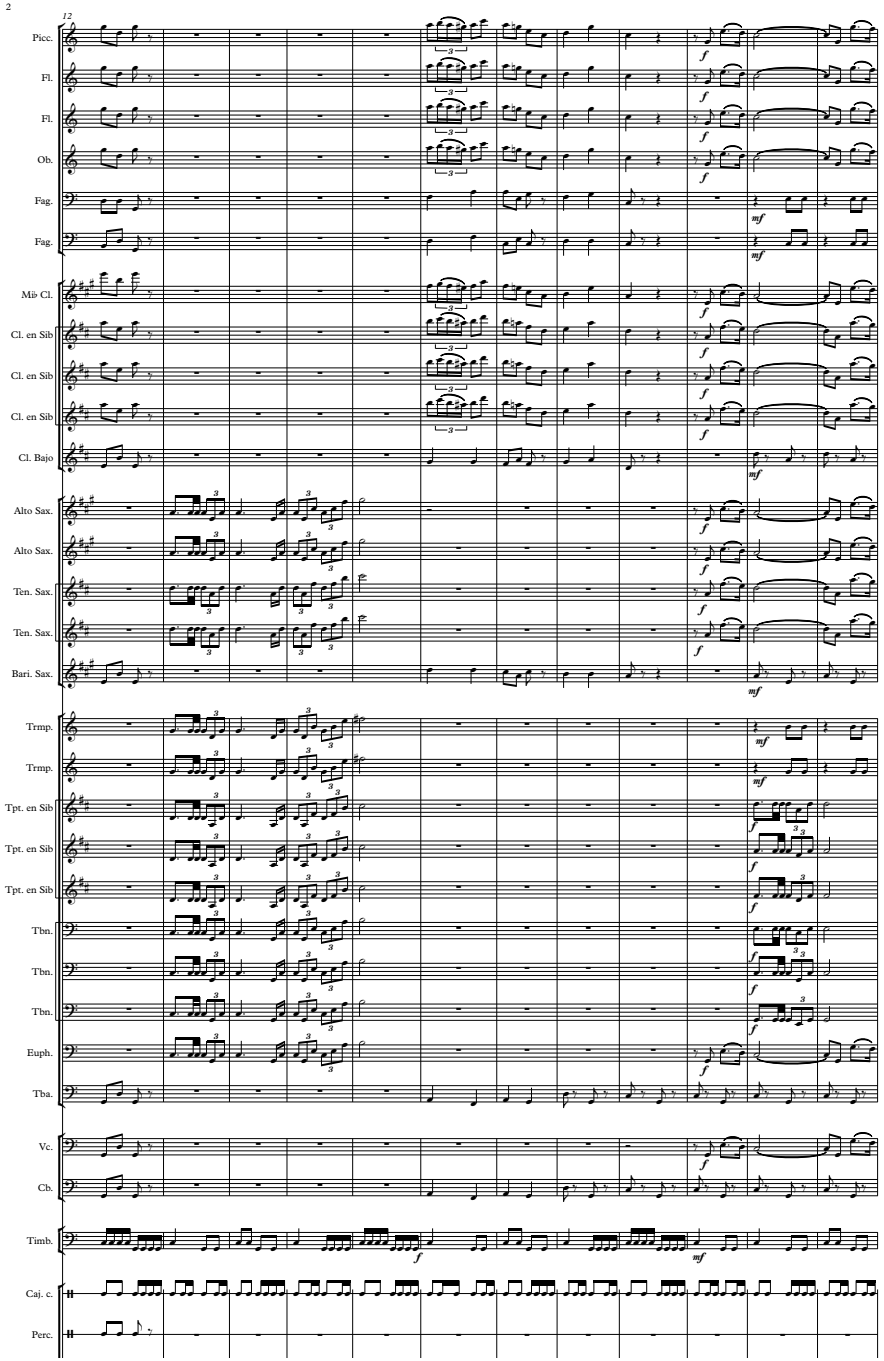
La marxa cristiana *Santa María de Montesa*, del compositor Francisco Andreu Comos, és una obra solemne i evocadora, escrita com a homenatge a la filà cristiana Santa María de Montesa de la ciutat de Torrent, dins del marc de les festes de Moros i Cristians. Inspirada en l'esperit de la milícia religiosa que donà nom a la filà —l'Orde de Montesa, fundada el segle XIV com a continuadora de l'Orde del Temple al Regne de València—, la marxa combina noblesa, força i espiritualitat.

La peça s'estructura seguint els cànons clàssics de la marxa cristiana, amb una introducció marcial i solemne que dóna pas a una melodia principal plena de dignitat i càrrega simbòlica. Les línies melòdiques, àmplies i ascendents, evoquen el fervor religiós i l'honor cavalleresc de l'orde militar valencià.
L'ús expressiu dels metalls i les fustes contribueix a crear una atmosfera d'autoritat i espiritualitat alhora.

La secció central, més lírica i introspectiva, aporta un moment de recolliment i bellesa, possiblement com a reflex musical de la dimensió religiosa de l'orde. Aquesta part culmina amb la represa del tema principal en tota la seua plenitud, amb una instrumentació rica i un final grandiós que reforça el caràcter cerimonial de la peça.

Amb *Santa María de Montesa,* Francisco Andreu Comos ens ofereix una marxa d'alt contingut simbòlic, que connecta directament amb la identitat cristiana i la història valenciana. És un homenatge sonor a la tradició cavalleresca valenciana.

M. IL·LUSTRE FILÀ DELS CAVALLERS TEMPLARIS DEL MONT SAGRAT

GÈNERE:
Marxa cristiana

AUTOR:
Ramón V. Bresó Olaso

DEDICADA A:
Dedicada a la filà Templaris de Torrent. Amb motiu de la capitania cristiana 2016

ANY DE COMPOSICIÓ:
2016

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

La marxa cristiana *Templaris de Torrent*, composta per Ramón Bresó, és una peça carregada de força, solemnitat i caràcter històric, dedicada a la filà **Templaris** de la ciutat de **Torrent**, dins de les seues festes de Moros i Cristians. L'obra ret homenatge musical a la llegendària Orde del Temple, evocant l'esperit de cavalleria, valentia i mística que envolta aquests monjos guerrers medievals.

Amb una introducció poderosa i solemne, pròpia del gènere, la marxa desplega des del principi un ambient heroic i cerimonial. Els motius melòdics es construeixen sobre una estructura sòlida, amb una clara intenció narrativa: transmetre la força marcial dels templers, la seua fe inquebrantable i la seua missió històrica com a defensors de la cristiandat.
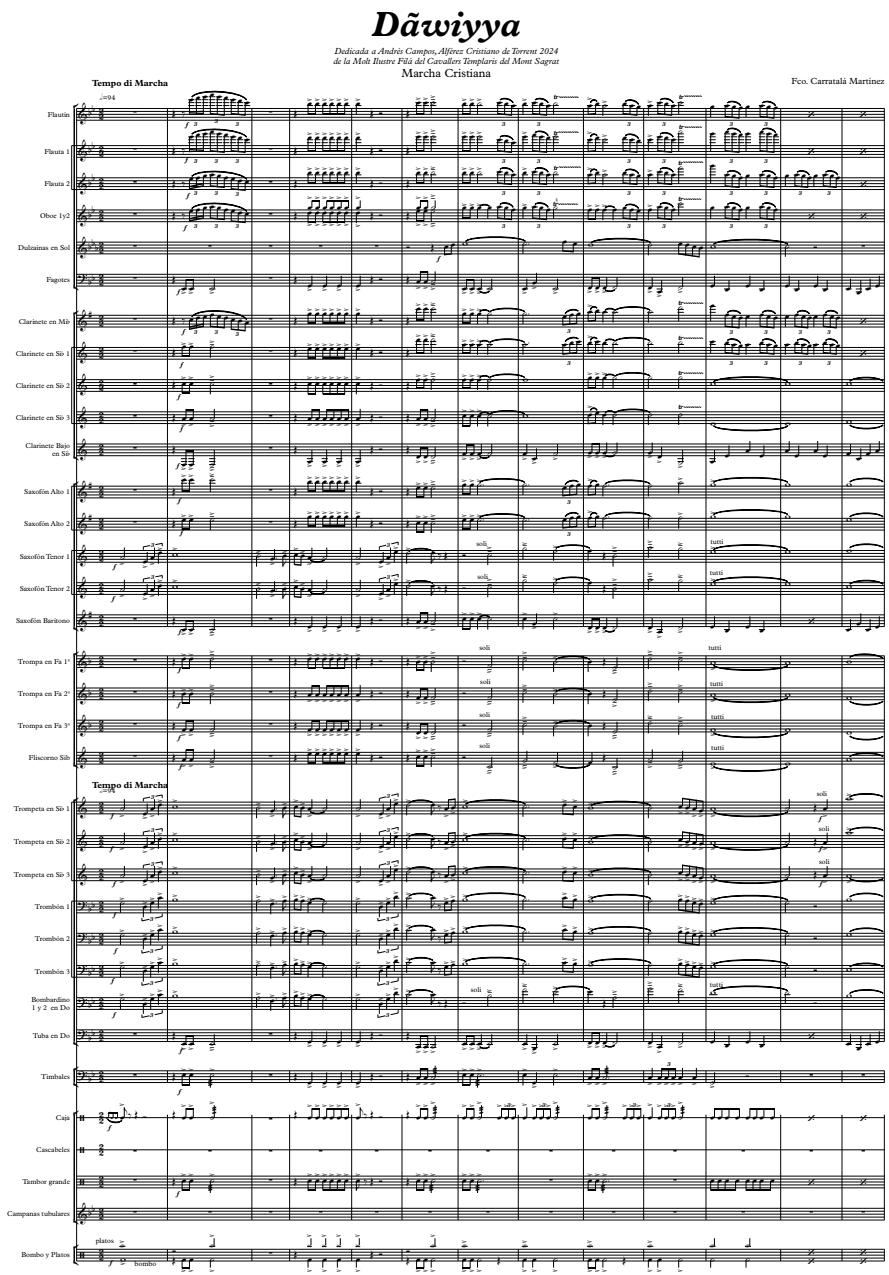
La secció central presenta un contrast melòdic més introspectiu, amb passatges de gran bellesa que aporten una dimensió espiritual i emotiva

a la composició. Aquesta dualitat entre força i lirisme és un dels trets distintius de l'obra, i reflecteix l'essència dual dels templers com a guerrers i religiosos.

Templaris de Torrent s'insereix plenament en la tradició de la música festera torrentina, amb una escriptura cuidada, una instrumentació equilibrada i una forta capacitat evocadora. És una peça idònia per a actes de gran solemnitat i desfilades que busquen projectar majestuositat i identitat històrica.

Amb aquesta marxa, Ramón Bresó consolida una aportació notable al repertori fester de Torrent, tot oferint una visió sonora i emocionant de la figura templera i del seu llegat dins la festa.

M. IL·LUSTRE FILÀ DELS CAVALLERS TEMPLARIS DEL MONT SAGRAT

TÍTOL:
Dãwiyya

GÈNERE:
Marxa Cristiana

AUTOR:
Francisco Carratalá Martínez

DEDICADA A:
Andrés Campos,
Alferes Cristià 2024

ANY DE COMPOSICIÓ:
2024

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

Encarregada com a homenatge a Andrés Campos, amb motiu de la seua Alferecía Cristiana de 2024, membre de la "Molt Il·lustre filà dels Cavallers Templaris del Mont Sagrat".

"*Dawiyya*", una deformació àrab del terme llatí "*Devotus*", era la paraula amb què els musulmans es referien als Cavallers Templaris.

La marxa està composta amb estètica i estil de banda sonora. Una introducció i quatre temes musicals principals, de caràcter èpic, uns heroics o triomfalistes uns altres, tracten d'il·lustrar o suggerir altres tantes escenes on els Cavallers Templers serien els protagonistes, a tall de música programàtica.

Com a novetat en les marxes cristianes interpretades a Torrent, "*Dawiyya*" incorpora en la seua instrumentació la dolçaina valenciana, com a hereua de les antigues gralles medievals, conjuminant així antiguitat i modernitat,

barrejant cert aire medieval en un entorn de música actual. Va ser estrenada per la Unió Musical de Torrent el juny de 2024.

FILÀ CRISTIANA ALMOGÀVERS TORRENT

La Filà Almogàvers, que este 2025 celebra amb orgull els seus vint-i-cinc anys de trajectòria festera, és un clar exemple de com la música pot definir la identitat d'un grup dins de les festes de Moros i Cristians de Torrent. Fundada per un grup d'amics amb passió per la història i l'esperit combatiu dels antics guerrers almogàvers, esta filà cristiana ha sabut consolidar al llarg dels anys una proposta musical tant original com arrelada.

Un dels trets distintius de la seua aportació a la festa és la creació d'un grup instrumental propi, format exclusivament per membres de la filà i compost únicament per instruments de percussió.

Este grup, conegut popularment com "la tamborà dels Almogàvers", no sols acompanya els seus desplaçaments i actes oficials, sinó que s'ha convertit en una autèntica senya d'identitat sonora, amb un estil rítmic propi que beu tant de l'esperit medieval com del batec festiu contemporani.

Segons expliquen dos dels seus membres, Albert Roig i Álvaro Calabuig, "no entenem la festa sense la nostra tamborà, marca de la casa i que va sorgir amb dos dels nostres fundadors, que són percussionistes".

Des d'aleshores, la formació ha anat creixent, integrant nous membres i enriquint el seu repertori amb ritmes que evoquen el crit històric de guerra: "Desperta Ferro!". Este crit, amb força evocadora, és també l'inici simbòlic de molts dels seus actes, marcant un compàs que ja és reconeixible pels torrentins.

El ritme original està basat en el que fan la caixa i el bombo en la majoria de les marxes cristianes. Per al paper del bombo s'utilitzen els tambors més greus, mentre que per a fer la part de la caixa s'empren tambors més aguts, caixes i repeniques de batucada.
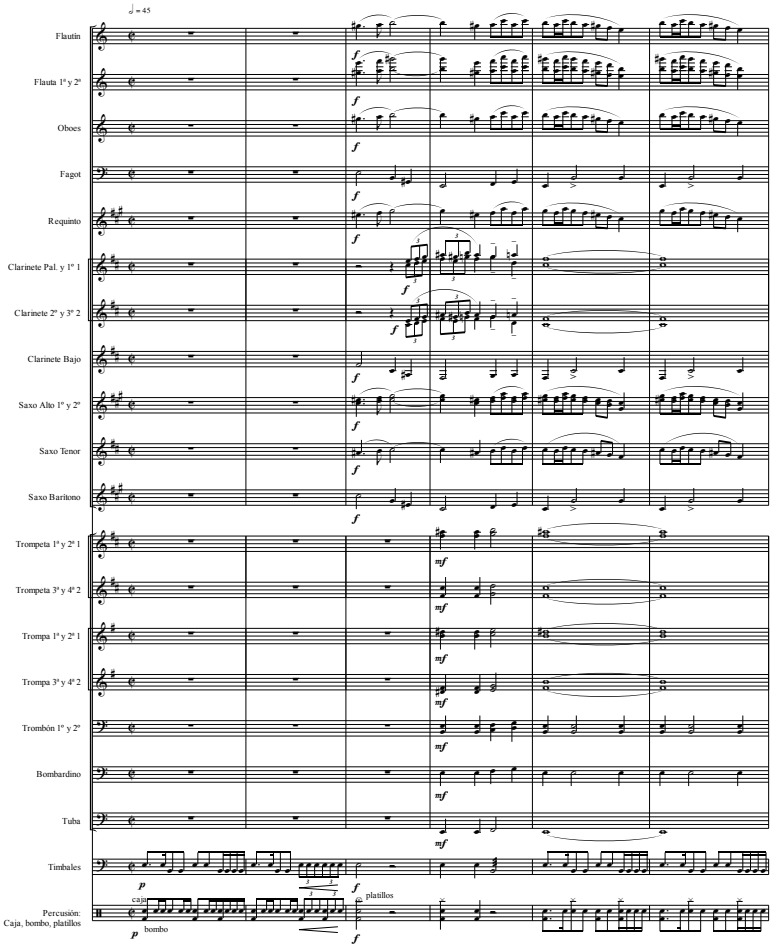
La tamborà té una estructura ben definida: Ritme A – Ritme B – Desperta Ferro.

El ritme A és, com hem dit, el ritme de marxa cristiana. A un senyal dels repeniques es canvia al ritme B, que fa una xicoteta variació als tambors aguts introduint colp de baqueta contra baqueta. De nou després del senyal ve el característic Desperta ferro: la tamborà fa un piano sobtat, per a crear un gran crescendo amb tambors i veus que culmina amb el crit de guerra dels Almogàvers, després del qual es torna a començar. Amb el temps s'han incorporat elements com els crits del director als que respon la resta amb redoble i crit, o la interrupció del ritme dels tambors aguts per a crear contrastos. La tamborà sempre està disposada per a ampliar el repertori.

Amb una base intergeneracional que inclou xiquets, joves i adults, la percussió en la Filà Almogàvers no és sols música, sinó un element cohesionador, de germanor i d'identitat compartida. La seua tamborà representa, per tant, una contribució única a la música festera torrentina, i un exemple viu de com l'autogestió musical pot enriquir l'univers sonor de la festa.

ALTRES MARXES DE COMPOSITORS TORRENTINS

BALANSIYA

TÍTOL:
Balansiya

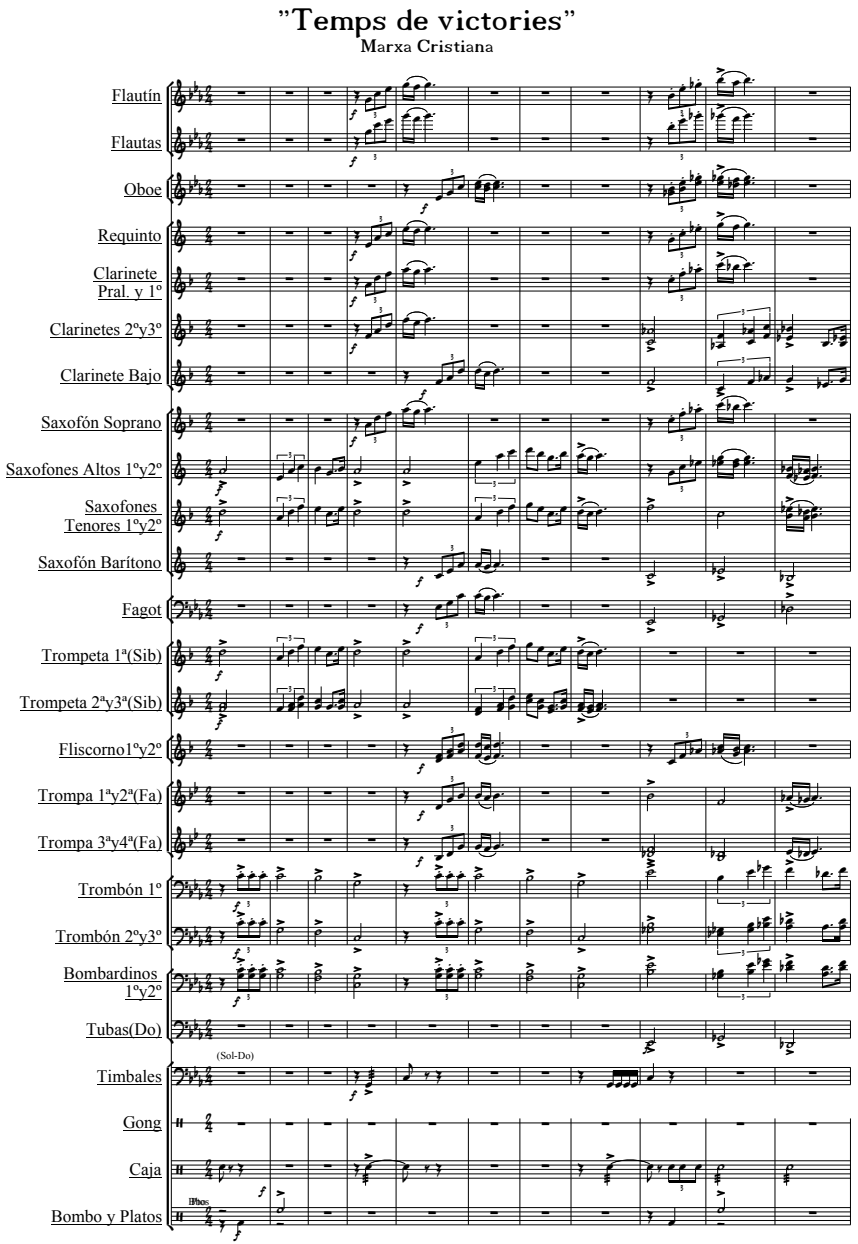
GÈNERE:
Marxa Mora

AUTOR:
Ignacio Llopis Perpiñán

ANY DE COMPOSICIÓ:
2017

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA
Marxa mora el nom de la qual fa referència directa a la ciutat de València en època musulmana. Destaca el tema central, que creua una escala melòdica en el tema amb un contra tema rítmic basat en l'escala harmònica, al seu torn acompanyats d'uns greus que es mouen amb un ritme tradicional del nord d'Àfrica.

Va ser estrenada el setembre de 2017 a l'auditori d'Alaquàs per la Unió Musical d'Alaquàs.

TEMPS DE VICTÒRIES

TÍTOL:
Temps de Victòries

GÈNERE:
Marxa cristiana

AUTOR:
Francisco Andreu Comos

ANY DE COMPOSICIÓ:
2008

Accèssit en el Concurs de Composició de Música Festera de la UNDEF (Altea, 2008)
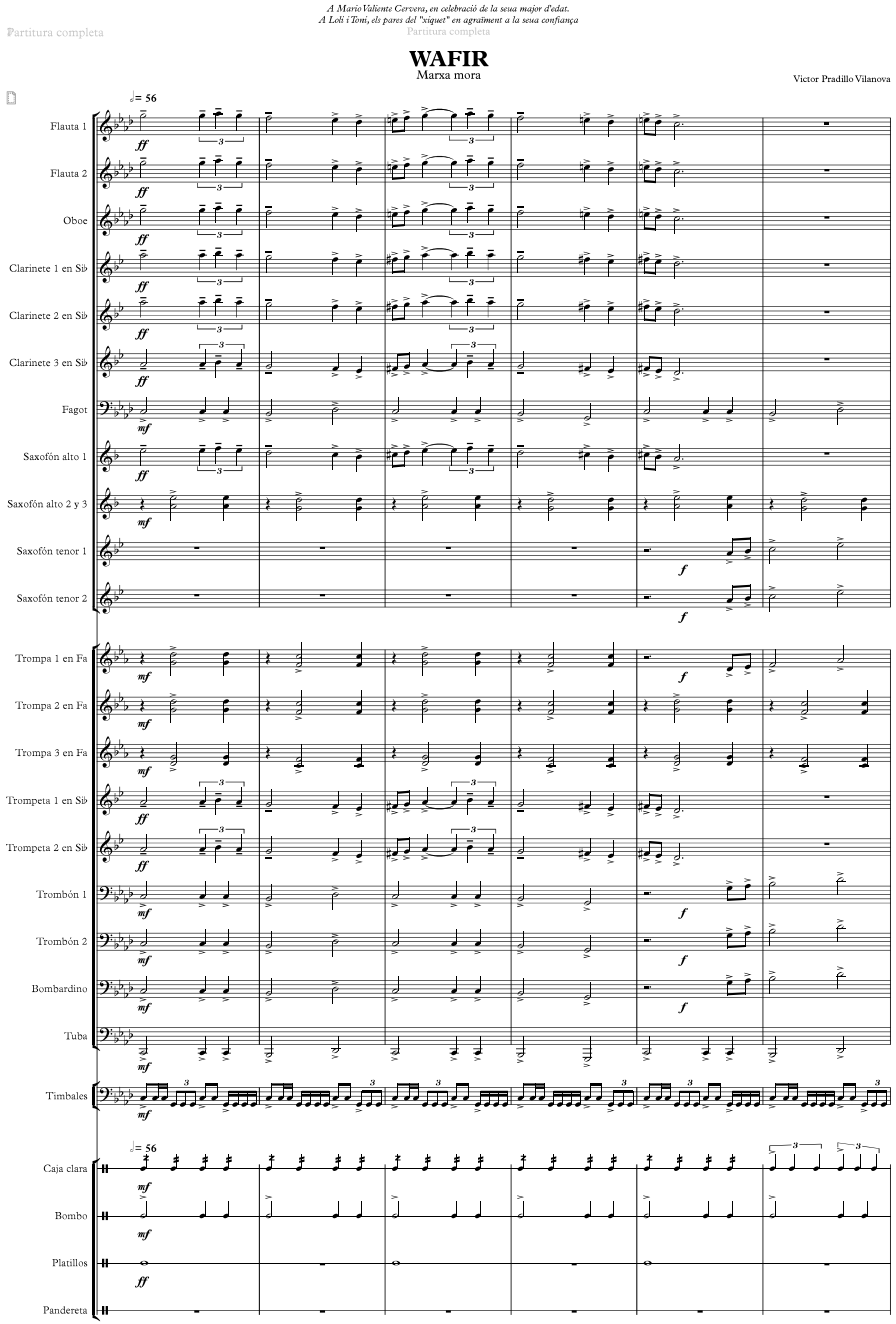
EXPLICACIÓ DE LA PEÇA

És una composició amb una forta càrrega històrica i simbòlica, concebuda per commemorar l'entrada triomfal del rei Jaume I a la ciutat de València el 9 d'octubre de 1238, un dels esdeveniments més rellevants en la configuració del Regne de València i en l'imaginari col·lectiu valencià.

Guardonada amb un accèssit al Concurs de Composició de Música Festera de la UNDEF, celebrat a Altea l'any 2008, l'obra es distingeix per la seua qualitat formal i la seua expressivitat. Des del primer compàs, desplega un llenguatge marcadament èpic, amb motius melòdics d'aire noble que evoquen el valor i la determinació del monarca conqueridor. La instrumentació, rica en contrastos i textures, combina amb eficàcia la solemnitat de les fanfàrries amb passatges lírics de gran bellesa.

La peça alterna seccions marcials amb d'altres més introspectives. El desenvolupament culmina en una coda majestuosa que reforça la sensació de triomf i consolidació.

És especialment adequada per a desfilades d'entrada cristiana amb contingut històric o institucional. El seu equilibri entre grandesa i lirisme la fa apta tant per a actes solemnes com per a la desfilada tradicional, i l'ha convertida en una marxa molt valorada per bandes i agrupacions de música festera.

WAFIR

TÍTOL:
Wafir

GÈNERE:
Marxa Mora

AUTOR:
Víctor Pradillo Vilanova

DEDICADA A:
Mario Valiente

ANY DE COMPOSICIÓ:
2024

EXPLICACIÓ DE LA PEÇA
Wafir és una marxa mora composta com a regal d'aniversari, encàrrec de Maria Dolores Cervera per al seu fill Mario, amb motiu dels seus divuit anys. Gran amant de la música de Moros i Cristians, Mario sempre havia expressat la il·lusió de comptar amb una peça pròpia que duguera el seu nom, i aquest desig ha quedat plasmat en una composició que combina ritmes orientals i una melodia àrab.

La peça està escrita íntegrament en fa menor. Està estructurada en diverses seccions: una introducció, seguida del tema A i la seua variació (A'), un enllaç que reprén motius de la introducció i conduïx al tema B, culminant amb una melodia en la tonalitat dominant, que aporta un caràcter més brillant i triomfal al final de l'obra.

COMPOSITORS

ALEJANDRO MANZANERA MARTÍNEZ

Naix a Manises (València), on inicia els seus estudis musicals a la S.M. l'Artística Manisense amb l'instrument de trompeta, obtenint diversos premis com a intèrpret als certàmens de Castellnovo i Paiporta.

Comença l'estudi de la composició amb el professor Ernest Artal, i estrena la seua primera obra amb la banda de primer cicle del conservatori, sota la direcció de Pascual Martínez.

Entre els anys 2014 i 2017, participa com a corista i pianista, repertorista en els tallers d'òpera del Conservatori Superior de Música de València, juntament amb el professor Amadeo Lloris. Com a pianista, col·labora també amb el Cor de la Universitat Politècnica de València, sota la direcció de José Francisco Sánchez Iborra.

Finalitza l'any 2016 els estudis superiors de Direcció d'Orquestra i Cor amb els professors Adolfo Ramírez Iborra i Nadezhda Stoyanova, obtenint Matrícula d'Honor en l'assignatura de Concertació d'Orquestra. Fa igualment cursos de perfeccionament en direcció coral amb Rafael Sánchez Mombiedro.

L'any 2018 conclou el Màster en Investigació Musical a la Universitat Internacional de València, així com els estudis de Composició al Conservatori Superior de Música de València, havent rebut formació dels professors Enrique Sanz, César Cano i Voro García.

El 2019 obté el títol de Màster en Formació del Professorat d'educació secundària, en l'especialitat de Música, a la Universitat Internacional de València (VIU), amb la qualificació d'excel·lent en el seu Treball de Fi de Màster sobre les intel·ligències múltiples i la seua aplicació a l'aula de música.

L'any 2023 finalitza el Màster Propi en Interpretació i Composició de Jazz i Música Moderna a la UNIR, sota la direcció de Lluís Capdevila.

ALEJANDRO OLIVER MUNCHARAZ

Naix al Canyamelar, barri del Districte Marítim de València, el 3 d'agost de 1974. Inicia la seua formació musical en l'Ateneu Musical del Port de València, on aprén solfeig, teoria musical i trompa, amb Victòria García, Elena Edo, Salvador Bolón, José Martorell, Fco. Javier Martínez, Isidre Coll, entre d'altres.

Més endavant, amplia els seus estudis musicals al Conservatori Superior de Música "Joaquín Rodrigo" de València, en les especialitats d'harmonia, trompa, formes musicals, improvisació, etc. obtenint el 1996 el títol de professor de trompa.

Ha assistit a cursos de perfeccionament amb Daniel Bourge, Martin Hackleman, Lluís Morató, Robert W. Smith, Frank Vuyst, Adam Friedrich, Xavier Barberà, entre d'altres.

La seua principal activitat l'ha desenvolupada com a instrumentista en el camp de la música bandística, actuant en diverses agrupacions, com l'Ateneu Musical del Port, la Banda de la Universitat Politècnica de València, Banda de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana, així com les bandes de Rocafort, Torrefiel, Sant Josep de Pignatelli, barri del Crist, barri del Crist, Rafelguaraf, Benimàmet i Alboraia.

Ha actuat també amb diverses agrupacions orquestrals, com ara la Jove Orquestra de Quart de Poblet, l'Orquestra de l'Ateneu Musical del Port de València, així com altres grups de cambra.

El 1996 comença el seu camí en la composició amb LIG ARAS, acrònim del nom de la mare dels seus fills. La seua tasca com a compositor i arranjador inclou nombroses obres per a Banda i Orquestra, algunes de les quals ha dirigit en l'estrena o en posteriors interpretacions d'aquestes. Marxes mores i cristianes, pasdobles, marxes de processó i de desfila per a la Setmana Santa al Cabanyal, entre d'altres.

BERNARDO MORA FANDOS

Naix a Torrent (València) i s'incorpora des de ben jove a la banda "Unió Musical de Torrent". Cursa els estudis de flauta al Conservatori Professional de Música de Torrent i el grau superior al Reial Conservatori Superior de Música de Madrid. És llicenciat en Història i Ciències de la Música per la Universitat de La Rioja.

Estudia harmonia, contrapunt i direcció de banda i orquestra amb mestres de reconegut prestigi (José Collado, Cristóbal Soler, J. R. Pascual Vilaplana, Frank De Vuyst...).

En el curs 95/96 s'incorpora al cos de professors d'educació secundària com a funcionari de carrera. L'any 1993 és nomenat director titular de l'Orfeó Polifònic d'Alaquàs. Ha sigut director titular del Centre Instructiu Musical Paternense, de la Societat Musical Santa Cecília de Sant Mateu (Castelló) i de la Unió Artística Musical de Montroi.

Com a instrumentista i director d'orquestra, banda i cors ha fet nombrosos concerts (EUA, París, Bogotà, Lisboa, Malta, Madrid, Sevilla i arreu de tota la Comunitat Valenciana).

En la seua faceta de compositor, compta amb tres marxes mores dedicades a càrrecs de la comparsa mora Muladins d'Ali Bufat de Torrent.

La seua vocació docent i més de vint-i-cinc anys dedicats a l'ensenyament de la música l'han portat a la creació i desenvolupament del projecte de divulgació musical titulat "*shhcúchame!*". Es tracta d'un projecte formatiu dirigit a qualsevol públic amb inquietud per aconseguir un major gaudi i plaer en l'audició de les grans obres mestres de la història de la música des d'un punt de vista actiu, dinàmic i creatiu.

FRANCISCO ANDREU COMOS

Naix a Torrent (València) l'any 1968. Inicia els seus estudis musicals a la seua ciutat natal, amb F. Andreu Chulià, José María Puig Viñes, Arturo Parra i Vicente Galbis, continuant en el Conservatori Superior de València, cursant Trompa, Piano, Harmonia i Contrapunt amb R. Talens, L. Blanes i F. Tamarit, obtenint Menció Honorífica de Solfeig i Teoria de la Música.

Aprova per Concurs-Oposició la plaça de Trompa en el Cos de Músiques Militars, sent destinat a l'Acadèmia d'Infanteria de Toledo i a la Banda de l'Agrupació d'Infanteria de Marina de Madrid.

Del 2000 al 2003 realitza cursos de Música per a Cinema en la S.G.A.E. amb els professors Antón García Abril, José Nieto i Luís de Pablo. Realitza cursos de Direcció per a Orquestra i Banda a Madrid amb D. Pedro Villaroig i a València amb D. Pablo Sánchez Torrella.

Ha sigut pianista acompanyant del Centre Europeu de Dansa a València, de l'Escola de Dansa d'Esther Mortes i de l'Estudi de Dansa María Carbonell.

És autor de música per a T.V., emetent-se en documentals i diversos programes. Música de la continuïtat i nova imatge de Radiotelevisió Valenciana des del 2010 fins al 2014 (Canal 9, Nou 2, Nou 24 h i RTVV Internacional).

Arranjador per a la banda interna de les òperes "La Traviata", "Otello", "Sansón i Dalila", "I due Foscari", al Palau de Les Arts.

Entre la seua extensa producció trobem pasdobles i marxes per a banda, composicions simfòniques per a banda, orquestra i cors, sent premiades moltes de les seues obres en prestigiosos concursos de composició.

FRANCISCO CARRATALÁ MARTÍNEZ

Nascut a Torrent en 1963, va començar la seua marxa musical a nou anys en el si de la Societat Musical "*La Clàssica*", germen del qual poc més tard es convertiria en la *Unió Musical* de Torrent. Va cursar estudis de solfeig, harmonia, trombó i cant en el CSM de València i posteriorment en el RCSM de Madrid, obtenint el títol de professor Superior de Música en l'especialitat de trombó i els Premis d'Honor en Harmonia i Contrapunt, al mateix temps que prosseguia amb els estudis de composició.

En 1985, va ingressar per concurs oposició en el cos de Músiques Militars com a sotsoficial músic, sent seleccionat per ocupar una plaça en la Unitat de Música de la Guàrdia Reial de la Casa de S. M. El Rei, lloc en el qual ha exercit la major part de la seua carrera professional fins que en 2015, va ascendir a l'ús de sotsoficial major, sent destinat com a subdirector a la Unitat de Música del Comandament Aeri General de l'Exèrcit de l'Aire, amb seu a Getafe (Madrid). En 2021, va ascendir a tinent Músic, passant a la situació administrativa de reserva, i més tard, a residir de nou a la seua ciutat natal, Torrent.

En l'àmbit de la direcció i la docència, va ser professor de Conjunt Coral i Instrumental del Conservatori Professional "Tomás Lluís de Vitòria" d'Àvila, Mestre de Cambra de la Fundació "Fernando de Castro" de Madrid, director del Cor "*Verda Stelo*", del Cor "Harmonia" i del "Cor de l'Hospital Universitari 12 d'Octubre" a Madrid i com a director convidat, ha dirigit en concert al Cor de Cambra de la Universitat de Portland (Oregon, els EUA).

Com a compositor, és autor de nombroses obres per a banda, algunes d'elles dedicades a agrupacions i associacions de l'àmbit fester i cultural de Torrent, entre elles l'arranjament versionat de tres peces del folklore Torrentí per a Banda Simfònica en commemoració del 50 aniversari del "Grup de Ball de Torrent", estrenada en els actes de celebració del 9 d'Octubre a Torrent en 2023, a més de tres marxes cristianes i una marxa de processó a la germanor de Jesús de Medinaceli.

FRANCISCO VALOR LLORENS

Compositor i director nascut en 1979 i natural de Cocentaina (Alacant), Inicia els seus estudis musicals a la Unió Musical de Cocentaina de la mà dels mestres José Pérez Vilaplana i Enrique Torró Insa.

Rep formació en Direcció de Banda a l'escola comarcal de la Vall d'Albaida amb el mestre José R. Pascual Vilaplana, a l'acadèmia Allegro de València amb el mestre Ferrer Ferran i en diferents màsters amb reconeguts mestres internacionals com Jan Cober o Henrry Adams.

Ha estudiat Informàtica Musical, Música per a la imatge i mitjans audiovisuals a la Yamaha Music School i Composició i Arranjaments per a Banda Simfònica amb Gregory Fritze al Berklee College of Music de València. Composició, Anàlisi i Harmonia amb Ramón García Soler i Saül Gómez Soler. En el seu treball compositiu podem trobar obres dedicades a les festes de moros i cristians, música coral, música incidental per a espectacles, obres per a banda simfònica i música per a la imatge.

Ha sigut guardonat amb nombrosos premis de composició i ha sigut homenatjat diverses vegades per entitats locals i musicals. Com a director ha guanyat diversos certàmens d'interpretació amb diferents entitats musicals.

Ha guanyat dos premis Euterpe de la Federació Valenciana de Societats Musicals. Ha participat com a jurat en diversos Certàmens Concursos de Composició. Ha sigut nominat a diversos premis internacionals, entre els quals destaquen els Hollywood in Media Awards 2014 de Los Angeles (Califòrnia) per la seua obra Llegenda, obra que dona títol a la seua segona monografia, doble treball discogràfic que conté 30 de les seues obres i que va ser també nominat en 2015 als Premis Euterpe a la millor gravació, i també als Global Music Awards en 2013 i 2014.

IGNACIO LLOPIS PERPIÑÁN

Naix a València (1986). Inicia els seus estudis musicals d'oboé a l'escola de la Unió Musical de Torrent amb Miguel Morellà, amb qui realitza posteriorment el grau professional en el Conservatori José Iturbi de València. Acaba la seua formació amb el grau superior d'Interpretació d'oboé en el Conservatori Superior Joaquín Rodrigo de València, sent el seu professor Francisco Salanova.

Realitza cursos de perfeccionament amb els següents oboistes: Jesús Fuster, Vicente Llimerá, Salvador Tudela, i els ja esmentats Miguel Morellà i Francisco Salanova.

En el camp de la composició estudia en el conservatori José Iturbi amb Salvador Chuliá, duent a terme posteriorment cursos de perfeccionament amb James Barnes i Kevin Houben, rebent d'estos dos últims a més classes de direcció.

Com a compositor compta amb música per a: banda simfònica, orquestra Simfònica, orquestra de cambra, música de cambra, música vocal. Destaquen la seua marxa de processó "*Jesús davant el Sanedrín*", composta per encàrrec de la Molt Il·lustre Germanor de Jesús davant el Sanedrín de Torrent, la seua orquestració de l'"*Himne a la Falla l'Ermita*", dut a terme amb motiu del seu 50° aniversari. També destaquen els seus poemes simfònics "*Ring of Kerry*", "*Les aventures d'Arthur Gordon Pym*" i "*El rellotge del juí final*", amb els quals guanya el primer, segon i tercer premi del concurs de composició "*Abilio Alonso Otazo*" de la Vil·la de Candelaria (2016, 2022 i 2020 respectivament). Ha sigut finalista del concurs de composició per a banda simfònica Arturo Balaguer de La Pobla de Vallbona en 2021 amb la seua obra "*Tres imatges de la Vallbona*".

Ha sigut professor a les escoles de la Unió Musical de Torrent, l'Agrupació musical d'Alfara del Patriarca, La Societat Musical Unió de Tres Forques, la Unió Musical d'Alaquàs, Unió Musical de Montcada, la Societat Musical de Bonrepòs i Mirambell i l'Agrupació Musical de Sant Isidre de València.

JOSE MARÍA BRU CASANOVA

Realitza els seus estudis de solfeig, clarinet i piano en el Centre Musical José Melchor Gomis d'Ontinyent.

Estudia l'harmonia i estètica amb el Rvdo. Pare Vicente Pérez-Jorge (O.F.M.) a Ontinyent, continuant en el Conservatori Superior de Música de València els estudis de clarinet amb Juan Vercher i José Cerveró i harmonia amb Luis Blanes.

Amb Javier Darias completa la formació amb els estudis de contrapunt, fuga, anàlisi, composició i orquestració a l'Escola de Composició i Creació Artística (E.C.C.A.).

Ha compaginat els seus estudis musicals amb la llicenciatura de Dret per l'U.N.E.D.

A més, desenvolupa la seua activitat dins del món de la composició contemporània amb alguna obra per a banda.
Compta amb:

I Premi del IV Concurs Internacional de Composició Musical "Ciutat de Sabiñánigo" (2006), edició dedicada als quartets de corda amb "*Abba*". I Premi del V Concurs Internacional de Composició Musical "Universitat de Saragossa" dins dels premis de creació artística 2009 amb la simfonia de cambra "*Rosa*".

I Premi Iberoamericà de Composició Musical Corts de Cadis per a orquestra, 2012. Amb la simfonia "*Lux et Libertas*."

Ha publicat un monogràfic de música de cambra "*Acroama*" per l'EMEC (E-077) (2008). L'any 2022 va publicar el seu segon monogràfic de música de cambra "*Acroasis*".

JOSE MARÍA ORTÍ SORIANO

Naix a Torrent (València), on inicia els primers estudis musicals amb vuit anys. Ingressa al Conservatori Superior de Música de València per començar els estudis de trompeta. Més endavant, es trasllada a Madrid per cursar els estudis superiors al Reial Conservatori Superior de Música, amb una trajectòria excepcional i les més altes qualificacions, culminada per oposició amb el Premi d'Honor Extraordinari de Fi de Carrera. Paral·lelament, rep classes de Vicente Lillo, qui sempre va mostrar un especial interés per la seua formació.

A continuació, viatja a París per ampliar estudis amb Maurice André i Pierre Thibaud, arribant a actuar com a solista a la Sala d'Orgue del Conservatori Nacional Superior de Música. A partir d'eixe moment, assisteix a nombrosos cursos internacionals de trompeta (amb el trompetista nord-americà James Stamp). Va ser trompeta solista de l'Orquestra Nacional d'Espanya durant més de quaranta anys i catedràtic del Reial Conservatori Superior de Música de Madrid, i més tard, del Conservatori Superior de Música "Joaquín Rodrigo" de València.

Està en possessió de la Medalla d'Or de Belles Arts i de la Creu de Cavaller de l'Orde del Mèrit Civil, concedides per S. M. el Rei Juan Carlos I. És nomenat Insigne de la Música Valenciana per l'Acadèmia de la Música Valenciana. És fill predilecte de la ciutat de Torrent, on té dedicada un carrer, i li fou concedida també la Medalla d'Or. Per encàrrec de l'Excm. Ajuntament de Torrent, compongué l'Himne de Torrent.

JOSE RIBERA TORDERA

José Ribera Tordera va nàixer a Torrent (València) el 23 de juliol de 1962 i pertanyia a la tercera generació d'una família dedicada a la música. S'inicià en aquest àmbit de la mà del seu pare i a l'Escola d'Educands de la Societat Musical La Clàssica, banda que es va unir amb una altra de la ciutat i que passà a anomenar-se Unió Musical de Torrent, en la qual debutà l'any 1976 amb el fliscorn. També formà part de la Banda Juvenil de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana.

L'any 1979, per mediació del seu oncle Francisco Ribera, també músic, ingressà a la Banda de l'Agrupació d'Infanteria de Marina de Madrid. El 1982 va aprovar l'oposició per a caporal músic i fou destinat a la Banda del Terç del Sud. Cursà estudis als Conservatoris de València, Madrid, Jerez i San Fernando.

Ha sigut membre com a instrumentista de: la Banda de Música de la Creu Roja, el Grup de Metalls Gades, l'Orquestra de Música Lligera Avance, i la Banda Municipal de San Fernando. A més, ha col·laborat de manera esporàdica amb altres formacions i grups experimentals. Ha sigut director de: la Banda de Música de la Creu Roja de San Fernando (1991–2002); la Banda de Música Virgen de la Estrella de Puerto Real (2003–2005); la Secció Juvenil de la Banda Municipal de San Fernando des de 2005; i, des de 2009, fou subdirector de la Banda Simfònica Municipal de San Fernando.

L'any 1990 estrenà la seua primera marxa processional, La Piedad, a la qual seguiren títols tan coneguts com *Atado a la Columna, Caridad para mi hijo, Caridad, Paso de Palio, Humildad, Paciencia y Penas, Nuestra Señora del Mayor Dolor* o *Calvario*, entre altres. Molt vinculat a la Setmana Santa de San Fernando, ha compost marxes dedicades expressament a persones amb les quals mantenia una gran amistat.

En l'àmbit de la festa de Moros i Cristians de Torrent, ha compost nombroses marxes i pasdobles festers, com ara:
Abbasies de Torrent, Capitania Abassies, Sumayl's de Torrent, Als Forquers de Torrent, Gran Clement, entre altres.

JUAN LUÍS TORMO PÉREZ

Juan Luis Tormo Pérez format en els conservatoris superiors de València i Castelló. En la seua labor com interprete calen destacar col·laboracions i gravacions amb músics i formacions de la talla de *Sedajazz big band*, Ximo Tebar, David Pastor, Mike Phillip Mossman, Manu Tenorio, Soledad Giménez, Vasko Vassilev o la banda municipal de Castelló entre altres.

Com a director ha dirigit societats com la unió musical Santa Cecilia de Cortes de Pallàs, així com la societat musical "La Protectora" de València, sent també director de *la big band* de Xirivella i *la big band* Europa.

Com a compositor destaca la seua obra "Turigi", poema descriptiu sobre l'expulsió dels moriscos de la vall d'Ayora, o les marxes Cristianes Laia almogàver i Jaume Molina, així com diversos pasdobles com La veu de Benicalap, Esquadra espases, Rafael Soriano, Modest Marró, Otonel, educands del corbinet o Sergio Doña, i la marxa de processó Santíssim Crist de la vida.

MARTÍNEZ GALLEGO

Natural de Sant Antoni de Requena (València). Va començar els seus estudis musicals a l'Escola de Música de la Societat Musical "La Armónica" de Sant Antoni, passant posteriorment pels Conservatoris de Múrcia, Torrent i València, sent en aquest últim on obté el Títol Superior de Clarinet. Més endavant, finalitza el Grau Superior de Composició al Conservatori Superior de Castelló.

A partir de 1998 comença a interessar-se per la direcció de banda, ampliant els seus estudis amb diferents professors, entre els quals cal destacar José Rafael Pascual Vilaplana. La seua activitat principal com a director, en l'actualitat, se centra en la Societat Musical "El Arte" de Sinarques (València), amb la qual ha obtingut el Primer Premi i Menció d'Honor en la 39a Edició del Certamen Provincial de València i el Primer Premi i Menció d'Honor en la 37a Edició del Certamen de Bandes de la Comunitat Valenciana.

1r Premi en el I Concurs Nacional de Música Festera d'Altea amb la marxa mora *Ziryab*.
1r Premi en el II Concurs de Composició de Música Festera de Calp amb la marxa mora *Benifat*.
1r Premi de Composició de Música Simfònica per a Banda de Finestrat amb la *Suite per a Banda, Monumentos*.
1r Premi en el Concurs de Composició de Pasdobles de Sant Joan de Moró, el desembre de 2009, amb el pasdoble *Ángel 'El Calo'*.
Guanyador del V Concurs de Composició 'Vila de Muro 2015' amb l'obra *Miraculum*.
1r Premi en el I Certamen de Marxes Processionals de la Venerable Germandat de *El Prendimiento de Jesús – Beso de Judas* (Conca) amb la marxa *Excipio Deum*. Febrer de 2025.
1r Premi en el Concurs de Composició Musical Vila d'Albalat dels Sorells amb la marxa cristiana *La Batalla del Carraixet*. Octubre de 2025.

ÓSCAR SEMPERE FRANCÉS

Naix a Banyeres de Mariola l'any 1977. A una edat primerenca inicia els seus estudis musicals en el si de la Societat Musical de Banyeres de Mariola amb la tuba, amb D. José Miguel Rico Albero, continuant al Conservatori Professional d'Ontinyent i al Conservatori Superior de Castelló amb D. Miguel Moreno Guna.

L'any 1997 és nomenat director fundador de l'Agrupació Musical "LA NOVA" de Banyeres de Mariola, càrrec que ocuparia fins a l'any 2002. Durant aquest període realitza diversos cursets de direcció amb professors de la talla d'Enrique García Asensio, José Rafael Pascual Vilaplana, Jan Cober, Manuel Galduf i Norman Milanés Moreno, amb qui paral·lelament estudia direcció d'orquestra, harmonia i composició.

També ha sigut director titular de la Societat Musical de Benissoda (València) des de l'any 2003 fins al 2007.

Com a director convidat ha dirigit nombroses bandes de música tant a la Comunitat Valenciana com a la resta de l'estat espanyol.

L'any 2000 fou convidat pel Ministeri de Cultura de Cuba per a dirigir la Banda Nacional de Concerts de la República de Cuba, on va ser condecorat amb la Rèplica de la Batuta del Mestre Tomás Boufartigue, distinció amb què aleshores només comptaven deu persones arreu del món, entre europeus i llatinoamericans. També ha sigut director del grup de Música Tradicional El Braçal de Banyeres de Mariola des de l'any 2002 fins al 2007.

La seua inquietud per la música el porta a iniciar-se en el món de la composició des de ben jove, prova d'això són les quasi cent composicions que ha creat, entre música de Moros i Cristians, música de cambra, música escènica i música simfònica per a banda i orquestra, sent moltes d'elles guardonades en concursos de composició d'àmbit estatal.

RAMÓN BRESÓ OLASO

Ramon Vicent Bresó Olaso va nàixer a Torrent l'any 1951. Als vuit anys va començar a estudiar música en la banda del Cercle Catòlic de Torrent, sent els seus primers professors D. David, en solfeig i D. José Hernández, en flauta.

A nou anys va ingressar en la banda, i va assistir per primera vegada al certamen de la fira de juliol de València, tocant el flautí.

A partir dels deu anys, i per indicació del seu mestre de flauta, va iniciar classes amb el professor de l'Orquestra Municipal de València, D. Jesús Campos, validant aquests estudis en el Conservatori Superior de Música de València, fins a finalitzar el grau superior l'any 1968, on obtingué el premi final de carrera.

A partir de l'any 1969 entrà a formar part de la Banda del Patronat de la Joventut Obrera de Torrent. Alhora, coincidí en aquells moments amb les iniciatives desenvolupades per un nombrós grup de músics de la localitat, que desembocarien en la creació d'una nova banda, la Unió Musical de Torrent, en 1973, a partir de les bandes del Patronat i La Clàssica, procés on va tindre una participació molt activa.

Des d'aleshores ha desenvolupat tota la seua activitat com a músic ocupant diferents càrrecs en la Junta directiva.

Com a solista, ha actuat amb l'Orquestra del Conservatori de València i en diferents bandes de música de la Comunitat en els certàmens de la Fira de juliol de València.

Ha realitzat dues transcripcions per a banda: el segon temps de la V Simfonia de *D. Shostakovitch* i el concert de flauta, de *Quantz,* que va ser interpretat pel solista de l'Orquestra Nacional d'Espanya D. Andrés Carreres, acompanyat per la Unió Musical de Torrent.

Ramón Bresó no s'ha dedicat mai a la música de manera professional, però sí que és cert que, la música ha sigut una de les aficions més importants al llarg de la seua vida.

VÍCTOR ARAQUE SÁNCHEZ

Naix a Torrent (agost 1986) i comença els seus estudis musicals amb 6 anys a l'escola de la Banda del Cercle Catòlic de Torrent i violoncello a càrrec de la seua germana. Estudia en el Conservatori Professional de Música de Torrent i en el Conservatori Superior 'Joaquín Rodrigo' de València on finalitza els seus estudis superiors sent alumne de Dimas Moreno.

Ha participat en cursos d'instrumentació i de direcció de banda i de direcció de cor i tècnica vocal. Ha fet treballs de transcripció d'obres de Salvador Giner i arranjaments de pasdobles de Godofredo Garrigues, a més d'haver compost una selecció de nadales valencianes, una marxa mora, estrenada en 2006 i gravada en 2015 per la Banda Simfònica del Cercle Catòlic i un pasdoble per a banda juvenil.

És professor de violoncello a l'escola del Cercle Catòlic, activitat que compagina amb el seu treball de programador informàtic, i membre de la banda simfònica. Entre el 2007 i el 2021 és director de la Banda Juvenil del Cercle Catòlic de Torrent, amb la qual organitza un Festival de Bandes Juvenils i participa en festivals en Sumacárcer, Picassent, Manuel, Carlet, Tarragona..., i en les trobades organitzades per la Federació de Bandes. En 2012 participa amb la Banda Juvenil en l'I Certamen de Banda Juvenils 'Vila d'Alcàsser' obtenint el 2n premi. A partir de 2021 dirigeix la Banda Infantil del Cercle Catòlic de Torrent.

VÍCTOR PRADILLO VILANOVA

Nascut a Torrent, prové d'una família sense vinculació prèvia amb el món musical. Malgrat això, inicia els seus estudis a la Unió Musical de Torrent l'any 1985, amb professors com Francisco Piles —conegut com "el tio Piletes"—, José María Puig o Francisco Andreu Comos, entre altres, a la seu del carrer Bellido.

L'any 1987 comença a estudiar trompa a la Unió, sota la direcció del mestre Vicent Costa. Amb només 9 anys, ingressa al Conservatori Professional de Música de Torrent, on continua les seues classes de trompa amb el professor José Vicente Sebastià, amb qui completa els estudis fins a obtindre el Grau Professional de Trompa, títol que finalitza l'any 1996.

Amb deu anys, el març de 1989, ingressa a la Banda Simfònica de la Unió Musical de Torrent, agrupació de la qual encara forma part en l'actualitat com a músic i tresorer de la societat.

Com a músic amateur, ha participat en diferents formacions, com ara l'Orquestra de la Mancomunitat, l'Escolania de la Mare de Déu, el Quintet de Vent Horta i totes les seccions del Conservatori de Torrent, entre d'altres.

La seua faceta com a compositor s'inicia l'any 2006, quan per iniciativa pròpia compon la seua primera marxa cristiana dedicada a la seua filà, els Comilitons de Torrent, amb motiu de la seua primera capitania. Tanmateix, és a partir de l'any 2018 quan desenvolupa de manera més constant i decidida aquesta vessant creativa.

A hores d'ara, disposa de més de 17 composicions, entre les quals es troben 7 peces vinculades a les festes de Moros i Cristians, 8 pasdobles dedicats a diverses falles i representants, així com 2 marxes dedicades a la Setmana Santa.

XAVIER ZAMORANO ALÒS

És un compositor, pedagog i director valencià reconegut per la seua obra versàtil i expressiva dins de l'àmbit musical simfònic i audiovisual.

La seua veu creativa fusiona profunditat emocional amb claredat estructural, inspirant-se sovint en la identitat cultural, els paisatges sonors contemporanis i la narrativa.

És reconegut per connectar les arrels musicals tradicionals amb l'estètica moderna en una àmplia varietat de contextos compositius.

Entre les seues obres més destacades i interpretades es troben *"PÈTALS"*, un tango delicat i evocador, guardonat amb el primer premi en el Concurs de Composició AETYB; *"CRUSOE"*, obra simfònica guardonada amb una Medalla de Bronze als **Global Music Awards**; *"MEDIEVAL CROWN"*, *"BLUE OVERTURE"* i *"CAVEMAN"*, tres obres que li van valdre el reconeixement com a finalista en el **Concurs Internacional de Composició Música Jove**, i la banda sonora del curtmetratge *"TOO MUCH"*, que li va valdre una nominació als **Premis Garoa**.

La seua música s'ha interpretat i estrenat internacionalment en països com els Estats Units, Espanya, Alemanya, Portugal, Itàlia, França, Veneçuela, Perú i Costa Rica, entre altres. També ha estrenat obres en fòrums destacats com l'Auditori Nacional d'Espanya o el **Congrés Europeu de Clarinet**, i ha col·laborat amb músics i conjunts de renom arreu d'Europa i Llatinoamèrica.

Zamorano Alós ha estudiat direcció de banda amb figures com **Frank de Vuyst, James Barnes, Philip Sparke** i **Evan Feldman**.

Com a director convidat, ha dirigit bandes i conjunts instrumentals a Espanya, França i Portugal. També ha rebut classes de composició de compositors reconeguts com **Saül Gómez Soler, James Barnes, Philip Sparke** i **Iván Capilla**.

XEMA RODRÍGUEZ RAMOS

Chema Rodríguez naix a Salamanca en 1976, però des de molt petit es trasllada a València on aviat comença els seus estudis musicals en l'A. m. La Lírica de Silla, agrupació en la qual continua federat en l'actualitat. Es va especialitzar en els estudis de saxofon i piano, encara que des de molt aviat es va interessar molt per l'harmonia i la composició, començant a escriure xicotetes peces.

Encara que no es dedica de manera professional a la composició té diverses peces escrites, tant per iniciativa pròpia com per encàrrec, entre les quals destaquen diversos pasdobles, marxes mores i cristianes, una marxa de processó, diversos arranjaments i mambos per a xaranga, un Ocell María per a soprano i piano i petites obres per a cor com per exemple l'havanera *Contigo Velero,* amb lletra de Tomàs Aragüés. També ha dirigit durant vint-i-cinc anys, (1994-2019), el Cor Parroquial de San José Obrer de Silla, actuant en desenes d'ocasions en diferents poblacions, interpretant tant música religiosa com música popular, i oferint diversos concerts de sarsuela amb arranjaments realitzats per ell mateix.

És membre fundador de l'Agrupació Musical El Barrejat, associació que presideix i a la qual pertany des del 6 d'abril de 2005 (data de la seua fundació). Amb ella ha actuat en gran quantitat de poblacions de la Comunitat Valenciana, tant en desfilades de Moros i Cristians, com a processons, falles i tota mena d'actuacions lúdiques i festives. En l'actualitat segueix en actiu en aquesta associació celebrant precisament enguany el seu 20é aniversari. Des de l'any 2010 és l'agrupació que acompanya tot els anys a la Comparsa mora Califats- Sarraïns de Torrent, tant en el Mig Any de gener com en la desfilada de gala de juliol.

HIMNE DE TORRENT

José Ortí Soriano, música.
Jesús Huguet Pascual, lletra.

Conjugats passat i esperança,
el ràfol, el Mas, el Vedat,
reviscolen l'esforç d'una terra
ragada amb suor i llanura de mans.
Units férem de la pedra verd,
gents i ambicions conjugàrem.
Sobre el barranc escrivírem la història
que de Cabrera a la Torre reeix,
i bastírem els anhels d'un poble
que futur sens límit a l'home ofereix.
Units férem de la pedra verd,
gents i ambicions conjugàrem.
Davallarem al pretérit i traurem
dels avantpassats els espers cercats,
que Torrent els ofrena en imatge
de conquesta tenaç per vigor constant.
Units ferém de la pedra verd,
gents i ambicions conjugàrem.
Tota l'Horta, mà a mà, forma anell
que dansa envoltant l'essència del poble,
i esclata fulgent en un crit vibrant:
Honor als seus homens

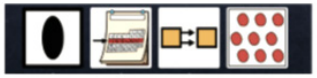
VISCA TORRENT!

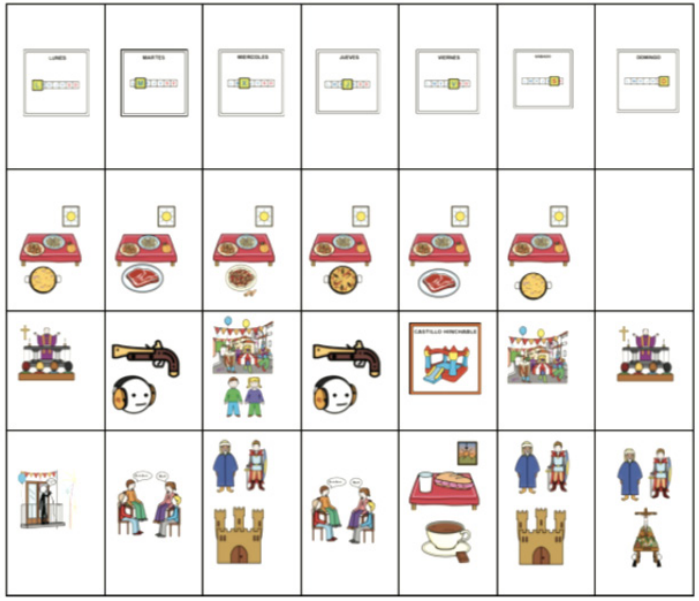
VISCA TORRENT!

HIMNE COMUNITAT VALENCIANA

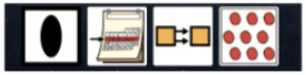
Per ofrenar noves glòries a Espanya
tots a una veu, germans, vingau.
Ja en el taller i en el camp remoregen
càntics d'amor, himnes de pau!
Pas a la Regió
que avança en marxa triomfal!
Per a tu la vega envia
la riquesa que atresora
i és la veu de l'aigua càntics d'alegria
acordats al ritme de guitarra mora.
Paladins de l'art t'ofrenen
ses victòries gegantines;
i als teus peus, sultana, tons jardins estenen
un tapís de murta i de roses fines.
Brinden fruites daurades
els paradisos de les riberes;
pengen les arracades
baix les arcades de les palmeres.
Sona la veu amada
i en potentíssim, vibrant ressò,
notes de nostra albada
canten les glòries de la Regió.
Valencians en peu *alcem-se*.
Que nostra veu
la llum salude
d'un sol novell.
Per a ofrenar noves glòries a Espanya
tots a una veu, germans, vingau.
Ja en el taller i en el camp remoregen
càntics d'amor, himnes de pau!
Flamege en l'aire
nostra Senyera!
Glòria a la Pàtria!
Visca València!
VISCA! VISCA! VISCA!

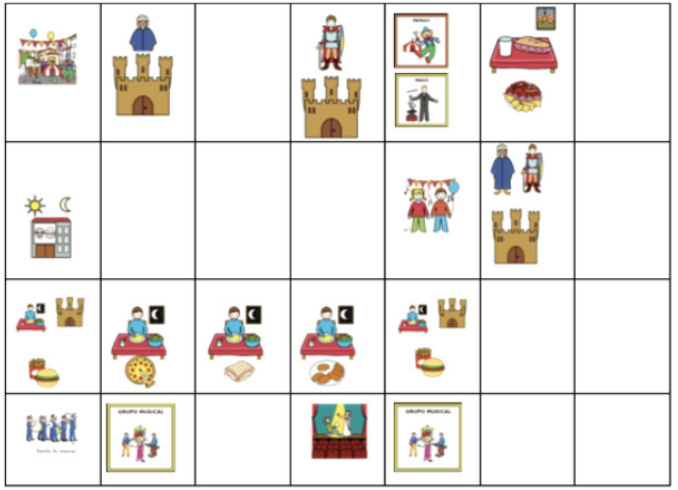
PROGRAMA D'ACTES I FESTEJOS 2025

Programa d'actes i festejos oficial pensat en pictogrames per a garantir la utilització en les festes de recursos i elements que garantisquen l'accessibilitat de persones amb diversitat funcional.

L'ATENCIÓ QUE RAONA

caixa popular
On toca estar.

De què parlem quan parlem de *raonar*?

Que eres tu qui tria com vols que ens relacionem.

Comerç de Torrent

Bones tendes i bona gent.

idea't | AJUNTAMENT TORRENT

R&T

marketing promocional

Regals d´empresa - Articles promocionals - Merchandising - Publicitat

info@rtmarketingpromocional.com - Tel. 96 122 53 00

GRÀCIES

Bedüins